

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Diplomová práce

Název: **Časoprostorový vývoj kolektivních sportů
v České republice**

Spatiotemporal evolution of collectively sports in the
Czech Republic

Vedoucí diplomové práce: doc. RNDr. Marián Halás, Ph.D.

Autor: **Bc. Jan Šichan**
Studijní obor: Regionální geografie

Olomouc 2011

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a na základě literatury a pramenů uvedených v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne 18. Dubna 2011

.....

Poděkování

Děkuji doc. RNDr. Mariánu HALÁSOVI, PhD. Za odborné vedení mé diplomové práce a za cenné rady a připomínky, které mi poskytl.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jan ŠICHAN**
Studijní program: **N1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Časoprostorový vývoj kolektivních sportů v České republice**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem diplomové práce je pomocí vybraných kvantitativních metod analyzovat prostorové rozložení nejdůležitějších kolektivních sportů (provozovaných dnes profesionálně) na území České republiky v různých časových průřezech za období posledních cca 50 let. Výsledkem bude identifikace a typologie regionů s intenzivní sportovní aktivitou a regionů s nízkou sportovní aktivitou, resp. zachycení vývojových trendů této diferenciaci. Součástí práce budou některé z těchto částí: optimalizace metodiky kvantitativního hodnocení vstupních dat z geografie sportu; historický vývoj hlavních kolektivních sportovních odvětví; časoprostorový vývoj stěžejních kolektivních sportovních odvětví za posledních 50 let; zákonitosti a vývojové trendy časové a prostorové diferenciaci odvětví (syntetický přístup).

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Rozsah pracovní zprávy: 20 000 - 24 000 slov
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

ADAMÍK, J. 2006. Rozdílná specifika vnímání profesionálního sportu v České republice a ve Velké Británii. Brno, Masarykova Univerzita (Bakalářská práce).
BALE, J. 2003. Sports geography. London and New York, Routledge. Online ? dostupné na [http://books.google.cz/books?id=sjwoQOyLABwC&printsec=frontcover?](http://books.google.cz/books?id=sjwoQOyLABwC&printsec=frontcover)
ZUBRICZKÝ, G. 1996. Príspevok k analýze regionálnej diferenciacie Slovenska na príklade profesionálneho športu. Acta facultatis rerum naturalium Universitatis Comenianae ? Geographica, č. 39, s. 247-2253. - data a materiály z denníku Československý sport, resp. Sport z let 1960-2010 - vybrané www stránky se sportovními informacemi a daty (ČMFS, ČSLH apod.) Další literatura bude upřesněna individuálně, v průběhu zpracování práce.

Vedoucí diplomové práce: **Doc. RNDr. Marián Halás, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: **30. listopadu 2009**

Termín odevzdání diplomové práce: **10. dubna 2011**

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 30. listopadu 2009

O B S A H:

1. ÚVOD	8
2. TEORETICKÝ VSTUP	9
2.1 Územní diferenciacie	9
2.2 Vymezení pojmu sport.....	9
2.3 Dělení sportu	11
2.3.1 Kolektivní sport.....	11
2.3.2 Profesionální sport	12
3. METODIKA VÝZKUMU	13
3.1 Výběr sportovních odvětví	13
3.2 Výběr časového období	13
3.3 Výběr ligových soutěží	13
3.4 Výběr územních jednotek	14
3.5 Nadpisy desetiletých řad.....	14
3.6 Určení váhového indexu	14
3.6.1 Váhy sportů a soutěží	14
3.6.2 Relativní hodnoty	16
3.7 Index změny	16
3.8 Použitá literatura.....	17
3.9 Použitý software	17
4. HISTORIE VYBRANÝCH KOLEKTIVNÍCH ODVĚTVÍ	18
4.1 Historie fotbalu	18
4.2 Historie ledního hokeje.....	20
4.3 Historie basketbalu.....	22
4.4 Historie házené	23
4.5 Historie volejbalu	25
5 ČASOPROSTOROVÝ VÝVOJ KOLEKTIVNÍCH SPORTŮ (ANALÝZA)	26
5.1 Fotbal	26
5.1.1 60-tá léta	26
5.1.2 70-tá léta	28
5.1.3 80-tá léta	29
5.1.4 90-tá léta	31
5.1.5 21. století.....	33
5.1.6 50 let fotbalu	35
5.2 Lední hokej	37
5.2.1 60-tá léta	37
5.2.2 70-tá léta	38
5.2.3 80-tá léta	40
5.2.4 90-tá léta	41
5.2.5 21. století.....	42
5.2.6 50 let ledního hokeje	43

5.3 Basketbal	45
5.3.1 60-tá léta	45
5.3.2 70-tá léta	46
5.3.3 80-tá léta	47
5.3.4 90-tá léta	49
5.3.5 21. století.....	50
5.3.6 50 let basketbalu	51
5.4 Házená.....	53
5.4.1 60-tá léta	53
5.4.2 70-tá léta	54
5.4.3 80-tá léta	55
5.4.4 90-tá léta	57
5.4.5 21. století.....	58
5.4.6 50 let házené	60
5.5 Volejbal.....	61
5.5.1 60-tá léta	61
5.5.2 70-tá léta	62
5.5.3 80-tá léta	63
5.5.4 90-tá léta	65
5.5.5 21. století.....	66
5.5.6 50 let volejbalu	68
6 ČASOPROSTOROVÝ VÝVOJ KOLEKTIVNÍCH SPORTŮ (SYNTÉZA).....	70
6.1 Časoprostorový vývoj v desetiletích	70
6.1.1 60-tá léta	70
6.2.2 70-tá léta	71
6.2.3 80-tá léta	73
6.2.4 90-tá léta	74
6.2.5 21. století.....	75
6.2.6 50 let profesionálního sportu	76
6.3 Prostorová diferenciacce dle počtu sportů v okrese.....	77
6.4 Prostorová diferenciacce dle pohlaví	79
6.5 Srovnání kolektivních sportů mezi desetiletími.....	82
7 ZÁVĚR	86
8 SUMMARY	87
9 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	88
10 PŘÍLOHY	94

1. ÚVOD

Sport se stal fenoménem poslední doby. Setkáváme se s ním denně na televizních obrazovkách, v tištěných médiích i na internetových portálech. Pro mnohé může být zábavou jeho provozování, jako styl moderního života, pro jiné bývá povznášející i „pouhé“ sledování napínavého sportovního klání, kdy se oblíbený tým snaží o získání cenných trofejí. Sport může spojovat davu lidí a napomáhat tak regionální identitě.

Cílem diplomové práce „Časoprostorový vývoj kolektivních sportů v České republice“ je pomocí kvantitativních metod podat svědectví a popsat prostorové rozčlenění nejdůležitějších kolektivních sportů na území České republiky, které se dnes provozují profesionálně. Analyzovat je v různých časových obdobích za posledních padesát let. Proč právě kolektivní sporty? Sport vždy byl pohybovou aktivitou a jako taková se využívala již ve starověku k výcviku armád, které posilovaly a zdokonalovaly své umění boje. Volbě kolektivních sportů napomohla regionální identita, kdy klasifikace sportovních oddílů je mnohem zřetelnější, než přiřazení jednotlivce do určitého místa svého působení. Samotné období posledních padesáti let se určilo s ohledem na posilování významu sportu díky medializaci. Úkolem je také zjistit, do jaké míry byl sport na našem území rozmístěn a jak dominantní zastoupení měly územní celky s velkými městy, jako Praha, Brno, Ostrava atd., a k jakým změnám v padesátileté historii v České republice v kolektivních sportech docházelo. Za hlavní sporty s ohledem na popularitu se vybraly fotbal, lední hokej, basketbal, házená a volejbal. Cílem diplomové práce bude identifikace regionů s intenzivní sportovní aktivitou.

2. TEORETICKÝ VSTUP

2.1 Územní diferenciacie

Pro územní diferenciaci jsou velmi důležité vnější podmínky, ať už přírodní, či socioekonomické. Některé regiony oplývají výhodnými, jiné nevýhodnými podmínkami pro lokalizaci ekonomických aktivit. Je zřejmé, že v našem výzkumu bude mít na danou problematiku důležitý vliv především systém osídlení České republiky. K dalším faktorům se řadí také politické a ekonomické faktory.

Pojem diferenciacie pochází z latinského pojmu *diferre*, neboli odchylovat, či lišit se.¹ Pro potřeby diplomové práce je důležité chápání územní diferenciacie jako procesu, při kterém dochází k větším, či menším rozdílům mezi jednotlivými regiony. Diferenciacie se může vyskytovat v nejrůznějších hierarchických úrovních, ať už v globálním, národním, či mikroregionálním měřítku. Protože rozmístění profesionálních sportovních klubů je, jak předpokládáme, nerovnoměrné, tak si v našem případě klademe za cíl vytvořit a popsat regiony s různou intenzitou sledovaného jevu, či případně regiony, kde se daný jev nevyskytuje vůbec.

V našem případě se budeme zajímat z hlediska prostorového rozmístění o územní diferenciaci kolektivních sportů na úrovni mikroregionální, kterou budou v našem případě tvořit okresy a při bližším pohledu i jednotlivá centra (obce), ve kterých jsou sledovaná sportovní odvětví provozována. Územní diferenciacie kolektivních sportů se dá zařadit do poměrně mladého odvětví, do geografie sportu. Z hlediska hierarchického členění lze pak geografii sportu jednoznačně zařadit do humánní geografie. Pokud se podíváme na lokalizaci profesionálních sportovních klubů, patří mezi nejdůležitější faktory jejich rozmístění zejména tradice a materiální zajištění. Stále totiž existuje menší ochota investovat do rozvoje slabších regionů na úkor těch silnějších.²

2.2 Vymezení pojmu sport

Pro potřeby bližšího pochopení tématu, obsaženém v diplomové práci je vhodné si blíže definovat základní pojmy, které nám pomohou lepší orientaci a pohledu na danou tematiku. „Původní význam slova sport hledejme v latinském *disportare* – bavit se, rozptylovat, či v staroanglickém *desport*, *disport* – roznášet, bavit se. Je tedy zřejmé, že

¹ Sociálně prostorová diferenciacie a její vliv na kvalitu života ve městech a obcích České republiky [online]. 2007

² ZUBRICZKÝ, G. - Príspevok k analýze regionálnej diferenciacie Slovenska na príklade profesionálneho športu. 1996

původní podstata sportu souvisí s rozptýlením mysli člověka, pobavením, odháněním dlouhé chvíle a zpestřením života.³ Základní pojem samotného sportu se dá definovat z několika různých pohledů různých autorů. Choutka hodnotí sport jako oblast dobrovolné lidské činnosti, která uspokojuje potřeby sportovců a dalších účastníků. Ti se v ní realizují a nacházejí v ní všestranné a hluboké prožitky. Sportovec je v této činnosti nejen objektem, ale i subjektem svého zdokonalování, seberozvoje a sebevýchovy.⁴ Dovalil pak sport definuje jako dobrovolnou pohybovou aktivitu, která je motivovaná snahou po dosažení maximální výkonnosti, rozvíjené v tréninku a demonstrováné v soutěžích.⁵ Podle Evropské charty sportu se pak „sportem rozumí všechny formy tělesné činnosti, které ať již prostřednictvím organizované účasti či nikoli, si kladou za cíl projevení, či zdokonalení tělesné i psychické kondice, rozvoj společenských vztahů nebo dosažení výsledků v soutěžích na všech úrovních.“⁶ Většina autorů se shoduje na tom, že sport je pohybová aktivita, která je provozována podle jistých zažitých zvyklostí a plněním určitých pravidel.

Sportu je věnována pozornost i v právním systému České republiky, jako je tomu i v jiných zemích dnešního světa. Jedním z důležitých právních předpisů je Zákon č. 115 ze dne 28. února 2001, o podpoře sportu ve znění zákona č. 219 ze dne 5. května 2005. Tento zákon vymezuje postavení sportu ve společnosti jako veřejně prospěšné činnosti a stanoví úkoly ministerstev, jiných správních úřadů a působnost územních samosprávných celků při podpoře sportu. Pro účely tohoto zákona jsou vymezeny základní pojmy sport, sport pro všechny a sportovní zařízení. Pojem sport představuje všechny formy tělesné činnosti, které prostřednictvím organizované i neorganizované účasti si kladou za cíl harmonický rozvoj tělesné i psychické kondice, upevňování zdraví a dosahování sportovních výkonů v soutěžích všech úrovní. Sportem pro všechny se rozumí organizovaný a neorganizovaný sport a pohybová rekreace určená širokým vrstvám obyvatelstva. Sportovní zařízení je objekt, pozemek, vodní plocha, budova nebo jejich soubor sloužící výhradně nebo převážně pro provozování sportu.⁷

V dnešní době je mnoho hledisek, jak se na sport dívat, a existuje zde několik možností, jak ho rozdělovat. Pro potřeby diplomové práce je důležitým faktorem rozdělení, jakým je tato aktivita provozována. V dnešní době je sport hojně provozován jako činnost,

³ KRÁTKÝ, František. Dějiny tělesné výchovy 1974

⁴ CHOUTKA, Miroslav: Sport a společnost. 1978

⁵ DOVALIL, Josef. Výkon a trénink ve sportu.2005

⁶ Evropská charta sportu 1994

⁷ Zákon o podpoře sportu 2001

kteřá má za úkol relaxaci, odpočinek, zvyšování tělesné kondice, zvyšování tělesné odolnosti ve volném čase a vůbec jako prostředek k udržování si zdravého tělesného způsobu života. Na druhé straně zde stojí vrcholový sport, jež má pro jeho aktéry sloužit jako způsob obživy. Sport, dá se říct, je fenoménem dnešní doby a teprve v posledních stoletích sílí jeho význam v každodenním životě.

2.3 Dělení sportu

Jednou z možností hodnocení sportu je z hlediska způsobu, jakým je provozován, a to ať už jako pohybová aktivita, jež probíhá ve volném čase, nebo jako organizovaná pohybová činnost, která se koná závodně. Další možný pohled dělení sportu nám dává profesor Sekot, který ho hodnotí z několika možných hledisek na základě množství přídavných jmen, jako jsou rekreační, výkonnostní, vrcholový, elitní, soutěžní, nesoutěžní, masový, alternativní, divácky populární, stojící na okraji diváckého zájmu, silně či slabě medializovaný, mužský či ženský, prestižní či neprestižní, vysoce materiálně výnosný či nevýnosný, profesionální, amatérský, poloprofesionální, individuální, týmový, olympijský, neolympijský, silový, vytrvalostní, kontaktní, branný, technický, intelektuální, dlouhodobě či časově omezeně pěstovaný atp.⁸ Z tohoto výčtu jsou pro nás důležité dvě charakteristiky, a to sport kolektivní a sport profesionální.

2.3.1 Kolektivní sport

Každý kolektivní sport je jiný, ale dá se charakterizovat jako činnost, při které se skupina jednotlivců ve stejném týmu snaží společnými silami dosáhnout konečného cíle, kterým je obvykle vítězství.⁹ Nejlépe asi vystihuje pojem tým akronym anglického označení Team neboli Together Everyone Achieve More, což lze volně přeložit jako „společně dokážeme více“. Vítězství může být dosaženo různými způsoby, například dosažením vyššího bodového zisku. Některé kolektivní sporty jsou provozovány přímo mezi dvěma soupeři, některé však i mezi více (jako třeba dračí lodě) soupeři najednou. Cílem většiny kolektivních sportů je nejčastěji umístění míče do soupeřovy brány, či jeho pole v souladu s pravidly hry, a tím získat body. K vítězství má vést týmová taktika, která zahrnuje pečlivé plánování strategie, dobrou přípravu zaměřenou nejenom na posílení fyzické, ale i psychické kondice každého jednotlivce, jež je součástí týmu. K důležitým prvkům patří spolupráce jedinců jako celku. Kolektivní sportovci sdílejí klubovou příslušnost k jednomu týmu. Být součástí týmu vyžaduje, aby každý

⁸ SEKOT, Aleš. Sport a společnost. 2003

⁹ Team sport. In Wikipedia : the free encyclopedia [online]

sportovec měl trpělivost a vytrvalost, protože dosažení cíle potřebuje nějaký čas. Kolektivní sport je opozitem individuálního sportu. Dá se říci, že vhodným citátem vystihující důležitost týmové spolupráce v týmu je citát portugalského fotbalového trenéra celku Real Madrid: „Síla mého týmu je vždycky celý tým, a ne jednotlivé individuality.“¹⁰

2.3.2 Profesionální sport

Profesionální sport se na rozdíl od toho amatérského vyznačuje tím, že jeho aktéři získávají za své výkony platové ohodnocení. Rozvoj profesionálního sportu hlavně nastal díky zvýšenému zájmu obyvatelstva, které ve svém volném čase našlo vhodnou zábavu při sledování výkonů vrcholových sportovců, a souvisí i s vzrůstajícím zájmem hromadných sdělovacích prostředků. Ten s sebou pochopitelně přináší i finanční prostředky, které tak napomáhají profesionalizaci sportu. V důsledku toho si můžou jednotlivé týmy dovolit více investovat ať už do zvyšování hráčské základny, zlepšování zázemí, či zvyšování kvality realizačních týmů.

Pokud se podíváme na profesionální sportovce z hlediska právního výkladu, lze konstatovat, že v profesionálních sportech, kde jedinec působí jako člen družstva v kolektivním sportu, jsou dva možné pohledy na věc. První z nich vidí sportovce jako osobu samostatně výdělečně činnou, která uzavírá s příslušným sportovním klubem občanskoprávní smlouvu o výkonu sportovní činnosti. Druhý pohled na stav věci představuje názor, že sportovní činnost je závislá práce a sportovec je pak zaměstnancem příslušného klubu.¹¹

¹⁰ KUČERA, Václav. Sportovní citáty [online]. 2011

¹¹ HRNČÍK, Tomáš. Význam kolektivních pracovních vztahů při výkonu profesionální sportovní činnosti [online]. 2003

3. METODIKA VÝZKUMU

3.1 Výběr sportovních odvětví

Pro potřeby diplomové práce časoprostorového vývoje kolektivních sportů v České republice bylo vybráno pět základních odvětví. Kolektivní sporty byly vybrány na základě vlastního uvážení, dle popularity a dle faktu, jakým jim byla v dlouhodobém vývoji věnována pozornost v médiích. Ke sportům, které byly pro potřeby analýzy vybrány, náleží fotbal, lední hokej, házená, basketbal a volejbal.

3.2 Výběr časového období

Jako časový horizont bylo zvoleno období posledních padesáti let, tzn. od sezony 1961/62 až po současnou sezonu 2010/2011. Tento časový prvek byl zvolen na základě vlastního uvážení, jež bylo do jisté míry ovlivněno sběrem dat. Data k jednotlivým sportům byla čerpána z knižních publikací věnující se konkrétním sportům, z internetu a největší část dat pochází z deníku ústředního výboru ČSTV, který vycházel od roku 1953 a nesl nejprve název Československý sport: ústřední orgán Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport, po rozdělení republiky vycházel od roku 1993 pod prostým názvem Sport. Výběr padesátileté řady dále ovlivňoval fakt, že byly vytvořeny ucelenější víceleté řady, v tomto případě desetileté, protože mezi jednotlivými ročníky není patrná příliš velká dynamika změn. Často dochází k obměně pouze dvou týmů v jednom sportu.

3.3 Výběr ligových soutěží

Pro potřeby analýzy byly zvoleny ke každému sportu dvě soutěže. Pro basketbal, házenou a volejbal byly vybrány obě nejvyšší soutěže mužů a žen, pro fotbal a hokej byla zaměřena pozornost na dvě nejvyšší soutěže z toho důvodu, že se ženám v těchto sportech nevěnuje taková pozornost a také vzhledem k tomu, že soutěžně má ženská forma těchto sportů poměrně kratší tradici. V případě žen se hokej v našich zemích hraje někdy od poloviny osmdesátých let¹² a v případě fotbalu se sice jeho rozvoj konal již v šedesátých letech¹³, ale dle mého názoru mu není a ani nebyla věnována oproti druhé nejvyšší soutěži mužů taková pozornost.

¹² ZenskyHokej.cz. Počátky ženského hokeje v naší zemi. [online]. 2011

¹³ Fotbal-trenink.cz. Historie fotbalu žen. [online]. 2006-10

3.4 Výběr územních jednotek

Pro potřeby ucelené analýzy bylo v převážné většině použito kartogramu jakožto územního srovnávacího prvku, kde by územní celky byly dostatečně velké pro přehledné srovnání a zároveň malé tak, aby se v nich neztrácela dynamika změn v celkovém území. Z těchto důvodů byly zvoleny současné okresy, k nimž bylo přiřazeno i hlavní město Praha, které však dle zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu okresem není¹⁴, ale pro potřeby analýzy za něj bylo považováno. V 60-tých až 80-tých letech je současný okres Zlín uváděn v textu jako Gottwaldov, dle tehdejšího označení, kdy bylo město Zlín přejmenováno na počest prvního dělnického prezidenta Klementa Gottwlada na Gottwaldov a toto jméno si neslo v letech 1949-89.¹⁵ Jméno města bylo změněno zpět na Zlín zákonem 248/1990 Sb.¹⁶

3.5 Nadpisy desetiletých řad

Pro zjednodušení a zpřehlednění názvů bylo použito označení dekád, které byly sledovány a ve kterých se převážná sezon hrála následovně:

- 60-tá léta** - období sezon 1961/62 až 1970/71
- 70-tá léta** - období sezon 1971/72 až 1980/81
- 80-tá léta** - období sezon 1981/82 až 1990/91
- 90-tá léta** - období sezon 1991/92 až 2000/01
- 21. století** - období sezon 2001/02 až 2010/11

3.6 Určení váhového indexu

Pro potřeby celkové analýzy bylo potřeba určit jednotlivým sportovním odvětvím a ligám váhové indexy. Potřeba vytvořit takové indexy je fakt, že ne všechny sledované sporty mají stejnou váhu a není jim věnována stejná pozornost.

3.6.1 Váhy sportů a soutěží

Aby se předešlo alespoň z části subjektivnímu vlivu, bylo do celkového výpočtu hodnoty pro sledované území použito hodnocení expertů. Pro tyto potřeby bylo vybráno celkem devět lidí z toho šest pracovníků na katedře geografie Univerzity Palackého v Olomouci a tři jejich studentů. Každý dotazovaný měl za úkol dle vlastního uvážení ohodnotit jednotlivé sporty tak, že jim bylo přidělováno bodové hodnocení od jedné do

¹⁴ Asociace krajů České republiky. Zákon č. 36_1960 Sb., o územním členění státu. [online]. 2005

¹⁵ NOVÁK, Martin. Aktuálně.cz. Před 60 lety zmizel Zlín z mapy. Zrodil se Gottwaldov. [online]. 2009

¹⁶ Sensagent. Okresy v Česku. [online]. 2010

pěti, přičemž udělovány byly pouze celé body a mohlo se přidělovat více sportům stejné bodové hodnocení. Na základě jednotlivých hodnocení nám vznikla tabulka a výpočtem aritmetického průměru i hodnoty pro jednotlivé sporty.

Tab 1. Odhad expertů na váhy jednotlivých sportů

V_s	Fotbal	Hokej	Házená	Basketbal	Volejbal
Expert 1	5	3	2	2	2
Expert 2	4	5	3	2	3
Expert 3	5	4	2	3	2
Expert 4	5	5	2	3	3
Expert 5	5	3	3	3	4
Expert 6	5	4	2	3	2
Expert 7	5	5	2	3	2
Expert 8	5	4	2	3	3
Expert 9	5	5	2	3	2
Průměr	4,89	4,22	2,22	2,78	2,56

Zdroj: Jan Šichan - vlastní výzkum 2011

Pro druhou část bylo potřeba zhodnotit váhu jednotlivých ligových soutěží v rámci konkrétních sportů. V tomto kroku byla na základě subjektivního dojmu oddělena ta liga, která měla dle autora větší míru zájmu oproti té druhé. Bylo rozhodnuto, že všechny první (v případě fotbalu a ledního hokeje) a mužské (v případě házené, basketbalu a volejbalu) dostanou hodnotu 2 a zbývající hodnotu jedna. Vzniklou situaci nám naznačuje tabulka.

Tab 2. Váhy jednotlivých soutěží

V_l	Fotbal	Hokej	Házená	Basketbal	Volejbal
1. liga muži	2	2	2	2	2
1. liga ženy	X	X	1	1	1
2. liga muži	1	1	X	X	X

Zdroj: Jan Šichan - vlastní návrh 2011

Ve třetí fázi došlo ke sloučení obou tabulek a vznikly nám tak jednotlivé váhové indexy, které zohledňují jak vykonávaný sport, tak i zároveň skutečnost, v jaké soutěži je provozován. Celkové váhové indexy vznikly vynásobením hodnoty dle odhadu expertů na váhy jednotlivých sportů a hodnoty příslušné váhy dané soutěže: $V_c = V_s * V_l$

Tab 3. Celkový váhový index

V _c	Fotbal	Hokej	Házená	Basketbal	Volejbal
1. liga muži	9,78	8,44	4,44	5,56	5,11
1. liga ženy	X	X	2,22	2,78	2,56
2. liga muži	4,89	4,22	X	X	X

Zdroj: Jan Šichan – výpočet váhových indexů 2011

3.6.2 Relativní hodnoty

Vhledem k faktu, že se v rámci analýzy budou porovnávat různě velké územní celky co do rozlohy a co do počtu obyvatel, čímž by byly zvýhodňovány sledované územní jednotky, jež jsou v našem výzkumu zastoupeny okresy s velkými městy, proto byl zvolen jako srovnávací prvek index koncentrace. Tento index nám naznačuje míru sledovaného jevu v přepočtu na počet obyvatel. Protože se v analýze věnujeme desetiletým řadám, bylo zapotřebí zjistit počet obyvatel ke sledovanému časovému období. Pro tyto účely nám posloužila data ze sčítání obyvatelstva, jež jsou součástí historického lexikonu obcí.¹⁷ Pro jednotlivá desetiletí, to byla data ohraničující tyto řady, pro desetiletou řadu let šedesátých, kde byla sledovány sezony 1961/62 až 1970/71 to byla data ze sčítání z roku 1961 a 1970. Pro léta sedmdesátá data ze sčítání 1970 a 1980, pro osmdesátá léta data z let 1980 a 1991, pro devadesátá léta data ze sčítání 1991 a 2001.¹⁸ Protože pro poslední řadu nebyla ještě v době tvorby této práce sečtena všechna data o počtu obyvatel a ani nebyly vydány statistiky Českého statistického úřadu k 31.12. 2010, bylo použito dat z Demografické ročenky (Pramenné dílo s podrobnými výsledky přirozeného a mechanického pohybu obyvatelstva) z roku 2009, které nám posloužilo daty k 31.12. 2009.¹⁹ Na základě získaných informací o počtu obyvatel byla vypočítána střední hodnota pro každé desetiletí. Ta nám tak dala hrubý obraz o počtu obyvatel v daném území v daném čase.

3.7 Index změny

Pro potřeby sledování změn v území byl zvolen index změny. Byl vytvořen na základě součtu vážených relativních údajů v okresech za všechny sledované sporty v jednotlivých desetiletích. Za každý okres vzniklo pět údajů, které byly poté převedeny

¹⁷ Český statistický úřad. Historický lexikon obcí.

¹⁸ Sčítání lidu domu a bytu. Historie sčítání. [online]. 2009-11

¹⁹ Český statistický úřad. *Obyvatelstvo*. Demografická ročenka ČR 2009. [online]. 2010

na procenta, podle zastoupení jednotlivých desetiletí v padesátileté historii. Potom byla sledována změna mezi procentuálním vyjádřením sportu v daném okrese v šedesátých letech s procentuálním vyjádřením v sedmdesátých, dále sedmdesátá léta s osmdesátými atd. Vznikly tak čtyři hodnoty srovnávající sousední desetiletí.

3.8 Použitá literatura

Hlavním zdrojem informací bude deník Československý sport respektive Sport vycházející mezi lety 1960 - 2011. dalším zdrojem informací budou specializované webové servery.

3.9 Použitý software

Pro tvorbu práce budou použity programy sady MS Office 2007. K výpočtům, tvorbě grafů a tabulek poslouží program MS Office Exel 2007. Samotná textová část bude tvořena v textovém editoru MS Word 2007. Mapy budou vytvářeny v programu ArcGIS 9.3 a jejich dodatečná editace proběhne pomocí programu Adobe Photoshop CS.

4. HISTORIE VYBRANÝCH KOLEKTIVNÍCH ODVĚTVÍ

4.1 Historie fotbalu

Za kolébku moderního fotbalu je často označována Anglie. Tak tomu, podle nejstarších dochovaných pramenů, také je. Fotbal se zde začal hrát už někdy v šedesátých letech 19. století. Samozřejmě, že se kopalo do míče již dlouho před tím, ale všechny hry fotbal jen vzdáleně připomínaly. Historicky nejstarší údaje popisují hru z období 5000 let př. n. l., ovšem dochovaná zmínka je o něco mladší, zhruba z období kolem roku 250 př. n. l. Mezi vojáky byla provozována hra jménem *Tsu Chu*, neboli kopání do míče. Nejstarší zmínky popisují například místa, kde se místní oddávali hře kopání do míče, Japonsko, Řecko nebo Aztéckou říši. Z Řecka putovala hra do Francie a dále do Anglie.²⁰ Rozhodnout však, co bylo rozhodující pro vznik moderní formy fotbalu, je sporné. Jistou zásluhu na vývoji mají právě studenti z Anglie, kteří se, kromě jiných sportů jako veslování nebo kriket, začali věnovat fotbalu, jakožto mírnější a techničtější formě ragby.

Na přelomu devatenáctého a dvacátého století se fotbal dostal i do českých zemí a zprvu se mu věnovala mládež v cyklistických a veslařských spolcích a také ve studentských kroužcích. K vůbec prvnímu utkání dle dochovaných informací došlo v Roudnici nad Labem mezi tamními veslaři Sokola a Českým athletic clubem. Dlouhá léta patřili k nejúspěšnějším fotbalistům studenti pražských gymnázií - Akademického a Malostranského. Právě hráči akademického gymnázia, roku 1893 zakládají Český fotbalový kroužek Kickers. V Praze vznikaly první kluby, ale již v roce 1894 se začíná fotbalu věnovat i SK Plzeň a Spartak_Horymír Příbram. O dva roky později se v Brně koná první fotbalové utkání na Moravě.²¹

Prvním ryze českým sportovním klubem byla AC Praha, vznikla v roce 1891, tam se o dva roky později začíná hrát fotbal. Krátce poté ale dochází k vnitřnímu rozkolu a část členů ustavuje dne 16. listopadu 1893 klub AC Královské Vinohrady, čímž vznikl jeden z nejslavnějších českých klubů AC Sparta Praha. Prvním mistrem Království českého se v roce 1895 stává družstvo ČFK Kickers. Na jaře 1896 pořádají „Národní zápasy mužstev kopaný míč cvičících“, kterých se zúčastňují kluby AC Praha, AC Sparta SK Slavia a ČFK Kickers. O další rok později jsou vydána první česky psaná pravidla hry a tím začíná opravdový rozmach tohoto sportu u nás.

²⁰ PĚCHA, Petr. *Fotbal - historie této hry*. 2005.

²¹ MACHO, Milan. *Fotbal naše 20. století : historie fotbalu ve faktech, názorech a obrazech*. 1996

Následující roky se fotbal rozšiřoval dále po republice do Berouna, Kolína, Chrudimi, Pardubic a do dalších měst. Přesto je ryze fotbalových družstev stále málo, protože jsou brzděny vedeními škol, na přelomu století jej hraje na dvě desítky týmů a jeho šíření má za následek vznik Českého svazu fotbalového, který byl založen dne 19. října 1901 v Praze. U zrodu ČSF stálo celkem 17 klubů, z nich 13 pražských, dva z Plzně a po jednom z Kolína a Roudnice nad Labem. Již v roce 1907 se ČSF stává řádným členem organizace FIFA a o dalších sedm let později hlásí více než 100 členů. Rok 1912 se dá označit jako první mistrovství Čech a držiteli titulu se stávají hráči pražské Sparty. Nepříznivý vliv na vývoj v českých zemích má světová válka, během níž je fotbal omezován, je považován za projev národní hrdosti, a smí se tak hrát pouze na místních úrovních. Nepříznivý je pak rok 1916, kdy byla rakouskými úřady zakázána činnost ČSF. Po skončení války je po dvouletém dvojvládní založena v roce 1921 Československá asociace fotbalu, která byla o rok později přijata do FIFA. V roce 1925 se stal fotbal profesionálním sportem a v tomto roce se ve výčtu všech klubů v ČSR vyskytuje dvanáct českých a čtyři německé týmy. Prvním vítězem se po vyčlenění první a druhé profesionální ligy stává družstvo Slavie Praha. V sezoně 1934/35 bylo zrušeno oddělování profesionálních a amatérských soutěží a v následující sezoně se české státní ligy již účastní i týmy ze Slovenska a Podkarpatské Rusi.²²

Po druhé světové válce ovlivnila český fotbal celá řada událostí - rozdělení do dvou skupin a na ně navazující dvoukolové finále, zrušení žup a vytvoření krajů, změna soutěže na systém jaro-podzim, nebo zásahy státní moci na konání soutěže. Tyto zásahy byly nejcitelnější mezi sezonami 1952 a 1953, kdy se koncem roku 1952 uskutečnila reorganizace tělesné výchovy a sportu v Československu. Jednou ze součástí bylo i zavedení tzv. Dobrovolných sportovních organizací při jednotlivých odborových svazech, jež mělo za následek hromadné přejmenovávání většiny klubů. Z nichž stojí za zmínku ty nejdůležitější.²³

Spartak – pro těžké a všeobecné strojírenství

Baník – Pro hornictví, rudné doly a hutě

Tatran – Pro lesnictví, dřevařský a papírenský průmysl

Jiskra – pro textilní, kožedělný, chemický, sklářský a keramický průmysl

Dynamo – pro dopravu, energetiku a spoje

²² MACHO, Milan. Fotbal vášeň 20. století : historie fotbalu ve faktech, názorech a obrazech.

²³ HORÁK, Jindřich; KRÁL, Lubomír. Encyklopedie našeho fotbalu : Sto let českého a slovenského fotbalu. 1997

Slavoj – pro veřejnou dopravu, justici, zdravotnictví, soc. služby, umělecká a kulturní zařízení

Slovan – pro tiskářenský a knihařský průmysl

Slavia – pro školy a vědecké ústavy

Lokomotiva – pro železnici

Rudá hvězda – pro bezpečnost

Obr. 1: Dobrovolné sportovní organizace (zdroj: HORÁK J., KRÁL J. Encyklopedie našeho fotbalu 1997)

Sokol – vesnická tělovýchova

V této době také docházelo k uvolňování místa v lize například pro vojenské celky na úkor týmů z vyšších pozic ligové tabulky. Změny měly za následek pouze jednokolový systém soutěže v roce 1953.

4.2 Historie ledního hokeje

Za prapočátky ledního hokeje jsou považovány středověké hry se zahnutými holemi a míčkem v Anglii, Německu, nebo Rusku. Avšak k důležitému rozvoji ledního hokeje jak ho známe dnes, došlo v Severní Americe, kdy původní hru amerických indiánů převzali angličtí vojáci a obohatili ji o prvky hry z Indie, jež byla podobná pozemnímu hokeji. Tato hra se nazývala Hurling. V padesátých letech 19. století si angličtí vojáci krátili volné chvíle bruslením a hurling přenesli na led. Této kratochvíli se věnovali i studenti na univerzitě v kanadském Montrealu a roku 1878 položil jeden ze studentů W. F. Robertson základní pravidla hry. Tomuto okamžiku však přecházel 3. březen 1875, tedy den, kdy došlo k prvnímu oficiálnímu střetnutí. Tehdy se poprvé namísto míčku objevil předchůdce dnešního puku, který byl vyrobený tehdy ze dřeva.

Popularita tohoto sportu sílila, hokej se šířil do Spojených států amerických a na

přelomu dvacátého století se dostal i do Evropy. K prvním zemím Evropy, jež se hokeji věnovaly, byla Anglie, Belgie, Francie, Švýcarsko a Čechy, které však byly v té době součástí Rakouska-Uherska. Roku 1904 byla na zasedání ve Svatém Mořici stanovena nová pravidla, která však stále podléhala vlivu bandy hokeje (s míčkem). Na návrh Emila Procházky s vedením nově vznikající mezinárodní hokejové federace se Čechy staly její součástí 19. listopadu 1908, tedy ještě před vznikem samostatného Československého státu. Mezinárodní federace ledního hokeje LIHG (Ligue Internationale de hockey sur Glace) vznikla v květnu 1908.²⁴

V českých zemích se pro tento sport vžil název „kanada“ podle místa vzniku. Na počátku 20. století se hokeji věnovalo pravidelně pět mužstev z Prahy. Vůbec první utkání sehráli dne 6. ledna 1901 hokejisté Slavie Praha a Bruslařského závodního klubu, utkání skončilo vítězstvím Slavie v poměru 11:4. První mistrovství Čech se uskutečnilo v roce 1906 a vítězem se stává družstvo pražské Sparty. Krátce po uznání stanov a vstupu Čech do LIHG se 11. prosince 1908 se v Praze uskutečnila ustavující valná hromada, které se účastnilo dvanáct klubů.

Hokej se rozvíjel hlavně ve sportovních klubech a mezi školskou mládeží. Tento fakt ale nenacházel porozumění mezi rodiči a vedením školy, proto se začaly zakládat nové sportovní kluby a docházelo k větší organizovanosti. Postupem času získává čím dál větší vliv právě kanadský styl hokeje. První mistrovství Čech v kanadském hokeji vyhrávají v roce 1909 hokejisté Slavie, poté co se vrátili z Francie a Švýcarska, kde se právě kanadský hokej přiučili. Po vzniku Československé republiky byl ustanoven Československý svaz hokejový, pod který spadal hlavně bandy hokej, pozemní hokej a samozřejmě i lední hokej. Poté, co národní reprezentace dosáhla úspěchu na olympijských hrách v roce 1920 v Antverpách, které byly zároveň i prvním mistrovstvím světa a získala zde bronzovou medaili, se sekce ledního hokeje v roce 1921 přejmenovala na Československý svaz kanadského hokeje.²⁵

V roce 1923 došlo prakticky k jeho rozpadu. Způsobily to rozpory mezi kluby, hlavně pak mezi pražskými rivaly Spartou a Slávií. V prosinci pak došlo k oddělení Československé asociace kanadského hokeje. Opětovné sjednocení nastalo v roce 1925, díky přidělenému pořádání mistrovství Evropy v ledním hokeji. Počet mužstev věnujících se lednímu hokeji pomalu roste a v tomto období se jeho počet oproti stavu po první světové válce zdvojnásobil. Tento sport je ale i nadále značně podřízen vlivům

²⁴ GIERCUSZKIEWICZ, Jakub. Historie třineckého hokeje od roku 1929 do roku 2009. 2010.

²⁵ GUT, Karel. Světový hokej. 1990.

počasí, a tak je rozhodnuto o vybudování umělé ledové plochy. První stadion je tak otevřen po dvouletém období stavební činnosti v Praze na Štvanici dne 6. listopadu 1932. V následujícím roce byla Štvanice již pořadatelem 7. mistrovství světa a zároveň 18. mistrovství Evropy v ledním hokeji. Popularita hokeje tak stále rostla a v roce 1938 již Československý svaz ledního hokeje čítal na evropské poměry neuvěřitelných 361 členů. Jedním z nejúspěšnějších členů klubového hokeje se stává LTC Praha (LTC = lawn tennis cercle), jež v roce 1929 získává Spenglerův pohár, neslavnější evropskou trofej té doby. LTC patřil k nejúspěšnějším klubům nově vznikající československé ligy, jejíž první ročník se odehrál v sezoně 1936/37 a LTC získal v prvních letech 11 mistrovských titulů. Nadvládu LTC narušil v roce 1941 pouze I. ČLTK. Slavnou éru klubu ale zastavil rok 1948. Tehdy byli někteří hráči nuceni emigrovat, další část zahynula při letecké katastrofě a nemalá část z nich byla odsouzena v politických procesech v roce 1950. Podezření některých hráčů v této době z emigrace do jisté míry ovlivňuje kontakt s okolním světem. Také je znatelná finanční náročnost, proto některé kluby přecházejí pod patronaci některých podniků. Ty jim umožňují další rozvoj a přispívají tímto způsobem k profesionalizaci českého hokeje.²⁶

4.3 Historie basketbalu

Historie moderního basketbalu je spojována se jménem James A. Naismith, jenž byl profesorem vysoké školy v americkém městě Springfield ve státě Massachusetts, a působil jako instruktor a trenér tamního ragbyového mužstva. Roku 1891 se rozhodl vytvořit cvičení, které by udrželo jeho svěřence během zimní přestávky v kondici.²⁷ Na balkony tělocvičny umístil koše, které byly určeny na broskve, a rozdělil svěřence na dva týmy. Měli za úkol trefit míč do soupeřova koše. Původně však koše měly ponechány dno, a tak se míče se tak musely po každém skórování vyjmout.²⁸ Tato hra mnohé z nich nadchla natolik, že se jí začali více věnovat. Postupem času se dotvářela pravidla, jež nedovolovala tvrdé a agresivní střety hráčů.

Do Evropy se tato hra dostala již v roce 1893 a záhy se objevila i v Českých zemích, kde ji poprvé představil v sokolovně ve Vysokém Mýtě Jaroslav Karásek, učitel tělocviku na tamním gymnáziu.²⁹

O několik let později, v roce 1898, byla vytvořena první pravidla v českém jazyce.

²⁶ LEITNER, David. *Budoucí vývoj sportu : Lední hokej - minulost, současnost a budoucnost*. 2006.

²⁷ *Basketballworld*. Historie BASKETBALU. [online]. 2007

²⁸ *Basketball*. Historie. [online]. 200?

²⁹ *Sokol Brno*. Košíková. [online]. 200?

Vůbec poprvé se basketbal na olympijských hrách představil v roce 1904, ale jen jako ukázkový sport, pravidelně se ale začal objevovat až od roku 1936. Větší rozmach basketbalu v českých zemích se datuje až do období po první světové válce, kdy se o něj přičinili američtí vojáci účastníci se bojových misí v Evropě. První opravdové utkání dle pravidel se uskutečnilo v roce 1919 v žižkovské sokolovně v Praze. Tehdy totiž Čechoameričan profesor J. A. Pípal pořádal kurzy amerických her pro československé atlety. Později navštěvoval profesor Pípal společně s dalším Čechoameričanem Joe Machotkou pod záštitou křesťanské organizace YMCA jednotlivé sokolovny po celé republice a šířili zde tento sport.³⁰

V začátcích se kvůli obtížím se zázemím a vedením stala hlavními centry právě zařízení YMCA. S postupným rozšiřováním basketbalu do škol a sokolských jednot byl v roce 1924 založen ČVBS (Český volejbalový a basketbalový svaz). První soutěž v basketbalu se uskutečnila v tělocvičně YMCA v Praze v roce 1928. Turnaj tak položil základy pro vznik celostátní ligy, která se o rok později, tedy v sezoně 1929/30, konala za účasti čtyř týmů pod vedením nově vzniklého Českomoravského basketbalového svazu.

Dalším významným rokem pro basketbal se stal rok 1932, kdy byla v červnu v Ženevě založena za účasti Argentiny, Lotyšska, Itálie, Portugalska, Rumunska, Řecka, Švýcarska a Československa Mezinárodní basketbalová federace FIBA.³¹

Okupace znamenala pro rozvoj a šíření basketbalu omezení, mohli se konat pouze zápasy na národní úrovni, a probíhala tedy pouze protektorátní liga, která se soustředila pouze na pražská mužstva. Po druhé světové válce patřilo Československo mezi špičku, o čemž svědčí získání titulu mistrů Evropy v roce 1946. Roku 1951 se liga reorganizovala v turnaj zahrnující na nejnižší úrovni kraje až po mistrovství ČSR.

4.4 Historie házené

Na historii (mezinárodní) házené je nutno pohlížet v širších souvislostech, protože zde máme širokou škálu házenkářských her. První hrou, která se dá považovat za předchůdkyni dnešní házené, byl haandbold, což byla hra, kterou zavedl v roce 1898 pro své žáky učitel ordrupského gymnázia v Dánsku. O několik let později, v roce 1904 již byl založen i Haandblodový svaz. Podobná, i když v některých ohledech odlišná, hra se na přelomu století hrála ve školních tělocvičnách ve Švédsku. Hra se nazývala handboll

³⁰ KRÁTKÝ, Jiří. *Vznik basketbalu a jeho historie v Kolíně v letech 1935 až 1946* Kutná, [online]. 2007.

³¹ HORÁČKOVÁ, Jana. *Basketbal*. Basketbal u nás. [online]. 2005-2006

a první zápas byl sehrán mezi námořními školami v roce 1907 v Karlskorně.³²

V českých zemích se v období Rakousko-uherské monarchie začala rozvíjet národní házená. Podobně jako ve Skandinávských zemích se o její rozkvět postarali především učitelé tělesné výchovy. Jedním z nich byl i Václav Karas, učitel z pražského Smíchova, jenž v roce 1905 vytvořil první pravidla národní házené. Byla to právě česká házená, která v prvních letech ovlivňovala rozvoj mezinárodní házené u nás. V roce 1918 vznikla zásluhou Jaroslava Trantiny první pravidla národní házené. Organizační strukturu dostala házená dne 22. února 1920, kdy byl založen Československý svaz házené a ženských sportů (ČSHŽK).

Po slibném rozvoji ale přišel útlum, jehož důvodem byla značná roztříštěnost. V roce 1931 svaz čítal jen 675 registrovaných hráčů. Národní házená se ale hrála i v jiných sportovních oddílech jakými byl Sokol, Dělnická tělovýchovná jednota, Federovaná dělnická tělovýchovná jednota, Orel nebo další. Za okupace se národní házená stala symbolem českého vlastenectví a soudržnosti, o čemž svědčí počet registrovaných hráčů a hráček – 22 156.³³

Po druhé světové válce se ale ukázal krizový fakt nemožnosti mezinárodního srovnání. Proto začala národní házená ustupovat té mezinárodní. Pro mezinárodní házenou byl důležitý rok 1934, kdy byl na III. kongresu Mezinárodní házenkářské federace přijat skandinávský výklad pravidel, tedy házená o sedmi hráčích na každé straně (národní házená se hrála s 11). Již v roce 1938 bylo v Berlíně uspořádáno první mistrovství světa. První utkání mezinárodní házené se odehrálo 30. listopadu 1947 a střetla se v něm mužstva ZJŠ (Závody Jana Švermy) Praha Bratrství a Sokol Úvaly. Hlavním iniciátorem střetnutí byl Jan Radotínský, který se s mezinárodní házenou seznámil v roce 1947 na zájezdu vysokoškoláků do Francie. V roce 1948 byl ustanoven Přípravný výbor pro mezinárodní házenou, v roce 1950 se konala první mistrovská soutěž mužů i žen. V roce 1952 došlo po sporech mezi oběma házenými k organizačnímu rozdělení a vzniku samostatné Ústřední sekce házené. Česká házená měla v začátcích nepopiratelný vliv na úspěchy českých družstev na mezinárodním poli házené. V roce 1968 byly položeny základy pro vznik Českého svazu házené a Slovenského zväzu hádzanej, jež byly zastřešeny Československým svazem házené.³⁴

³² TÁBORSKÝ, František. *Český svaz házené. Historie házené.* [online]. 200?

³³ *Házená.ecviky* [online]. 200? [cit. 2011-03-16]. Historie házené. Dostupné z WWW: <<http://hazena.ecviky.cz/historie-hazene>>.

³⁴ TÁBORSKÝ, František. *Český svaz házené. Historie házené.* [online]. 200?

4.5 Historie volejbalu

Jsou uváděny dvě možné verze vzniku volejbalu. Ta první, neoficiální, hovoří o tom, že hrou podobnou dnešnímu volejbalu si krátili hasiči v Chicagu volné chvíle, když zrovna nehořelo, házeli si míč přes natažený provaz a chyby se dopustil ten, komu míč spadl na zem. Pro rychlejší návrat míče k soupeři začali míč odbíjet.³⁵

Oficiální verze zní, že volejbal vymyslel 9. února 1895 William G. Morgan, ředitel tělesné výchovy v katolické organizaci YMCA (Young Men's Christian Association = Křesťanské sdružení mladých lidí) na Hollyokské koleji ve státě Massachusetts v USA.

V roce 1896 byla hra poprvé oficiálně představena na konferenci pracovníků YMCA ve Springfield College. Na obou stranách se hrálo po pěti hráčích a byl navržen název volley-ball podle způsobu odbití míče - volley the ball. Na evropský kontinent se hra dostává s americkými vojáky. V Československu se poprvé představila již v roce 1919, byly pořádány cvičitelské kurzy, které se konaly ve Strakově akademii, a výcvik byl provozován na Letné. Hlavní náplň kurzů spočívala v přípravě atletů na olympijské hry v Antverpách a také v seznámení s tzv. americkými hrami jako volleyball, basketball a jiné. V roce 1921 začal tento sport získávat svou organizační strukturu, v pražském sdružení YMCA byl založen volleybalový svaz. První mistrovství republiky bylo uspořádáno v roce 1924, což byl rok založení ČVBS (Český volejbalový a basketbalový svaz). Z počátku se hra pod vysokou sítí nazývala podbíjená, nebo modifikacemi anglického označení volley-ball, v padesátých letech však bylo nařízeno striktní označení odbíjená.³⁶

Volejbal se rychle šířil a zpočátku si hledal oblibu především mezi studenty, sokoly, skauty, dokonce byla založena i trampská liga, která v roce 1936 vstoupila do mistrovství ČVBS. Volejbal provozován i v DTJ (Dělnické tělocvičné jednotě), FDTJ (Federované dělnické tělocvičné jednotě) i v Orlu.

Po konci druhé světové války byly ve Smíchovském pivovaru položeny základy ke vzniku mezinárodní volejbalové federace FIVB a vznikl také samostatný volejbalový svaz. Rovněž bylo odehráno první mezinárodní utkání, na hřišti Sokola Vinohrady porazil tým Československa Francii 3:0.

³⁵ KUBIŠOVÁ, Hana. *Kompenzační cvičení v odbíjené*. Brno, 2006. 60 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.

³⁶ LUKÁŠEK, Robin. *Srdeční frekvence jako odraz zatížení ve volejbalu*. Brno, 2010. 46 s.

5 ČASOPROSTOROVÝ VÝVOJ KOLEKTIVNÍCH SPORTŮ (ANALÝZA)

5.1 *Fotbal*

5.1.1 60-tá léta

Pro potřeby prostorové analýzy byly brány v potaz první a druhá liga mužů. V tomto období se účastnilo nejvyšší soutěže 14 týmů z celého Československa. Systém soutěží druhé ligy byl v sezoně 1960/61 upraven a pak rozdělen na tři skupiny po dvanácti účastnících, dvě českomoravské a jednu slovenskou, která ovšem v našich statistikách nebyla zohledněna. Dalších úprav doznal systém soutěží v roce 1965, kdy byla druhá liga zúžena na dvě skupiny³⁷ (sk. A – především česká družstva; sk. B – moravská a slovenská družstva). Bylo zjištěno, že ve sledovaném období mezi sezonami 1961/62 až 1970/71 se fotbal provozoval celkem ve 33 okresech. V první lize se v tomto období objevilo celkem 11 měst z 10 okresů. Ze zlínského, tehdy ještě gottwaldovského, se v první lize kromě samotného Gottwaldova objevily na jedinou sezonu ještě Otrokovice. Mezi zbývající okresy patřila Praha, Brno-město, Ostrava-město, Hradec Králové, Pardubice, Kladno, Plzeň, Frýdek-Místek (díky Třinci) a Teplice. Druhá liga se v té době objevila v celkem 37 městech, jež se nacházejí v 33 okresech. K okresům s více než jedním městem, kromě již zmiňovaného Zlína, kde ještě druhou ligu hrálo též mužstvo z Napajedel, náležely ještě okresy Kladno (Kladno a Slaný) a okres Teplice, kde se kromě celku z okresního města na jednu sezonu (1964/65) ve druhé lize objevil celek DKG Baník Hrdlovka.

Ve druhé lize zanechal Baník Hrdlovka svoji stopu, když tehdy dokázal i třeba remizovat 1:1 se Slávií Praha, která v té sezoně vybojovala po dvou letech postup zpět do první ligy.³⁸ Hrdlovku však dnes již nalezneme pouze na historických mapách. Obec Hrdlovka se nacházela v podhůří Krušných hor asi 2 km jižně od města Osek. Ač se toto městečko po válce rozvíjelo mj. díky těžbě uhlí, byla to právě těžba, která způsobila zánik této obce. V padesátých letech žilo v obci více než 3000 obyvatel a stálo více než 300 domů.³⁹ Ty ale musely postupně od roku 1963⁴⁰ ustupovat těžbě, která ukončila v sedmdesátých letech historii obce a s ní i nadějný život zdejšího fotbalu.

³⁷ HORÁK, Jindřich; KRÁL, Lubomír. Encyklopedie našeho fotbalu : Sto let českého a slovenského fotbalu. 1997

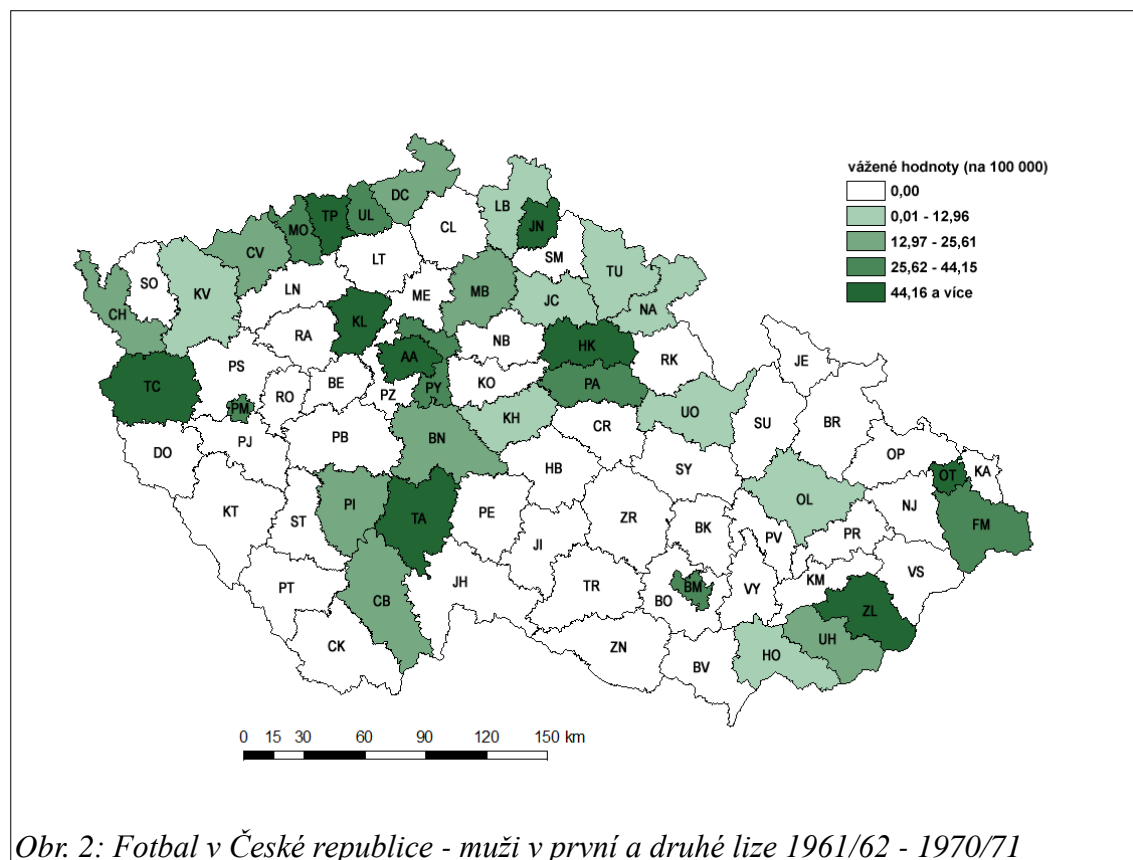
³⁸ *SK Slavia*. Historie zápasů, ročník 1964 [online]. 2010

³⁹ *Zaniklé obce a objekty*. Hrdlovka. [online]. 2006

⁴⁰ *Zaniklé obce a objekty*. Hrdlovka - historie. [online]. 2008

V tomto období je stále ještě patrný značný vliv místa, kde se v Českých zemích hrál fotbal a tím je Praha. Z celkového počtu 14 prvoligových (kde však své zástupce mělo i Slovensko) a 28 druholigových se vyskytovalo v těchto soutěžích kolem sedmi pražských družstev. V sezoně 1962/63 mělo hlavní město dokonce devět svých zástupců. Těmi se stala prvoligová: Dukla Praha, ČKD Praha (dnešní Bohemians), Spartak Praha Sokolovo (dnešní Sparta Praha), Dynamo Praha (dnešní Slavia) a druholigový Spartak Motorlet Praha, Spartak Radotín, Spartak Košiče, TJ Dynamo Praha B a Slavoj Žižkov (dnešní Viktoria Žižkov).⁴¹

Fotbal byl v této dekádě zastoupen ve 42,86 % okresů, což bylo způsobeno i velkým počtem druholigových týmů (v následujících letech bude tento počet týmů o něco nižší).

Obr. 2: Fotbal v České republice - muži v první a druhé lize 1961/62 - 1970/71

Pokud by se brala v úvahu čistě absolutní čísla, dosahovala by nejvyšších hodnot Praha, která měla ve sledované desetileté radě celkem 35 účastníků v první a rovněž 35 účastníků ve druhé lize. Z hlediska lepšího srovnání byly do těchto absolutních hodnot připočítány vážené indexy a celá hodnota byla přepočtena ke střednímu stavu obyvatelstva. Následkem toho nejvyšších hodnot dosahuje okres Teplice díky sedmi

⁴¹ HORÁK, Jindřich; KRÁL, Lubomír. Encyklopedie našeho fotbalu : Sto let českého a slovenského fotbalu. 1997

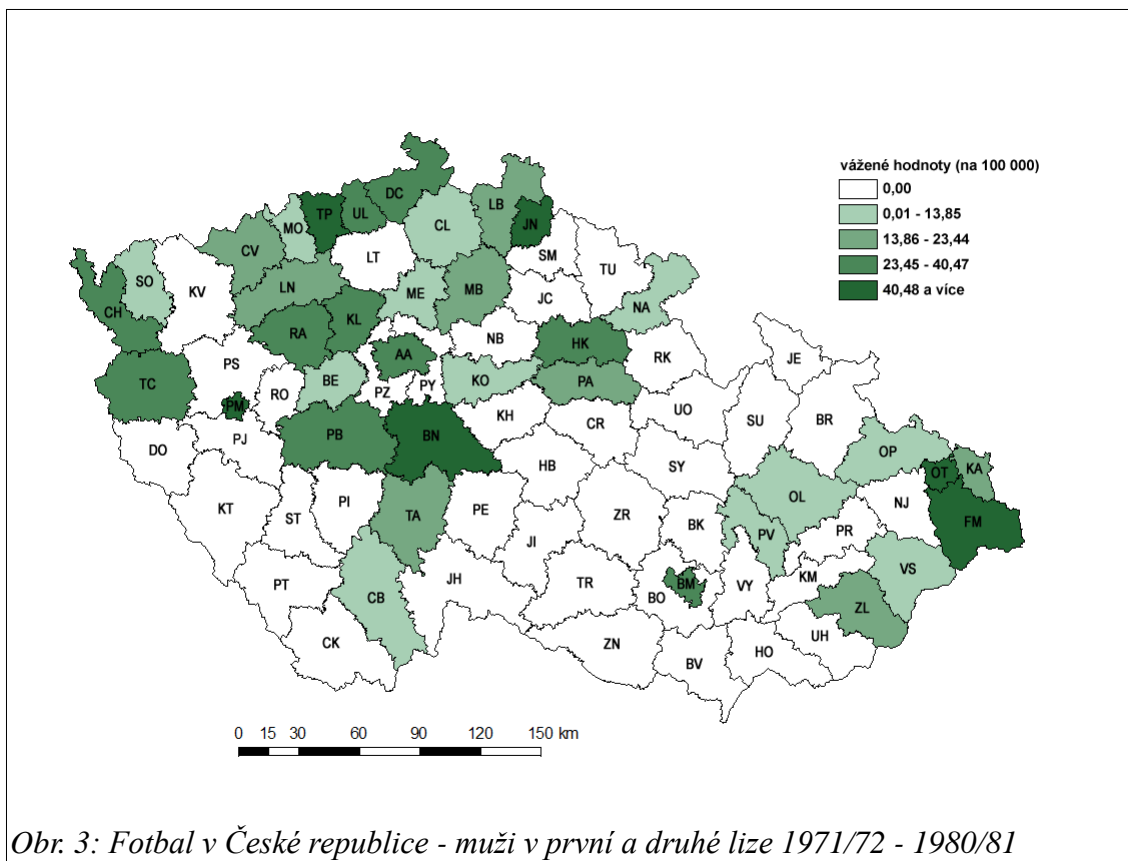
teplickým prvoligovým sezonám. Dalšími okresy jsou Kladno, Tachov a Ostrava-město, kde se kromě Baníku Ostrava a jeho „béčka“ zúčastnil nejvyšších soutěží i klub VŽKG Vítkovice. Naopak nejnižších hodnot pak dosahují Kutná Hora, Jičín, Trutnov, Ústí nad Orlicí a Hodonín, jejichž zástupci se objevili vždy jen na jedinou sezonu. V případě prvních dvou pocházeli z okresních měst, v případě zbývajících z Úpice, České Třebové a Ratíškovic. Na obrázku 2 je patrné celkem souvislé zastoupení v oblasti kolem Krušných hor, které je však zřejmě způsobené poměrně hustým osídlením dané oblasti.

5.1.2 70-tá léta

Další dekáda byla ovlivněna novým systémem veřejné správy z roku 1969, kdy vstoupil v platnost ústavní zákon o Československé federaci, následkem čehož došlo k reorganizaci i systému fotbalových soutěží v tehdejší Československu. Od té doby se první nejvyšší fotbalové soutěže v zemi účastnilo 16 týmů a druhá nejvyšší soutěž byla hrána v jedné celostátní (Československé) lize. K další úpravě došlo v roce 1977, kdy byla II. liga zrušena a funkci druhé nejvyšší soutěže plnila Česká národní liga o dvou skupinách a Slovenská národní liga, vždy čítají po šestnácti mužstvech.⁴² Druhá dekáda, jež je součástí analýzy, popisuje stav mezi sezonami 1971/72 a 1980/81. V tomto období se vrcholový fotbal odehrává v 36 okresech České republiky, z toho těch, které se objevily i v první lize, je celkem deset. Z prvoligové mapy oproti předešlému desetiletí zmizely okresy Pardubice a Kladno, místo nich se objevují okresy Cheb a Jablonec nad Nisou. Z tohoto počtu se prvoligový fotbal ve více než jednom městě v okrese představil v okrese Frýdek-Místek, kde kromě Třince se na jedinou sezonu objevil i v samotném Frýdku-Místku, další okresy Praha, Brno-město, Ostrava-město, Hradec Králové, Cheb, Plzeň-město, Teplice, Jablonec nad Nisou a Gottwaldov (Zlín) mají vždy své zástupce právě z jednoho města. Druhé ligy se zúčastnily týmy z celkem 39 měst, jež jsou rozloženy do 36 okresů. Kromě již zmiňovaného okresu Frýdek-Místek mají své zástupce s více než jedním městem okresy Benešov, kde se fotbal hraje také ve Vlašimi, a okres Karviná, kterou ve statistice zastupují Havířov a Bohumín.

Výsadní místo v celkovém počtu týmů si i nadále díky velikosti co do počtu obyvatel drží Praha, i když její vliv pomalu slábne a v nejlepších letech hraje v obou soutěžích sezon 1977/78 a 1978/79 celkem šest týmů: kromě známých jmen jako Sparta, Slavia, Bohemians, Dukla a Viktoria Žižkov hraje též Xaverov Horní Počernice.

⁴² HORÁK, Jindřich; KRÁL, Lubomír. Encyklopedie našeho fotbalu : Sto let českého a slovenského fotbalu. 1997

Obr. 3: Fotbal v České republice - muži v první a druhé lize 1971/72 - 1980/81

V čistě absolutních hodnotách, co se týká všech účastníků v celém sledovaném období, i nadále dominuje Praha, která za deset let nasbírala celkem 37 účastí v nejvyšší, 9 v druhé nejvyšší fotbalové soutěži v zemi. Pokud však opět zohledníme ve statistikách velikost okresů co do počtu obyvatel a rozdílnou váhu obou soutěží, pak nejvyšších hodnot dosahoval okres Jablonec nad Nisou, následován okresy Teplice, Frýdek-Místek, Ostrava-město a Plzeň-město. Vysoké postavení Ostravy (ač okres s více než třemi sty obyvateli) má v tomto období za následek počet týmů jakými jsou Baník Ostrava, TJ Vítkovice, VOKD Poruba a NHKG Ostrava. Na druhém konci pomyslného pořadí okresů, jež se účastnily soutěží, najdeme okresy Beroun, Sokolov, Náchod, Prostějov a Most. To jsou okresy, jejichž zástupci se objevili ve druhé lize vždy pouze na jeden ročník. Ve všech případech mužstev s nejnižšími hodnotami pocházeli zástupci z okresního města, jedinou výjimkou tvoří okres Beroun, který byl zastoupen týmem TJ KŽ Králův Dvůr.

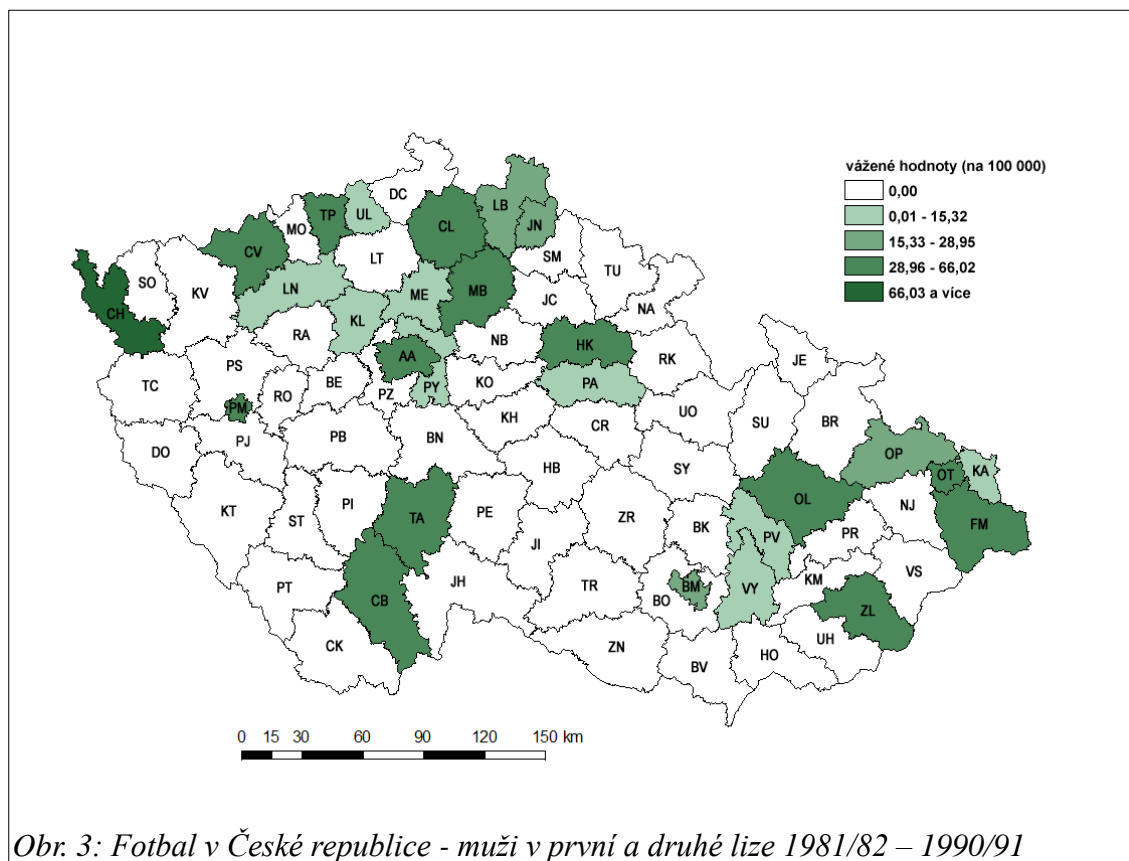
5.1.3 80-tá léta

V osmdesátých letech došlo k dalšímu významnému přerozdělení soutěží v Československu. V roce 1981 se rozhodlo o zřízení druhé národní ligy a pouze jedné skupiny I. ČNL, od ročníku 1981/82, sestupovalo z ČNL (II. liga) do II. ČNL po osmi

týmech z obou skupin.⁴³ Od sezony 1981/82 je tak systém soutěží takový, že se 1. ligu účastní 16 týmů z celého Československa a druhá nejvyšší liga se hraje v jedné I. ČNL a I. SNL* v obou po šestnácti klubech. Toto období popisuje stav mezi sezonami 1981/82 až 1990/91. V této době se na našem území provozuje fotbal v celkem 27 okresech, nichž se nejvyšší soutěž hraje v devíti městech, které náleží do devíti okresů, jedná se o okresy Praha, Brno-město, Ostrava-město, Hradec Králové, Plzeň-město, Teplice, Cheb a nově také Olomouc a České Budějovice. Ve všech případech se jedná o města, jež jsou centry daného okresu. S prvoligovým fotbalem se musely oproti minulému desetiletí rozloučit okresy Frýdek-Místek a Jablonec nad Nisou. Celkový pokles výskytu fotbalu ve sledovaných soutěžích je dán snížením počtu soutěžících ve druhé nejvyšší lize, naopak k drobnému nárůstu došlo v první lize, kterou v deseti sezonách hrálo v průměru 9 českých mužstev za rok oproti minulému desetiletí, kdy tento počet byl 8,4. Druhá liga se hrála ve 30 obcích z 27 okresů. Okresy s více než jedním zástupcem byly v tomto období okres Karviná, kde se hrálo v Bohumíně a Havířově, dále pak Frýdek-Místek, kde se kromě samotného Frýdku-Místku hrálo i v Třinci a posledním je okres Gottwaldov (Zlín), ve kterém hrálo i družstvo Slušovic. Zajímavostí je okres Cheb, kde se hrála celých deset let pouze první liga, a tento okres tak neměl ve sledovaném období žádného zástupce v druhé lize.

⁴³ HORÁK, Jindřich; KRÁL, Lubomír. Encyklopedie našeho fotbalu : Sto let českého a slovenského fotbalu. 1997

* ČNL = Česká národní liga; SNL = Slovenská národní liga

Obr. 3: Fotbal v České republice - muži v první a druhé lize 1981/82 – 1990/91

I v tomto období, co do absolutního počtu týmů, si logicky i nadále drží nejvyšší počet hlavní město Praha, která má po celých deset let v nejvyšší soutěži čtyři přední pražské kluby Bohemians, Duklu, Slavii a Spartu, se 40 účastmi v první a 11 účastmi ve druhé lize, následována Ostravou-městem s 20, respektive 6 účastníky. Za předpokladu, že za do statistik započítají také váhové indexy a následně bude zohledněna i velikost okresu dle obyvatelstva, bude mít nejvyšší postavení okres Cheb, díky své nepřetržité účasti v nejvyšší soutěži. K dalším vysoce postaveným okresům bude pařit Ostrava-město, Mladá Boleslav, Teplice a Olomouc. Naopak mezi okresy s vůbec nejnižšími hodnotami se pak ocitne Kladno, které tak zaznamenalo výrazný pokles během tří desetiletí, kdy se jeho hodnoty snižovaly z 58,58 v šedesátých, 31,74 v sedmdesátých až na 6,38 v osmdesátých letech, což je způsobeno postupným sestupem Kladna do nižších soutěží. Dalšími v pořadí níže následují okresy Pardubice, Vyškov a Mělník, který je v tomto období představován jednoletou účastí fotbalového klubu Neratovic.

5.1.4 90-tá léta

V dalším sledovaném období došlo k dalším významným změnám spojených s rozpadem Československa na dva samostatné státy. Od ročníku 1991/92 se v českých zemích po celostátní I. Lize stala druhou nejvyšší soutěží Českomoravská fotbalová liga

(ČMFS). Byť k rozdělení federace došlo 1. 1. 1993, byla sezona 1992/93 ještě dohrána jako společná, a to jak s kluby z České republiky, tak i s kluby ze Slovenska.⁴⁴ Zajímavostí je, že ještě v roce 1994 se reprezentace ucházela společně, byť neúspěšně, o mistrovství světa v USA pod názvem Reprezentace Čech a Slovenska (RCS).

Díky novému systému soutěží byla nutná přeskupení účastníků v nejvyšších soutěžích od sezony 1993/94, a to tak, že do první ligy, které se zúčastnilo šestnáct klubů, přešlo devět mužstev a šest celků z druhé ligy posledního ročníku společné federální ligy. O poslední prvoligové místo se utkaly týmy Bohemians Praha (sestupující z první ligy) a LIAZ Jablonec nad Nisou (sedmý tým ČMFL). Zbývajících deset týmů z ČMFL bylo doplněno třemi týmy z České fotbalové ligy a třemi týmy Moravskoslezské fotbalové ligy z předchozího ročníku.⁴⁵ To znamenalo, že obě nejvyšší soutěže měly po šestnácti družstvech.

Desetileté období, jež je popsáno v této části, ukazuje stav mezi sezonami 1991/92 a 2000/2001. Během této doby se fotbal představil v 37 okresech České republiky. Z toho prvoligovou účastí se mohla pyšnit mužstva z 20 (21) obcí, které jsou rozloženy do dvaceti okresů. Jediným okresem s více než jedním účastníkem je okres Uherské Hradiště, kde v sezoně 1995/96 hrál tým Slovácké Slavie Uherské Hradiště, který se v roce 2000 spojil se svým odvěkým rivalem z druhého břehu řeky Moravy, kterým byl FC Synot Staré Město, a vznikl tak nový prvoligový klub 1. FC Synot.⁴⁶

Obr. 4: Vznik 1. FC Synotu (zdroj: Úvodní esej 1. FC Slovácko, upraveno J. Šichan)

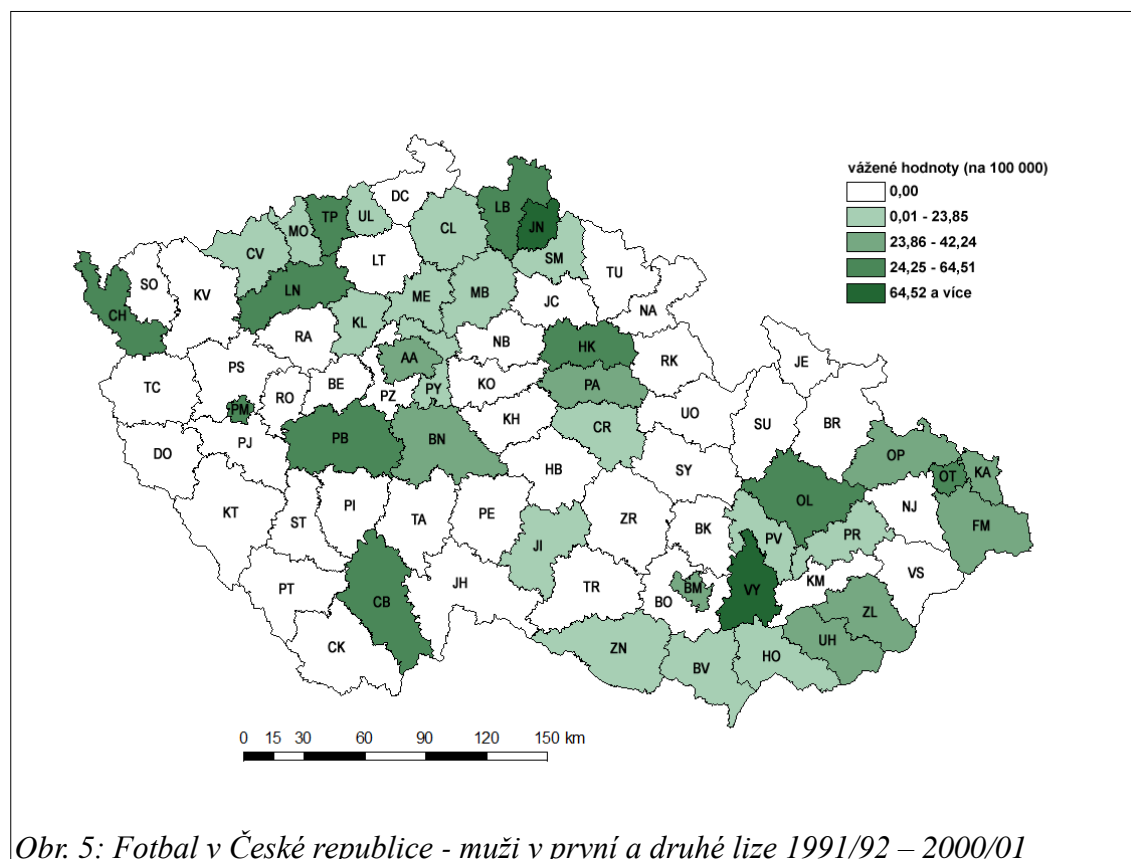
K významným fenoménům této doby je výskyt týmů z malých měst a obcí pro příklad si uveďme FK Drnovice (okres Vyškov), FK Chmel Blšany (Louny), SK Baník Ratíškovice (Hodonín) nebo AFK Atlantic Lázně Bohdaneč.

⁴⁴ HORÁK, Jindřich; KRÁL, Lubomír. Encyklopedie našeho fotbalu : Sto let českého a slovenského fotbalu. 1997

⁴⁵ HORÁK, Jindřich; KRÁL, Lubomír. Encyklopedie našeho fotbalu : Sto let českého a slovenského fotbalu. 1997

⁴⁶ 1. FC Slovácko. Historie. [online]. 2009

Celkový nárůst fotbalu dle sledovaných kritérií bylo zapříčiněno oddělením Slovenska a tak se druhá nejvyšší soutěž objevila ve 43 městech, která se nalézají v 37 okresech ČR. Více než jeden účastník se vyskytuje v okrese Pardubice, kde hrají mužstva z Pardubic a Lázní Bohdaneč, dalšími okresy jsou Karviná (Karviná, Bohumín a Havířov), Frýdek-Místek (Frýdek-Místek a Třinec), Zlín (Zlín a Slušovice) a okres Uherské Hradiště (Staré Město-Uherské Hradiště a Uherský Brod).

Obr. 5: Fotbal v České republice - muži v první a druhé lize 1991/92 – 2000/01

Během sledovaných deseti let se vykytoval v 48,05 % okresů díky rozdělení státu a poměrně rovnoměrnému rozmístění klubů. Z pohledu čistě absolutního počtu zástupců dosahuje nejvyšších hodnot stále hlavní město Praha, která měla 38 účastí v první a 12 ve druhé lize. Druhé si i nadále drží Ostrava-město s deseti respektive sedmi účastmi. Za předpokladu zohlednění váhových indexů a počtu obyvatel v okresech dosahuje nejvyšších hodnot okres Vyškov, následovaný okresy Jablonec nad Nisou, Louny, Hradec Králové a Liberec. Na opačném konci pomyslného žebříčku pak nalezneme okresy Mělník, Znojmo, Chomutov, Hodonín a nejnižších hodnot dosahuje okres Jihlava s jedinou účastí a to v sezoně 200/2001.

5.1.5 21. století

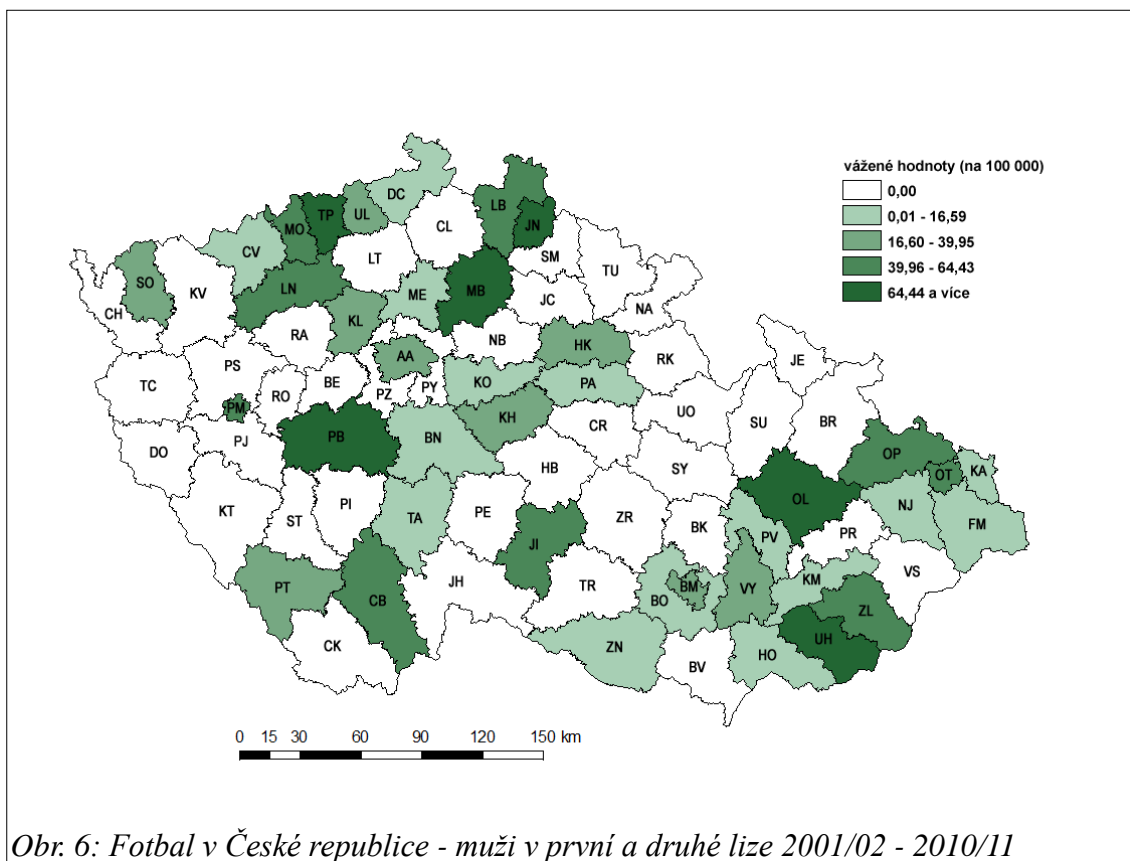
V posledních deseti letech již k žádným významným změnám v systému soutěží

nedošlo a hrálo se tak v nezměněné podobě tzn. první liga se šestnácti účastníky stejně jako i druhá. Toto období zachycuje stav mezi sezonami 2001/02 až 2010/11. Během těchto deseti ročníků se fotbal hraje celkem v 39 okresech, a je rozložen do 42 obcí, z nichž se prvoligový fotbal objevuje v 21 okresech České republiky, z nichž každý má po jednom zástupci. Ve většině případů se jedná o města, která jsou centry okresu, výjimky však tvoří Drnovice (okres Vyškov) a Blšany (Louny). Z prvoligové mapy zmizely okresy Cheb, Benešov, Karviná a Pardubice, naopak se mezi elitu vrací po dlouhé odmlce Kladno a také se nově nejvyšší liga hraje v okresech Most, Mladá Boleslav, Jihlava a Ústí nad Labem. Z výčtu 39 okresů se nehraje druhá liga ve třech okresech – Jablonec nad Nisou, Liberec a Teplice, protože si po celých deset let udržely svoje místo v nejvyšší soutěži. Druholigový fotbal je tak k vidění v 39 obcích z 36 okresů, z toho vyplývá, že tři obce jsou v okresech s více zástupci. Těmito okresy jsou Opava (Opava a Hlučín), Uherské Hradiště (FC Slovácko a Kunovice) a Nový Jičín (Fulnek a Jakubčovice).

Přitom právě fotbal v Jakubčovicích ukazuje, jak mohou být místní podnikatelské aktivity prospěšné pro rozvoj sportu. Vše začalo v roce 1999, kdy majitel místního kamenolomu Josef Hájek nabídl zdejší tělovýchovné jednotě spolupráci a chtěl, aby tento tým z obce s necelými sedmi sty obyvateli postoupil až moravskoslezské divize. Začalo se tedy s nákupem hráčských posil, nejvýraznější byl Pavel Hapal, který měl i reprezentační zkušenosti. Bylo zlepšováno zázemí, postavila se nová tribuna a nové tréninkové hřiště, byl položen nový trávník, který dosahoval nejlepší kvality v kraji. Jakubčovický fotbal stoupal soutěžemi vzhůru a po přehodnocení klubových cílů se v roce 2006 se Jakubčovice probojovali až do druhé ligy. Po svém ročním působení se stěhuje na Julisku do Prahy.⁴⁷ V roce 2007 totiž majitel Jakubčovického fotbalu prodává druholigovou licenci na nově vzniklou společnost FK Dukla Praha. Právním nástupcem klubu se slavným jménem je Marila Příbram. V Praze však po odchodu do Příbrami zůstala mládež, po spojení s klubem Dukla Dejvice se tak začíná nová éra fotbalové Dukly v kategorii dospělých.⁴⁸

⁴⁷ *Jakubčovice fotbal*. Historie Jakubčovické kopané. [online]. 2008

⁴⁸ *FK Dukla Praha*. Novodobá historie po roce 2000. [online]. 2009

Obr. 6: Fotbal v České republice - muži v první a druhé lize 2001/02 - 2010/11

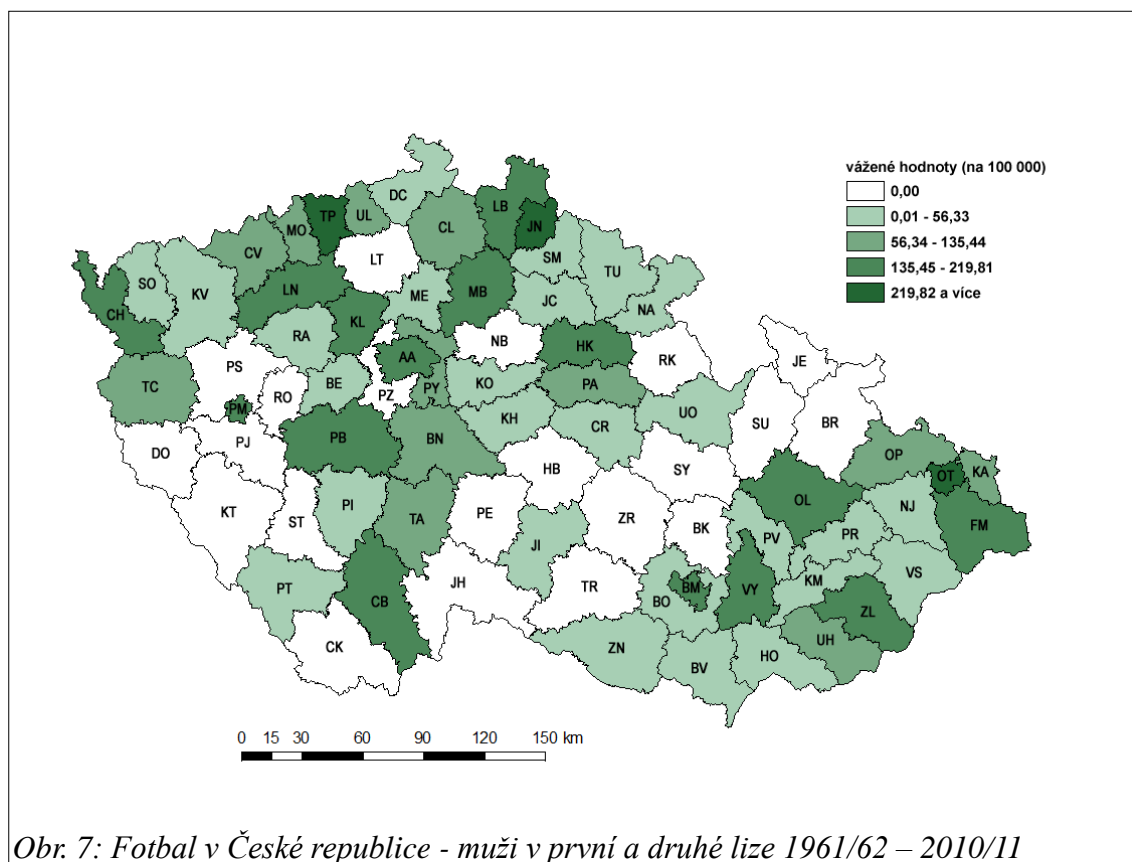
Praha si drží v absolutních číslech po celých padesát let své dominantní postavení a nejinak tomu je i tomto desetiletí. Na Druhém místě se místo Ostravy objevuje Olomouc díky prvoligovému A-týmu Sigmy a druholigovému B-týmu a klubu 1.HFK* Olomouc. Pokud uvažíme velikost okresů a váhu soutěží, pak nejvyšších hodnot dosahuje okres Jablonec nad Nisou, následovaný okresy Příbram, Teplice, Uherské Hradiště a Mladá Boleslav. Na opačném pólu pořadí se nacházejí okresy Tábor, Znojmo, Děčín, Hodonín a Brno-venkov. Všechny tyto okresy mají po jediné účasti ve druhé lize. Z toho to výčtu se hraje ve správním středisku pouze v okrese Znojmo, jinak se fotbal vyskytuje v Sezimově Ústí (Tábor), Ratíškovice (Hodonín) a Dolních Kounicích (Brno-venkov).

5.1.6 50 let fotbalu

Během padesátiletého období mezi sezonami 1961/62 až 2010/11 docházelo v prvních dvou nejvyšších ligách ve fotbale k řadě změn, ať už v počtu startujících, či v jejich skladbě. Toto období se dá rozdělit na dvě vývojové etapy, a to před vznikem samostatné České republiky a po něm. Během obou etap hrálo nejvyšší soutěže shodně

* HFK = holický fotbalový klub

47 okresů, z toho devět okresů se po vzniku ČR již neobjevilo, namísto nich se vyvstalo devět nových okresů. Celkově se tak za celých padesát let se alespoň druhá nejvyšší soutěž vyskytla v 76 městech a obcích České republiky, které se nacházejí v 56 okresech. Ve dvanácti z těchto okresů se hrál fotbal ve více než jednom městě, dva zástupce měly okresy Benešov, Děčín, Frýdek-Místek, Kladno, Kutná Hora, Louny, Nový Jičín, Opava, Pardubice, Praha-východ, Tábor, Teplice, po třech účastnících měly okresy Karviná a Uherské Hradiště, který však z důvodu sloučení klubů Starého Města a Uherského Hradiště byl počítán jako jeden. Z měst měl nejvíce zástupců okres Zlín, kde se sledované soutěže hrály v Napajedlech, Otrokovicích, Slušovicích a ve Zlíně.

Obr. 7: Fotbal v České republice - muži v první a druhé lize 1961/62 – 2010/11

V absolutním součtu všech účastí za celých padesát let dosáhla nejvyšší hodnoty pochopitelně Praha se 182 účastmi v první a 93 ve druhé nejvyšší soutěži, což je 5,5 týmů na jeden ročník. Pro srovnání se uvádí další územní jednotky, jež měly v případě okresu Ostrava-město 62 a 55 účastí a Brno-město 39 a 31 účastí. Z těchto údajů je zřejmá převaha okresů s velkými městy, proto bylo použito srovnání podle vážených relativních hodnot. Z tohoto pohledu dosáhly nejvyšších hodnot okresy Jablonec nad Nisou, Teplice, Ostrava-město, Hradec Králové a Plzeň-město, naopak k okresům, které díky své krátké účasti v nejvyšších soutěžích dosáhly nejnižších hodnot, náležel Beroun, Jičín, Trutnov, Ústí nad Orlicí a Brno-venkov.

5.2 Lední hokej

5.2.1 60-tá léta

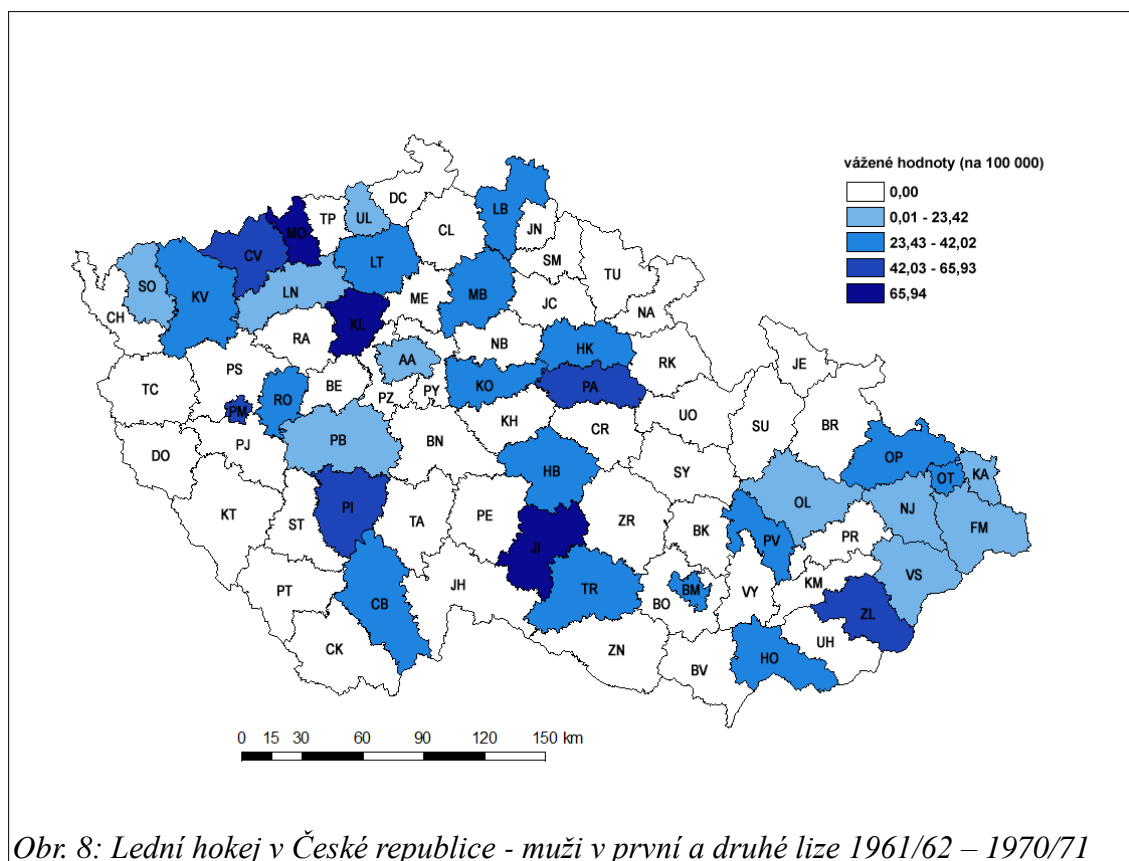
Pro potřeby prostorové analýzy byly započítány účasti českých klubů v první a druhé nejvyšší soutěži v zemi. V prvním desetiletí bylo bráno v úvahu období mezi sezonami 1961/62 až 1970/71. Do roku 1965 je systém soutěží takový, že první ligu hraje celkem 12 družstev jak z Čech, tak ze Slovenska a druhá liga je hrána ve dvou skupinách, kde ve skupině A hrají mužstva z Čech a ve skupině B hrají mužstva z Moravy, Slezska a Slovenska, kterých je celkem 24. Od sezony 1963/64 je druhá liga rozdělena do čtyřech skupin, přičemž ta poslední je určená výhradně pro Slovensko. K drobné úpravě dochází v nejvyšší lize v roce 1965, kdy se počet účastníků snížil na 10 v prolínací soutěži 9. a 10. týmu I. Ligy a vítězů skupin druhé ligy.⁴⁹ Ve sledovaných deseti letech se hokej hrál v 34 okresech. Nejvyšší soutěže se v tomto období hrála ve dvanácti okresech, v každém bylo zastoupeno jedno město. Jednalo se o Brno-město, České Budějovice, Gottwaldov, Chomutov, Jihlavu, Kladno, Litoměřice, Litvínov, Ostravu-město, Pardubice, Plzeň-město a Prahu. Druhá liga se hrála v 34 městech, které náleží do 33 okresů. Jediným okresem se dvěma účastníky je Karviná, kde kromě Karviné samotné se hrál hokej ještě v Třinci. Ve většině případů se jednalo o celky, které měly svá působišťe ve správních střediscích okresů, výjimku ale tvoří CHZ Litvínov z okresu Most, Tatra Kopřivnice z okresu Nový Jičín a HC Holoubkov z okresu Rokycany, jehož tým byl postaven již ve třicátých letech.⁵⁰

V této době už pomalu odeznívá značná převaha týmů z Prahy, která byla patrná ještě v padesátých letech, avšak hlavní město si stále drží drobný náskok proti Brnu a ostatním. Během deseti let mají obě města po jedenácti účastech, Praha díky Spartě a Spartaku Motorlet (I. ČLTK) a Brno díky ZKL/RH Brno a Spartaku Brno.⁵¹ Ve druhé lize je však převaha Prahy ještě znatelná, má celkem třicet účastí, naopak Brno „pouze“ deset. Fotbal byl v tomto desetiletí zastoupen v 42,86 % okresů.

⁴⁹ Hokej.cz - redakce.. *Historie českého hokeje : domácí soutěže* [online]. 200?

⁵⁰ *Obec Holoubkov*. Historie. [online]. 2010

⁵¹ Hokej.cz - redakce.. *Historie českého hokeje : domácí soutěže* [online]. 200?

Obr. 8: Lední hokej v České republice - muži v první a druhé lize 1961/62 – 1970/71

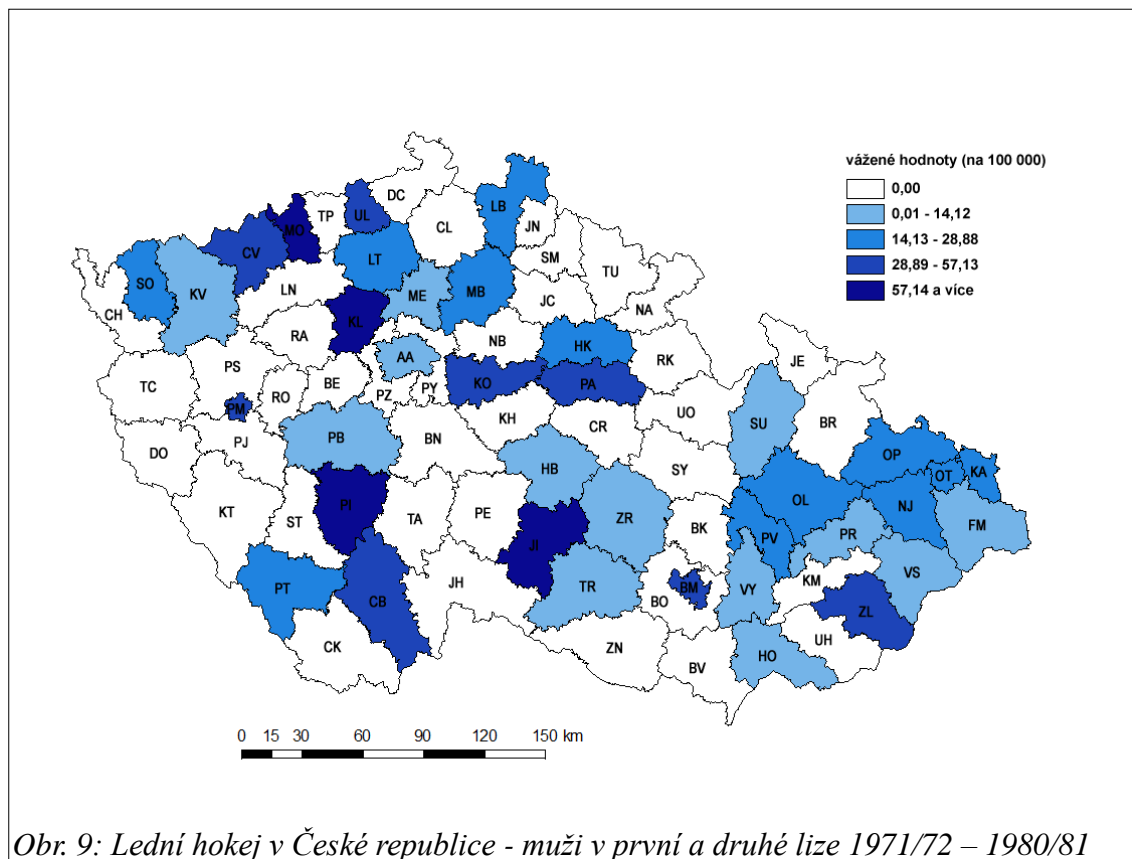
Když by se započítávaly pouze absolutní hodnoty, dosahovala by těch nejvyšších, z důvodu výše uvedených, Praha. Pro lepší porovnání byly tyto hodnoty zohledněny váženými indexy a středním počtem obyvatel za dané desetiletí. Z výsledných hodnot se jeví po přepočtu nejlépe okres Most díky slavnému klubu z Litvínova, na následných místech se nacházejí další slavné kluby z Jihlavy, Kladna a Pardubice, jimž k vysokým hodnotám přispívají i jejich „B“ týmy ve druhé lize.⁵² Na opačném konci tohoto žebříčku se nalézají okresy Vsetín, Nový Jičín, Louny, Frýdek-Místek a vůbec nejnižších hodnot dosáhl okres Příbram, jejíž Dukla odehrála v daném období jedinou sezonu 1970/71.

5.2.2 70-tá léta

Pro potřeby další dekády byl sledován hokej na prvních dvou nejvyšších úrovních, a to mezi sezonami 1971/72 až 1980/81. Po osmiletém období s deseti týmy v nejvyšší sezoně se vrátila sezona 1973/74 zpět k původnímu počtu dvanácti týmů. A ve stejném roce došlo i k zúžení druhé ligy, která se tak hrála v jedné skupině s českými týmy a jedné skupině s týmy ze Slovenska. Další změnou v systému znamenal rok 1980/81, kdy se počet druholigových týmů rozšířil na dvě české a jednu slovenskou skupinu.

⁵² Hokej.cz - redakce.. Historie českého hokeje : domácí soutěže [online]. 200?

Během druhého sledovaného desetiletí se lední hokej hraje na nejvyšších úrovních ve 40 obcích, z toho těch, které se objevily v nejvyšší soutěži, bylo jedenáct. První ligu totiž oproti minulé dekádě opustily Litoměřice.⁵³ Druhé ligu se zúčastnily celky ze 37 měst, jež náleží do 34 okresů. Územní celky s více než jedním zástupcem v tomto období představují okresy Písek (Písek a Milevsko), Litoměřice (Litoměřice a Lovosice) a okres Karviná (Karviná a Havířov). Třemi okresy, které hrají výhradně nejvyšší soutěž, jsou Pardubice, České Budějovice a okres Most, jež je zastoupen klubem z Litvínova.

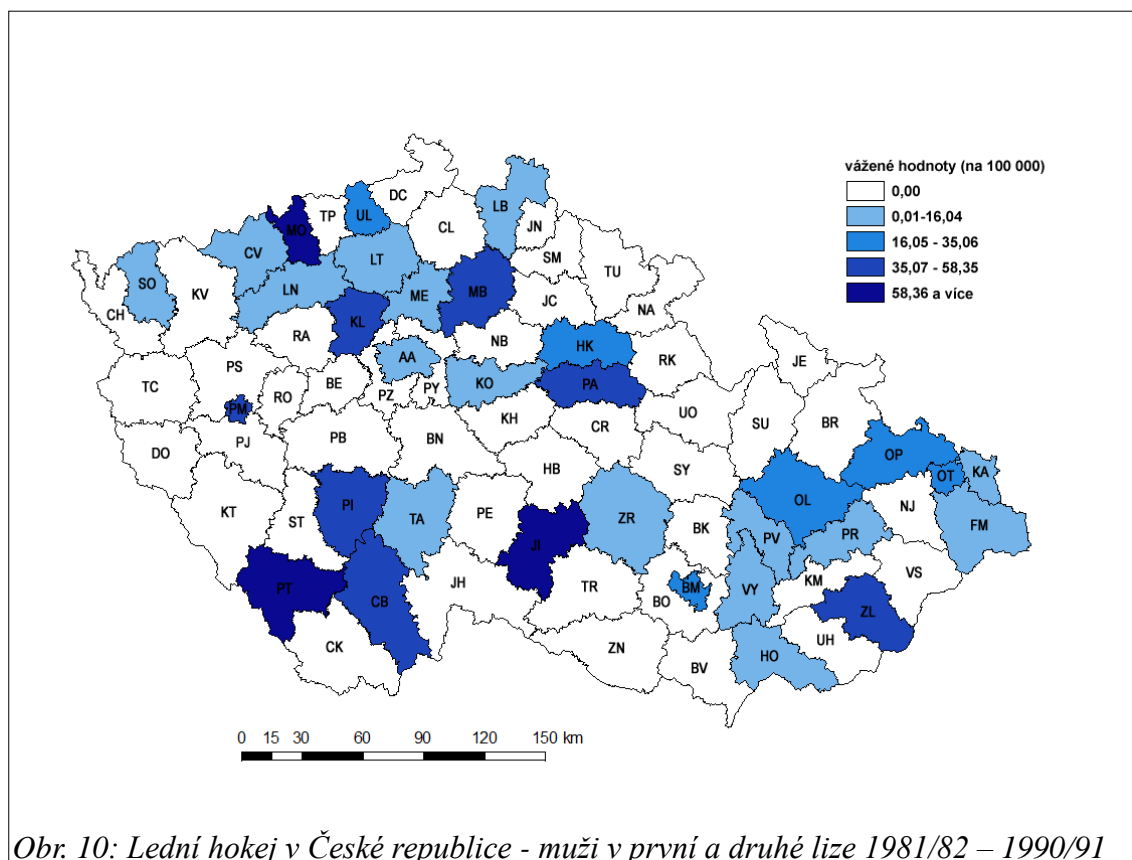
Obr. 9: Lední hokej v České republice - muži v první a druhé lize 1971/72 – 1980/81

V případě započítání pouze absolutních hodnot si výsadní postavení v absolutních účstech obou nejvyšších soutěží nadále obhájila Praha s deseti zástupci v první a jedenácti ve druhé lize, následuje Brno, které má po deseti zástupcích v obou soutěžích. Stejných hodnot jako Brno dosahuje i okres Jihlava. Pokud jsou zohledněny ve statistikách velikosti okresů co do počtu obyvatel a rozdílné váhy soutěží, pak nejvyšších čísel dosahuje okres Jihlava, následována okresy Písek, Most, Kladno a Pardubice. Na druhém konci pomyslné tabulky se nacházejí okresy Vsetín, Mělník, Třebíč, Šumperk a Karlovy Vary. V případech posledních tří okresů byli jeho zástupci přítomni jen jednu sezonu.

⁵³ Hokej.cz - redakce.. Historie českého hokeje : domácí soutěže [online]. 200?

5.2.3 80-tá léta

V osmdesátých letech, v období mezi ročníky 1981/82 až 1990/91 zůstal počet klubů v první lize nezměněn, naopak k došlo k další úpravě ve druhé nejvyšší soutěži, kde se od roku 1983 zúžil počet účastníků v I. ČNL ze dvou skupin v jednu, což znamenalo pokles českých účastí z 24 na 12. V tomto desetiletí se lední hokej provozuje v 33 obcích a městech, které náleží do 32 okresů. Jediným okresem se dvěma účastníky je okres Písek, kde se kromě samotného správního centra okresu hraje i v Milevsku. Na nejvyšší úrovni je hokej hrán v deseti okresních městech (Brno, České Budějovice, Gottwaldov, Jihlava, Olomouc, Ostrava, Pardubice, Plzeň a Praha a navíc také tradičně v Litvínově (okr. Most). Nově se tak ve výčtu na úkor Chomutova objevuje Olomouc. Okresy s pouze prvoligovou účastí jsou v tomto období čtyři - České Budějovice, Gottwaldov, Most a Plzeň-město, tzn. že druhé nejvyšší soutěže se hraje v 29 městech, resp. 28 okresech. K předním okresům v rámci absolutního počtu týmů se i nadále řadí Praha (10 prvoligových a 14 druholigových účastníků), následuje Jihlava (10 a 7 účastí) a Brno-

Obr. 10: Lední hokej v České republice - muži v první a druhé lize 1981/82 – 1990/91 město (8 a 12 účastí).⁵⁴

Při přihlédnutí k váhovým indexům jednotlivých lig a počtu obyvatel okresu dosahuje

⁵⁴ Hokej.cz - redakce.. Historie českého hokeje : domácí soutěže [online]. 200?

nejvýraznějších čísel s vysokým náskokem Jihlava, po ní následují okresy Prachatice, Most, Pardubice a Písek. K okresům s nejnižšími hodnotami náleží Vyškov, Louny, Mělník a posledním celkem je Hodonín. Všechna tato družstva se v I.ČNL (druhá soutěž) objevila vždy pouze na jeden ročník.

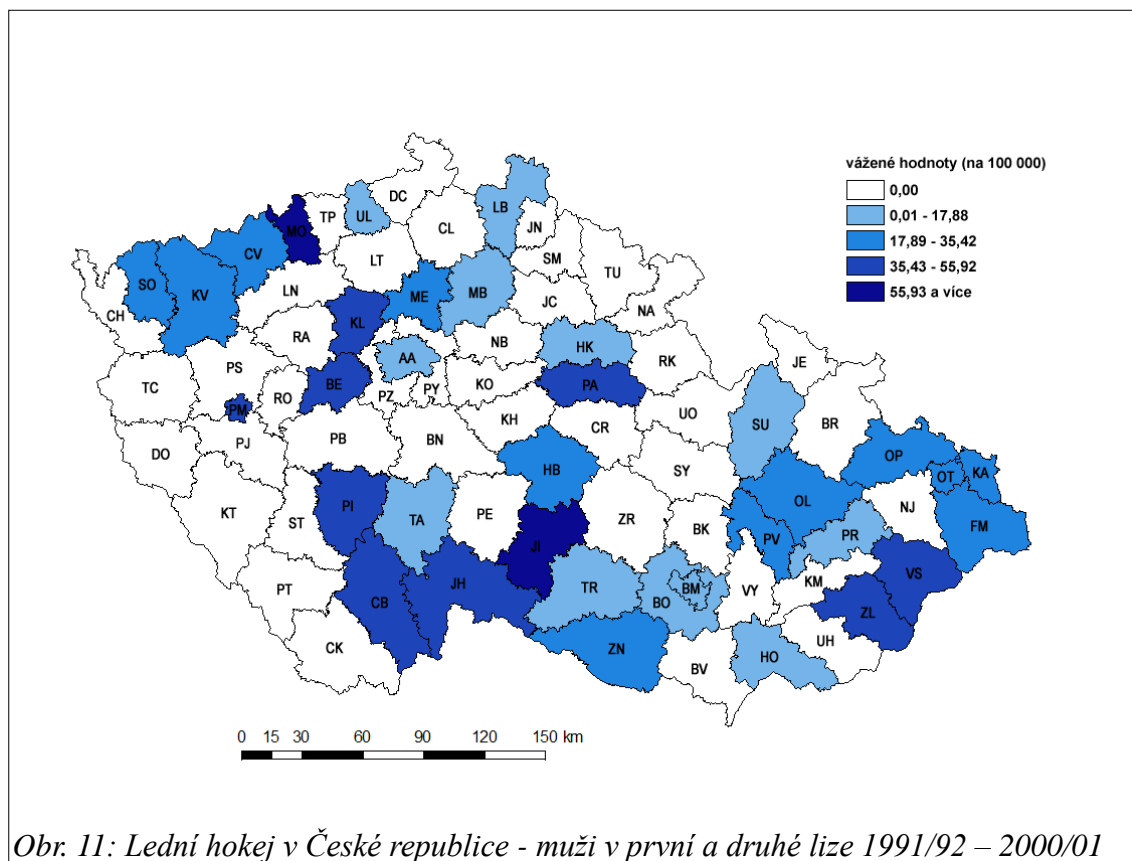
5.2.4 90-tá léta

Další sledované období je ovlivněno změnami spojenými s rozpadem federace v roce 1993 na dva samostatné státy. Sezona 1992/93 byla dohrána ještě společně, na konci odešla z nejvyšší soutěže všechna čtyři slovenská družstva a nikdo nesestupoval do nižší soutěže, naopak vítězní semifinalisté I. ČNL se kvalifikovali do připravované nejvyšší soutěže České republiky.⁵⁵ Od tohoto ročníku nejvyšší soutěž nese jméno extraliga a hraje ji 12 mužstev, druhou nejvyšší soutěží je I. liga se 14 účastníky. Po dvou letech se v roce 1995 vrací systém extraligy k počtu 14 týmů, jak tomu bylo před rozdělením státu.

Období devadesátých let, jak je popsáno v této charakteristice, ukazuje stav v nejvyšších dvou soutěžích, jaký byl mezi sezonami 1991/92 až 2000/2001. V tomto období byl k vidění hokej na nejvyšší extraligové úrovni v 19 městech náležících do 19 okresů republiky, ve většině případů šlo o správní centra okresů, výjimkami byl Litvínov, Havířov a Třinec. Z tohoto počtu se výhradně extraligový hokej, tzn. bez účasti v první lize (druhá nejvyšší soutěž), hrál v okresech Kladno, Most, Ostrava-město, Pardubice, Plzeň-město a Zlín. První liga se hrála v 33 obcích, jež jsou rozděleny do 29 okresů. Z toho vyplývá, že čtyři týmy se nacházejí v okresech s více než jedním zástupcem. Těmito územními celky jsou okresy Chomutov (Chomutov a Kadaň), Karviná (Havířov a Karviná), Mělník (Kralupy nad Vltavou a Mělník) a Písek (Milevsko a Písek). Tato dekáda byla příznivá pro lední hokej v Praze, neboť v sezoně 1994/95 vstoupil do extraligy tým Slavia, naopak obtížné období prožívá Brno, jehož Kometa v roce 1996 opustila nejvyšší soutěž.⁵⁶

⁵⁵ Hokej.cz - redakce.. Historie českého hokeje : domácí soutěže [online]. 200?

⁵⁶ Hokej.cz - redakce.. Historie českého hokeje : domácí soutěže [online]. 200?

Obr. 11: Lední hokej v České republice - muži v první a druhé lize 1991/92 – 2000/01

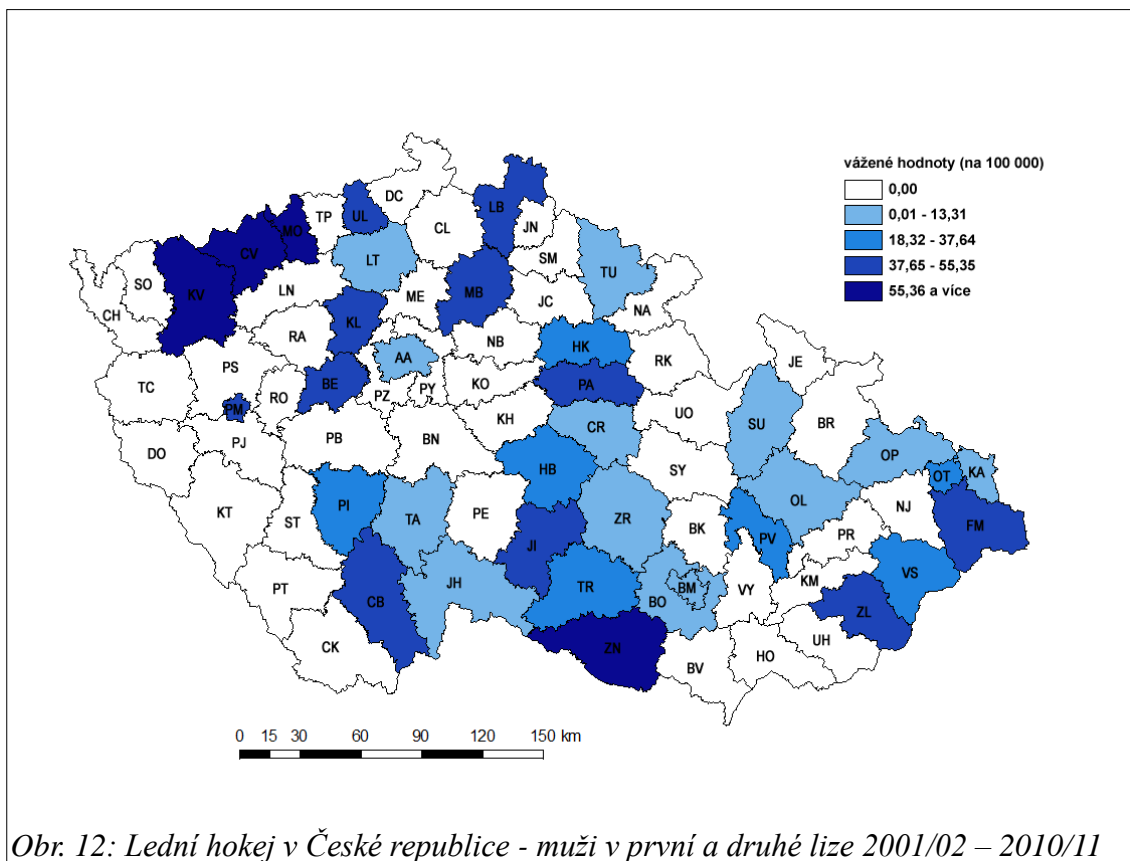
Pokud se podíváme na stav hokeje v tomto období z pohledu výše zmiňovaných statistik, pak nejlépe v hodnocení dopadl okres Most, dalšími okresy byly Jihlava, Kladno, Písek a Pardubice. Druhý konec pomyslné tabulky patří okresům Přerov, Hodonín, Mladá Boleslav, Brno-venkov a Šumperk. Posledně jmenovaný se v první lize objevil pouze na dvě sezony, stejně jako Mladá Boleslav. Okres Brno-venkov je, byť se třemi účastmi, hendikepován vyšším počtem obyvatel.

5.2.5 21. století

V posledním desetiletí došlo k drobné úpravě soutěží, když se od sezony 2007/08 začalo hrát se šestnácti kluby.⁵⁷ Toto období popisuje stav mezi sezonami 2001/2002 až 2010/2011. Během tohoto desetiletí se hraje celkem v 35 okresech a je rozdělen do 38 obcí, z nichž se extraliga hraje v 18 okresech. Každý z nich má po jednom zástupci. Nováčky v extralize oproti předchozímu desetiletí se staly okresy Liberec, Mladá Boleslav a Ústí nad Labem, naopak nejvyšší soutěž opustily okresy Opava, Olomouc, Hradec Králové a Jindřichův Hradec. Drtivá většina obcí započtených ve statistice jsou centry daného okresu, výjimky tvoří okresy Karviná (hraje se v Havířově), Most (Litvínov) a Havířov (Třinec). Pouze extraligovou účastí se mohou pyšnit okresy Zlín,

⁵⁷ Výsledkový server Lidových novin. 1. liga východ + západ 2007/08. [online]. 2008

Karlovy Vary, Most, Pardubice, Plzeň-město, Frýdek-Místek, hlavní město Praha a Vsetín, kterému Asociace profesionálních klubů ledního hokeje neudělila licenci kvůli zadlužení klubu a byl vyloučen z extraligy.⁵⁸ Z celkového počtu je lední hokej k vidění v 30 obcích z 28 okresů. Z toho vyplývá, že dvě obce se nachází v okresech s více než jedním zástupcem. Těmito okresy jsou okres Chomutov (Chomutov a Kadaň) a Mladá Boleslav (Mladá Boleslav a Benátky nad Jizerou).

Obr. 12: Lední hokej v České republice - muži v první a druhé lize 2001/02 – 2010/11

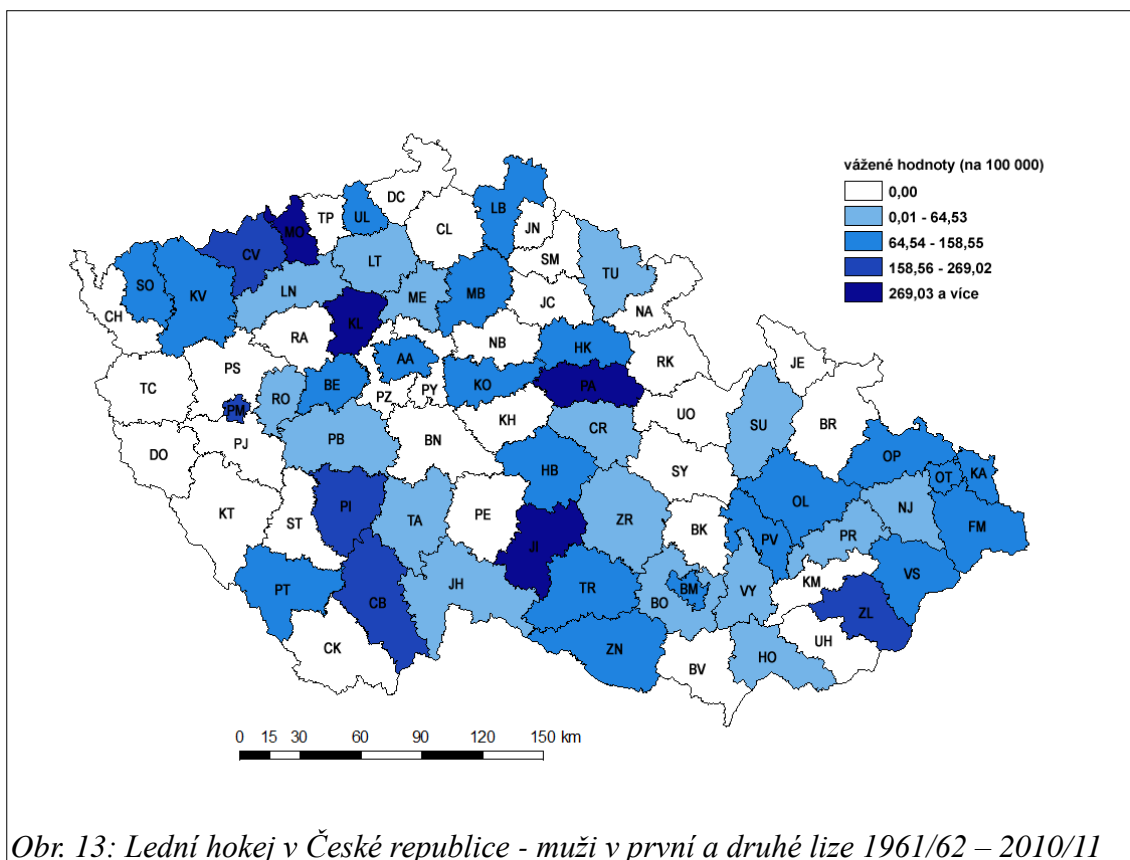
Pokud vezmeme v úvahu pro poslední desetiletí váhu jednotlivých lig a počet obyvatel v okresech, pak k nejlépe hodnoceným patří opět okres Most díky litvínovskému hokejovému klubu a také dvěma sezonám samotného Mostu v druhé nejvyšší soutěži. Na dalších místech zůstaly Karlovy Vary, Znojmo, Chomutov a Mladá Boleslav. Na opačném konci hodnocení najdeme okresy Tábor, Jindřichův Hradec, Litoměřice, Žďár nad Sázavou a Brno-venkov, jehož čest hájilo mužstvo z Rosic. Poslední čtyři okresy přitom měly své zástupce pouze na jedinou sezonu.

5.2.6 50 let ledního hokeje

Za sledované padesátileté období, mezi sezonami 1961/62 až 2010/11 docházelo i v hokeji k řadě administrativních změn. Týkaly se počtu týmů v jednotlivých letech dvou

⁵⁸ Stránky o VHK VSETÍN. Valašský hokejový klub. [online]. 2009

nejvyšších soutěží mužů a také došlo ke změnám jejich původu. Když se na toto období podíváme z hlediska období před a po vzniku České republiky do sezony 1992/93 včetně. V éře Československa se hrálo ve 42 okresech, ze kterých v období po rozdělení ubylo sedm okresů a místo nich se po roce 1993 objevily čtyři nové. Celkově se lední hokej v období padesáti let alespoň na jednu sezonu vyskytl v 55 městech, které náleží do 46 okresů. V počtu osmi okresů bylo více než jedno město, jež sledované soutěže hrálo. Jednalo se o okresy Chomutov (zde hrál Chomutov a Kadaň), Karviná (Havířov a Karviná), Litoměřice (Litoměřice a Lovosice), Mladá Boleslav (Benátky nad Jizerou a Mladá Boleslav), Most (Litvínov a Most), Písek (Milevsko a Písek), Trutnov (Dvůr Králové nad Labem a Vrchlabí) a navíc také okres Mělník, kde hrála dokonce tři mužstva, kromě samotného Mělníka i z Kralup nad Vltavou a Neratovic.

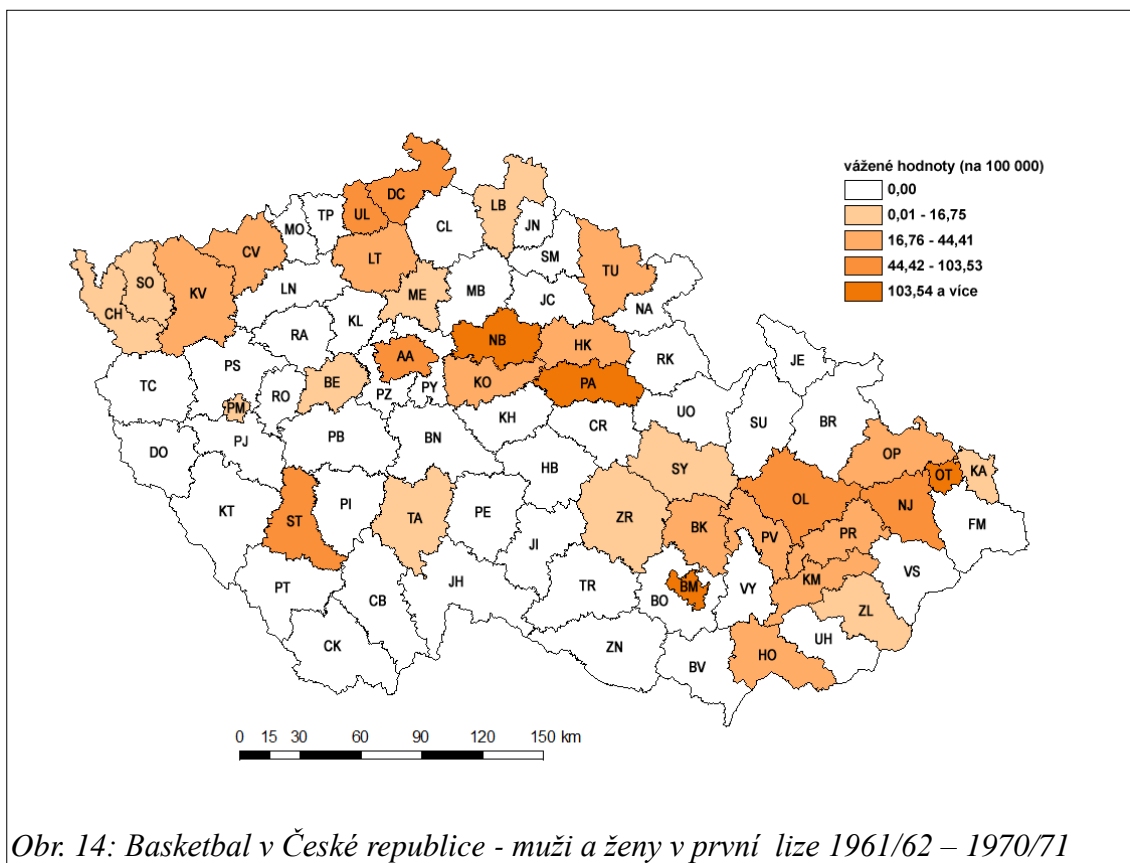

Z pohledu absolutního počtu účastí je nejúspěšnějším regionem Praha s 68 účastmi v první a 58 v druhé nejvyšší lize, následována okresy Brno-město s 33 a 52 účastmi a Jihlava s 39 a 30 účastmi. Zajímavostí je i fakt, že kromě Prahy figurovaly v nejvyšší soutěži po celých padesát let okresy Pardubice a Most (díky Litvínovu). Po přepočtu na vážené relativní údaje dosahuje nejvyššího hodnocení okres Jihlava, další skončily okresy Most, Kladno, Pardubice a Písek. Na opačném konci tohoto pořadí se nacházejí okresy Vyškov, Trutnov, Chrudim, Louny a Brno-venkov.

5.3 Basketbal

5.3.1 60-tá léta

Pro potřeby prostorové analýzy byly v případě basketbalu brány v úvahu započítány čeští účastníci v nejvyšších soutěžích mužů a žen mezi sezonami 1961/62 až 1970/71. Nejvyšší mužskou ligu hrálo v prvních deseti sledovaných sezonách povětšinou dvanáct mužstev z Čech i Slovenska s výjimkou sezon 1961/62 až 1965/66, kdy činil tento počet byl čtrnáct. V nejvyšší soutěži žen soutěžilo celkově dvanáct týmů, v období 1966/67 až 1968/69 klesl počet na deset. V dekadě šedesátých let se na nejvyšší úrovni hrál basketbal v šestnácti městech, jež náleží šestnácti okresům České republiky, každý okres tak měl po jednom městském zástupci. Ve třech případech nebyly místy výskytu správní střediska okresů, pařil mezi ně Kyjov (okres Hodonín), Mariánské Lázně (okres Cheb) a Poděbrady (okres Nymburk). Ve třech okresech, kterými byly Brno-město, Ostrava-město a hlavní město Praha se hrála jak soutěž mužů, tak soutěž žen. V tomto období bylo šest okresů, kde ke svým zápasům nastupovali pouze muži a těmito okresy byly Blansko, Karlovy Vary, Liberec, Cheb, Olomouc a Pardubice. Naopak pouze ženy bojovaly v okresech Gottwaldov, Hradec Králové, Kroměříž, Hodonín, Nymburk, Přerov a Ústí nad Labem.

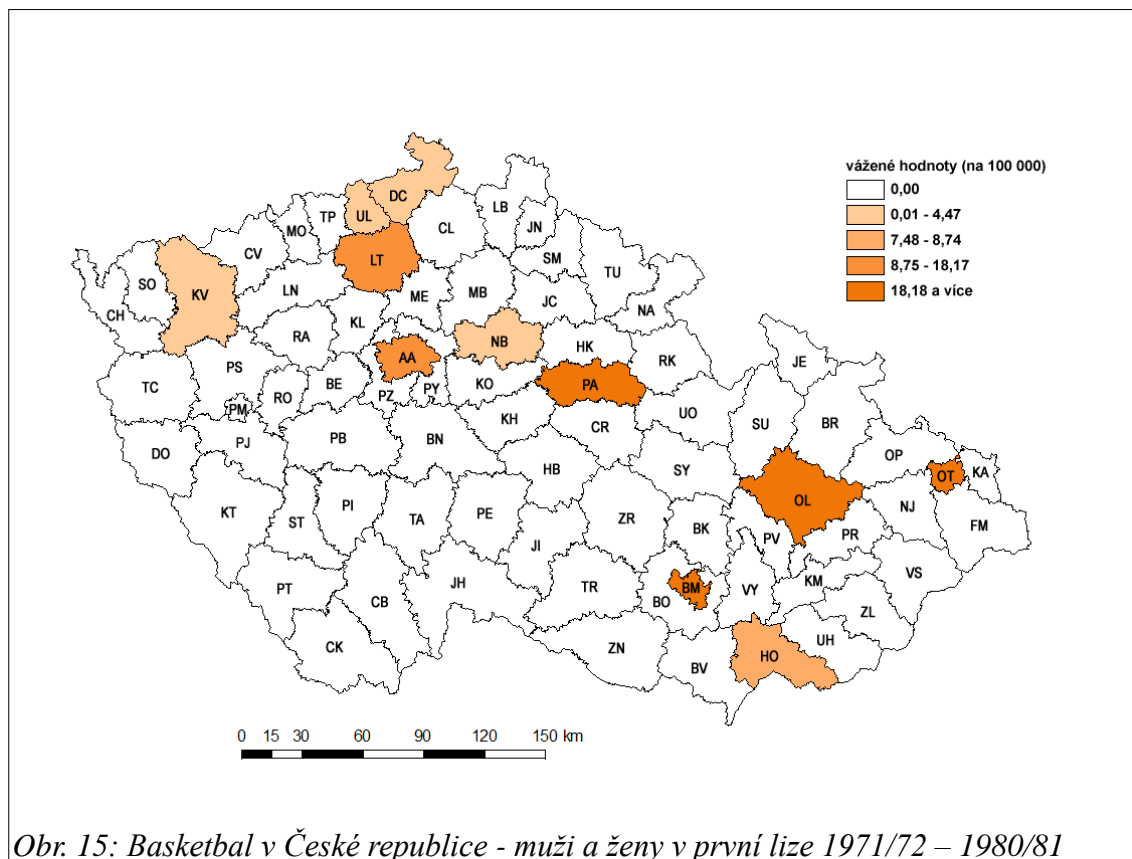

V začátcích byl basketbal dominancí týmů z Prahy, o čemž vypovídá i počet účastí v nejvyšších soutěžích, kdy za deset let jich Praha měla 43 mezi muži a 33 mezi ženami. Nejvíce zástupců pak měla Praha v ročníku 1965/66 kdy hrálo první ligu 7 mužských a 4 ženské družstva. Z důvodu lepšího porovnání bylo použito vážených relativních hodnot, na jejichž základě se nejlépe hodnocenými okresy staly Brno-město, Praha, Ústí nad Labem, Ostrava-město a Olomouc, naopak k slabým regionům v tomto období patřily okresy Hradec Králové, Liberec, Gottwaldov, Nymburk a Kroměříž, poslední dva jmenované okresy byly zastoupeny pouze jednu sezonu mezi ženami.

5.3.2 70-tá léta

V další dekádě nedošlo v počtu mužských účastníků v nejvyšší soutěži k žádné zásadní změně a první liga se hrála v převážně v počtu dvanácti, zatímco mezi ženami se počet týmů snížil v sezoně 1975/76 z dvanácti na osm. Tato desetiletá řada ukazuje stav v nejvyšších soutěžích mezi sezonami 1971/72 až 1980/81. V tomto období se hrálo pouze v jedenácti obcích, které jsou rozmístěny v jedenácti okresech, z toho vyplývá, že každý okres měl pouze jednoho zástupce, co se měst týče. Ve dvou případech se hrálo na místech, která nejsou centry příslušných okresů. Bylo to v Kyjově (okr. Hodonín) a Poděbradech (okr. Nymburk). Čistě mužská soutěž probíhala pouze ve třech okresech.

Těmi byly Děčín, Litoměřice a Pardubice. Naopak pouze ženy nastupovaly ke svým zápasům v okresech Karlovy Vary, Hodonín, Nymburk a Ústí nad Labem. Zbývající okresy, k nimž náleží Brno-město, Olomouc, Ostrava-město a Praha, zaznamenaly v sedmdesátých letech účast mezi elitou v obou pohlavích.

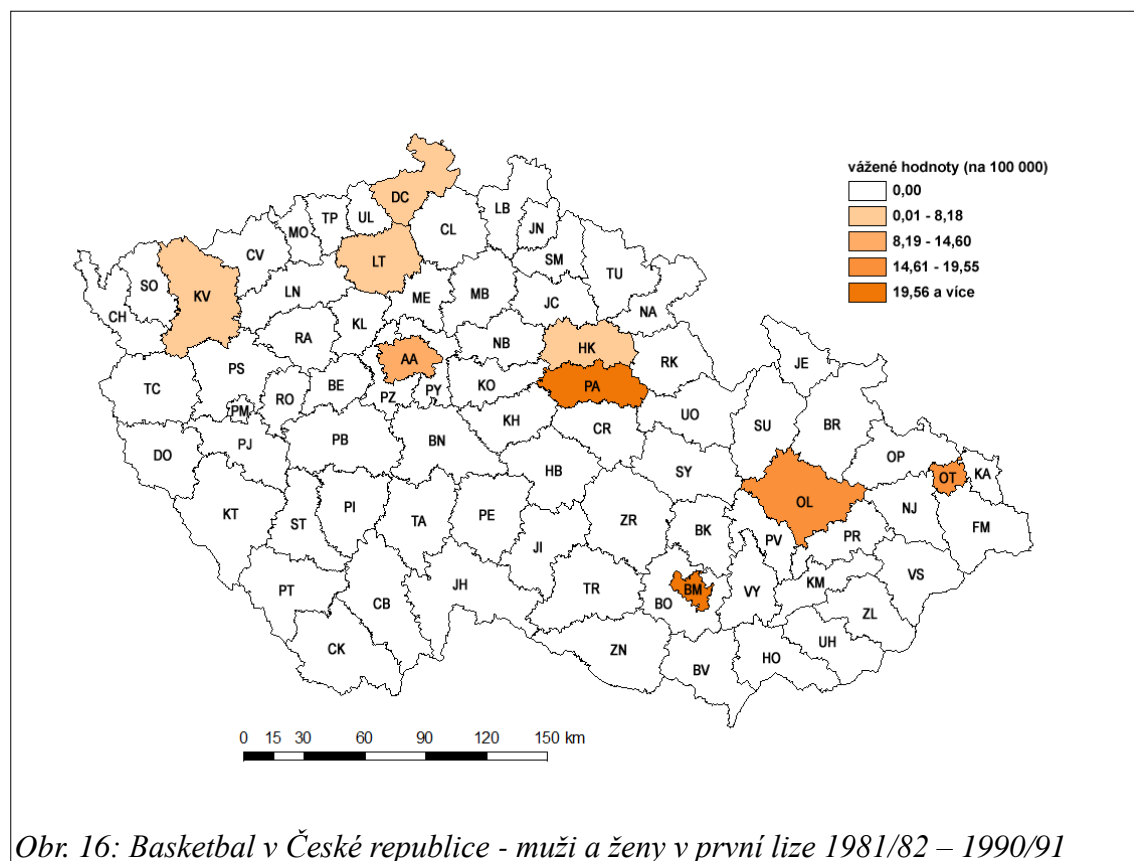
Obr. 15: Basketbal v České republice - muži a ženy v první lize 1971/72 – 1980/81

I nadále mělo značnou převahu, pokud se týká absolutních čísel, hlavní město, ale jeho nárůst se oproti Ostravě a Brnu vzhledem k minulému desetiletí snížil. Praha zaznamenala pokles ze 43 na 27 mužských a z 33 na 22 ženských družstev, zatímco obě zbývající města zaznamenala mírný nárůst. Pokud však opět zohledníme počty obyvatel a váhy jednotlivých lig, pak nejlépe hodnocenými okresy se staly Ostrava-město, Pardubice, Brno-město a Olomouc, naopak díky nízké účasti svých týmů se na druhém konci hodnocení ocitly okresy Karlovy Vary, Děčín, Nymburk a Ústí nad Labem. Poslední dva jmenované okresy se zúčastnily první ligy žen na jediný ročník.

5.3.3 80-tá léta

V osmdesátých letech, neboli v období které popisuje deset let mezi sezonami 1981/82 až 1990/91, hrálo nejvyšší soutěž deset mužských a osm ženských týmů. Od sezony 1986/87 se počet družstev rozšířil na dvanáct a deset. V tomto období se v českých zemích basketbal provozuje v devíti okresech, v každém z nich v jednom městě, které je

vždy správním centrem příslušného okresu. Tento počet je způsoben také tím, že se místa, kde byl provozován, z hlediska českých družstev příliš neměnil a počet mužských a ženských týmů v nejvyšší soutěži byl oproti slovenským týmům přibližně vyrovnaný. Účast v prvních ligách mužů i žen v těchto deseti letech zaznamenaly pouze Brno-město a Praha. Celkem pět okresů si v elitní kategorii mužů připsaly okresy Děčín, Litoměřice, Olomouc, Ostrava-město a Pardubice. Zbývající dva okresy, Hradec Králové a Karlovy Vary, se v tomto období zúčastnily pouze nejvyšší soutěže žen.

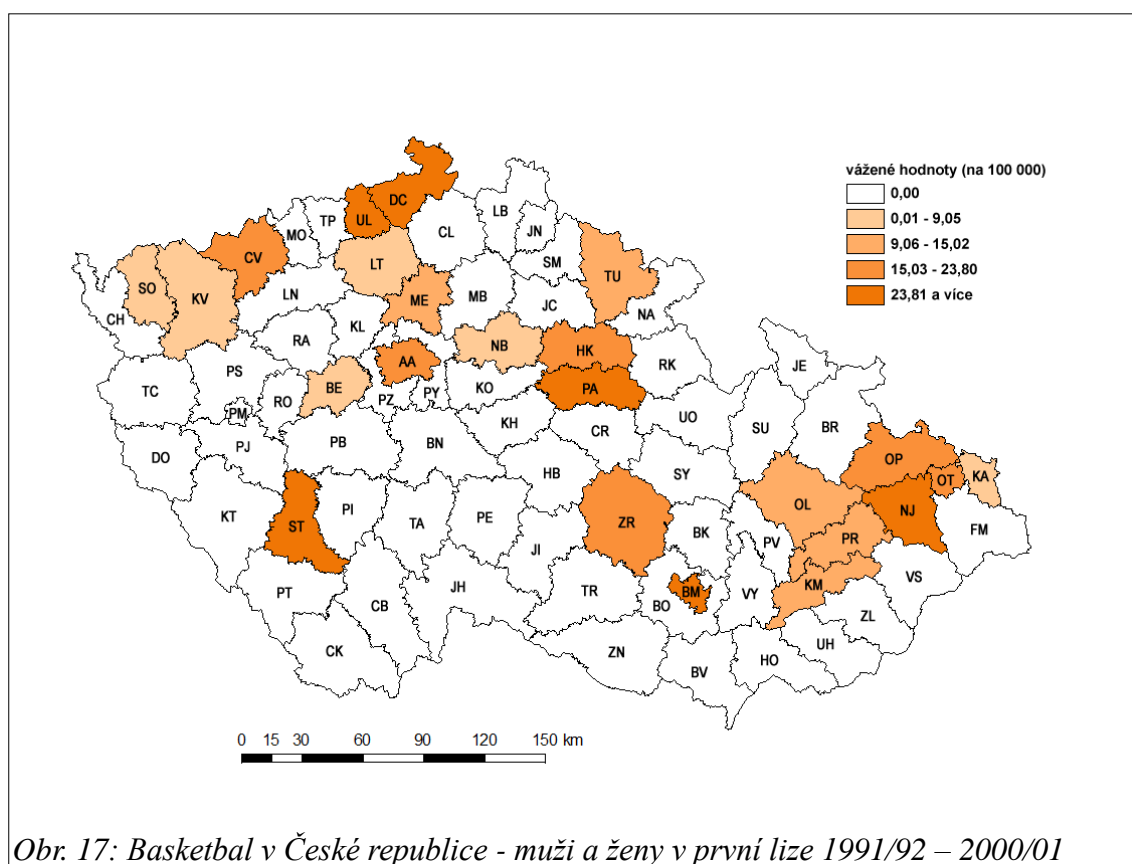

Obr. 16: Basketbal v České republice - muži a ženy v první lize 1981/82 – 1990/91

I nadále v absolutním počtu týmů dosahovala nejvyšších hodnot Praha, která se ale v přepočtu na vážené relativní hodnoty umístila uprostřed pomyslného pořadí hodnot, které tak dělí na dvě skupiny. První kategorie ukazuje týmy s nejvyššími hodnotami, kterých dosáhly okresy Pardubice, Brno-město, Olomouc a Ostrava-město, naopak skupina s nižšími hodnotami zahrnuje okresy Děčín, Litoměřice, Hradec Králové a Karlovy Vary. Poslední okresy získaly nízké hodnoty zejména z důvodu nízkého počtu svých účastí. Děčín totiž sehrál pouze dvě a Litoměřice jednu sezonu mezi muži, v případě Hradce Králové to byly dvě a u Karlových Varů pouze jedna sezona mezi ženami.

5.3.4 90-tá léta

Další dekáda, která popisuje stav nejvyšších soutěží mezi sezonami 1991/92 až 2000/01, byla ovlivněna změnami souvisejícími s rozpadem federace na dva samostatné státy, a tím i na dvě oddělené soutěže v České republice a na Slovensku. V začátcích devadesátých let se postupně rozšiřoval počet družstev mezi muži i ženami postupně z dvanácti na čtrnáct účastníků. Po rozdělení federace se jejich počet snížil na dvanáct družstev v případě mužů a deset v případě žen. V této dekádě došlo k časté výměně týmů, kdy celých deset let se hrálo pouze ve třech okresech, celkově se hrál basketbal v 23 obcích spadajících do 23 okresů. Obcemi, kde se hrálo, nejsou centry svých okresů Havířov (okr. Karviná), Kralupy (okr. Mělník), Králův Dvůr (Beroun) a Libochovice (Litoměřice). Z celkového počtu probíhaly obě nejvyšší soutěže (muži i ženy) v Praze, Brně, Hradci Králové, Olomouci a Žďáru nad Sázavou. Mezi okresy s výskytem basketbalu v daném období patřily Karviná, Karlovy Vary, Mělník, Beroun, Litoměřice, Přerov, Strakonice a Trutnov. Zbývající okresy zaznamenaly pouze účast mužů a to Děčín, Chomutov, Kroměříž, Nymburk, Nový Jičín, Opava, Ostrava-město, Pardubice, Sokolov a Ústí nad Labem.

V tomto období je pokládán za dominantní region Praha, který v desetiletém průměru reprezentují každý rok 3 mužské a 2,3 ženského týmu, avšak v přepočtu na vážené

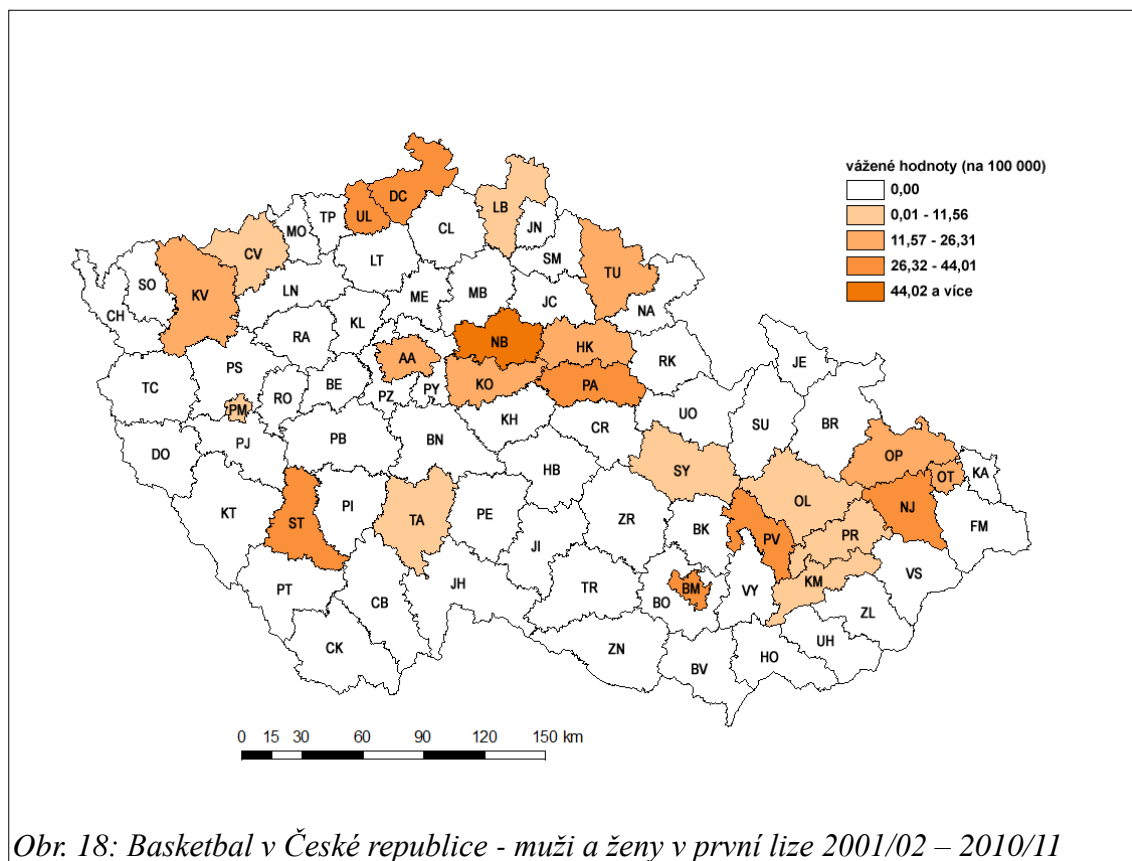
relativní hodnoty se umístila Praha na osmém místě, naopak nejlépe hodnocenými okresy jsou Strakonice, Pardubice, Brno-město, Děčín a Ústí nad Labem. Opačného hodnocení si zaslouží okresy Litoměřice, Karlovy Vary, Nymburk a Sokolov a jedinou sezonu v nejvyšší lize žen se odehrál okres Karviná.

5.3.5 21. století

Poslední sledované desetiletí sleduje účast týmů v nejvyšších soutěžích mužů a žen v sezonách 2001/02 až 2010/2011. Muži nastupovali v nejvyšší soutěži NBL (národní basketbalové lize) v počtu dvanácti týmů s výjimkou sezony 2008/09, kdy se tento počet snížil na jedenáct. Stejně se hrálo i v sezoně 2010/2011, kdy se základní částí zúčastnilo jedenáct týmů a do nadstavbové části se poté připojil tým Nymburka, který tento ročník strávil v Jadranské lize. Tam své síly poměřil s týmy z Turecka a bývalé Jugoslávie.⁵⁹ Ženy v tomto období soupeřily v ženské basketbalové lize do ročníku 2003/04 v počtu osmi týmů, od následující sezony se počet rozšířil na deset. Celkem se do nejvyšších soutěží zapojily týmy z 24 měst, které byly rozloženy do 23 okresů. Jediným okresem s dvěma týmy byl Nymburk, kde se hrálo i v Poděbradech (které nesly jméno Sadská⁶⁰ ale hrály v Poděbradské hale). V obou případech se do nejvyšší soutěže zapojili pouze muži. Za okresy, které byly zastoupeny ve sledovaných soutěžích obou pohlaví se uvádí Brno-město, Pardubice, Praha, Ústí nad Labem a Chomutov, který však se v obou případech zúčastnil pouze jediné sezony. Celkem sedm okresů se účastnilo pouze soutěže žen. Jednalo se o Hradec Králové, Karlovy Vary, Olomouc, Přerov, Strakonice, Tábor a Trutnov. Zbývajících jedenáct okresů se představilo v nejvyšší lize mužů.

⁵⁹ *Sport.iHNed*. Nymburk bude hrát v Jadranské lize, v české soutěži chce výjimku. [online]. 2010

⁶⁰ *IDNES/Basketbal*. Místo Sadské budou hrát NBL Poděbrady. [online]. 2008

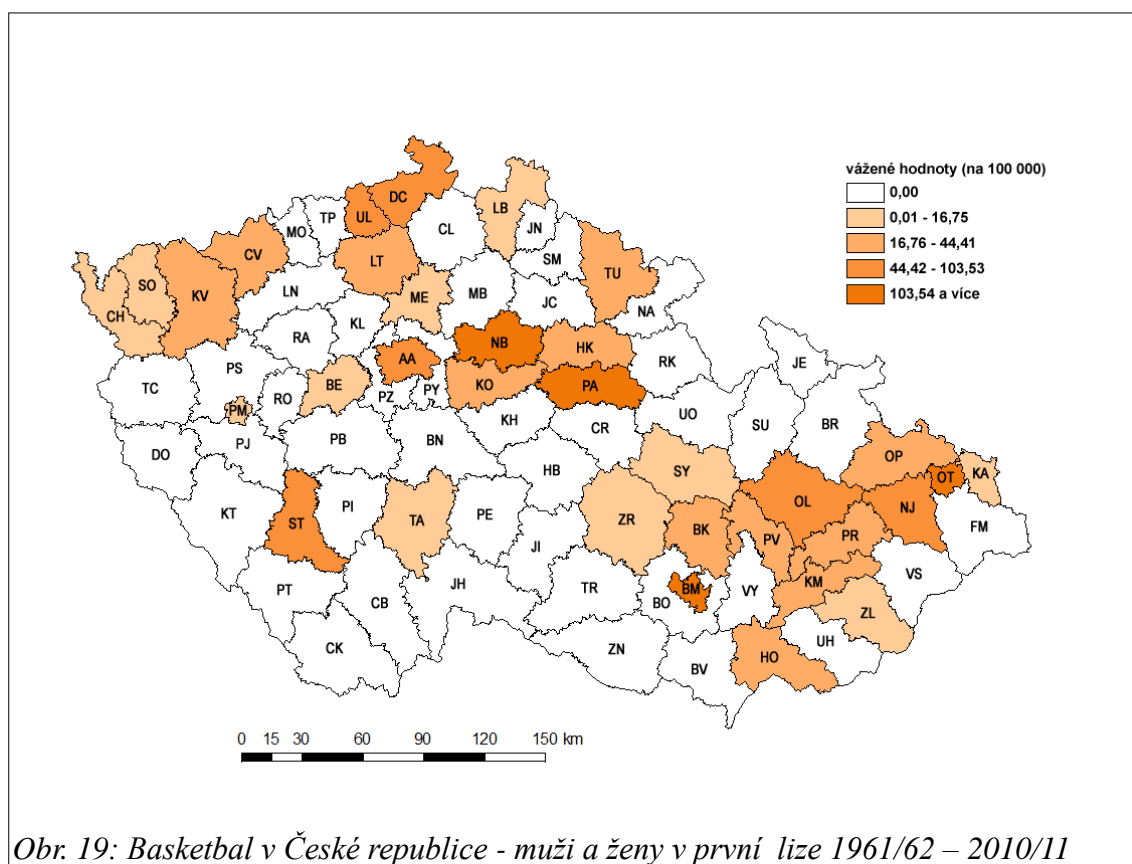
Obr. 18: Basketbal v České republice - muži a ženy v první lize 2001/02 – 2010/11

Nejvyšších absolutních čísel v této dekádě dosáhla Praha s 17 mužskými a 27 ženskými týmy, následovalo ji Brno s 15 a 17 účastmi. Z pohledu relativních čísel se díky účastem dvou měst stal s náskokem Nymburk, následovaly okresy Děčín, Strakonice, Ústí nad Labem a Nový Jičín. Naopak za okresy s nejnižšími váženými relativními hodnotami byly považovány Svitavy, Kroměříž, Prostějov, Olomouc a Plzeň-město, které i přes svoji poměrnou velikost dosáhlo pouze na jednu účast v NBL.

5.3.6 50 let basketbalu

V padesátileté řadě sezon 1961/62 až 2010/11 probíhala v nejvyšších soutěžích v basketbalu mužů i žen u nás řada změn, ať už těch administrativních týkajících se úprav počtu startujících, nebo těch v rozmístění míst původu jednotlivých klubů. Když se podíváme na rozmístění družstev ve dvou etapách, a to před rozdělením Československa a po následném vzniku České republiky, zjistíme, že v období do roku 1993 se basketbal hrál v 19 okresech a poté se již nehrálo ve čtyřech okresech. V důsledku rozdělení federace se zvýšil i počet účastníků nejvyšší soutěže na úkor týmů ze Slovenska, které začaly hrát vlastní soutěž. Po roce 1993 přibývalo 14 nových okresů s basketbalem. Celkem se za 50 let hrálo v 35 městech, která náleží do 33 okresů. Dvanáct z těchto okresů se účastnilo obou nejvyšších soutěží. V tomto období se vyskytly dva okresy, jež

měly více než jednoho městského zástupce, jednalo se o okresy Litoměřice, kde se kromě samotného správního centra hrálo i v Libochovicích a dalším byl okres Nymburk, kde se konaly zápasy na dvou místech a to v Nymburce a v Poděbradech.

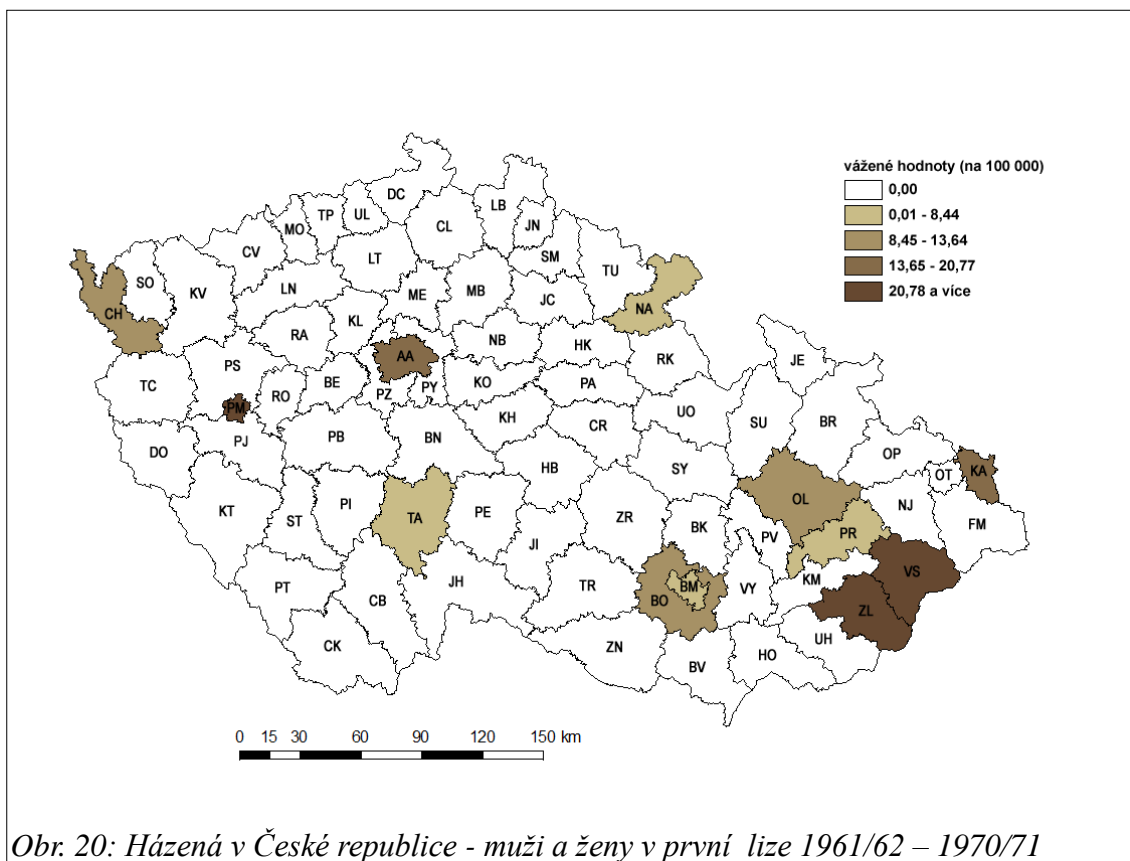
Obr. 19: Basketbal v České republice - muži a ženy v první lize 1961/62 – 2010/11

V soutěžích mužů získala Praha v padesátileté historii celkem 137 účastí, dalšími okresy byly Brno-město (65 účastí) a Ostrava-město (62 účastí). I mezi ženami byly nejméně úspěšnější okresy Praha (128 účastí) a Brno (84) s velkým náskokem před Hradcem Králové (20). Pokud ale zohledníme vážené relativní hodnoty, nejvyšších hodnot dosáhl okres Brno-město, pak se umístily okresy Pardubice, Nymburk, Ostrava-město a Ústí nad Labem. Nejnižších hodnot z okresů, které se během posledních padesáti let zúčastnily jedné z nejvyšších soutěží u nás, dosáhly okresy Sokolov, Svitavy, Zlín, Plzeň-město a vůbec nejhůře obstál okres Karviná.

5.4 Házená

5.4.1 60-tá léta

V případě házené byly pro potřeby prostorové analýzy započteny účasti klubů z českých zemí v ženské a mužské nejvyšší soutěži. Mužskou národní ligu hrálo většinou dvanáct mužstev, s výjimkou ročníků 1962/63-1964/65, kdy jich bylo deset. Ženy si prakticky po celé období držely počet deseti družstev v ročníku. V obou případech byl počet zástupců a zástupkyň asi tříčtvrtedíni oproti týmům ze Slovenska. Celkově se házená v prvním sledovaném desetiletí hrála ve třinácti obcích patřící do dvanácti okresů. Města Gottwaldov a Otrokovice jako jediná patřila do okresu s více než jednou obcí. V tomto období lze sledovat pět okresů, které se mohly pochlubit mužskou i ženskou účastí mezi elitou. K těmto okresům patřilo Brno-město, Gottwaldov, Olomouc, Plzeň-město a hlavní město Praha. Čistě mužská házená se hrála na sedmi místech v sedmi okresech, k nimž patří Cheb, Karviná, Náchod, Přerov, kde své zápasy hráli muži Hranic, dále z okresu Tábor to bylo Sezimovo Ústí, z okresu Vsetín na devět sezon se přestavilo Zubří a čtyři sezony si v okrese Brno-venkov zahrálo družstvo z Telnice. Z toho vyplývá, že muži hráli na dvanácti místech ve dvanácti okresech. Ženy hrály ve všech okresech, kde se objevily po boku mužů, jediným místem, kde se hrála pouze liga žen, byly Otrokovice.

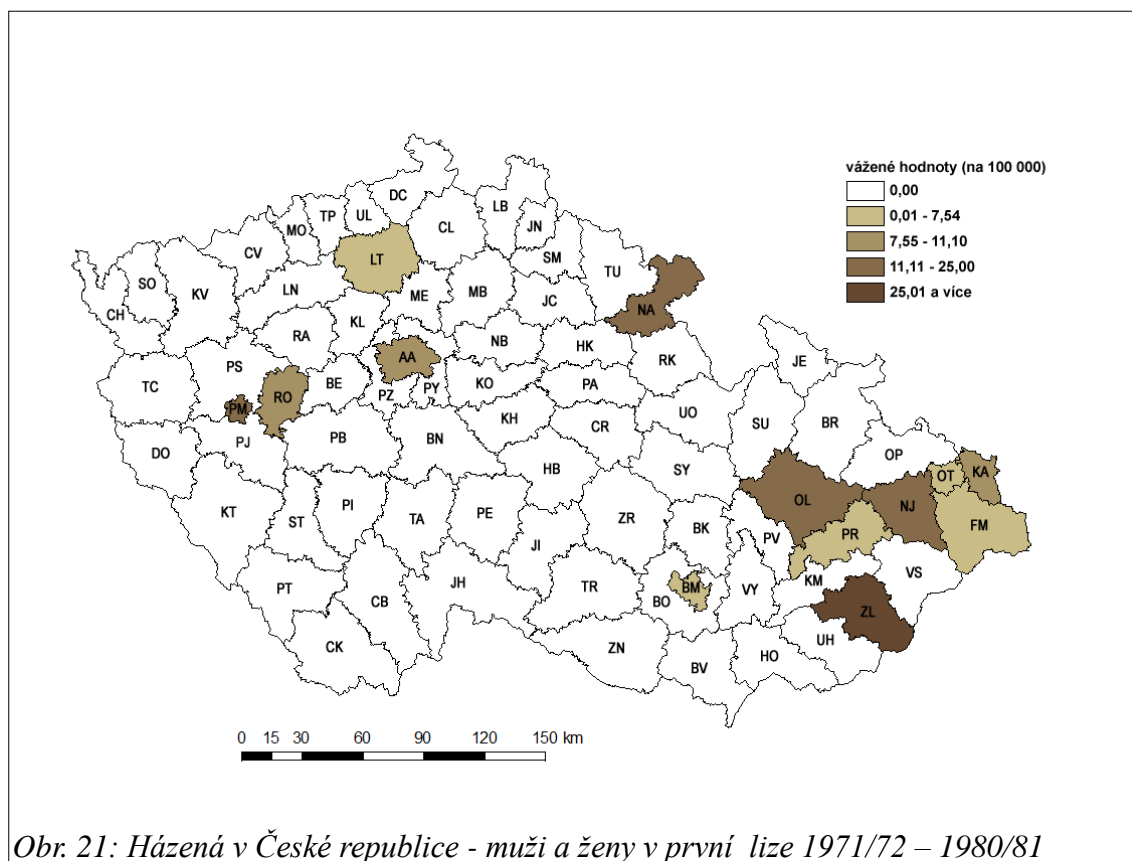
Obr. 20: Házená v České republice - muži a ženy v první lize 1961/62 – 1970/71

Házená se celkově v šedesátých letech objevila v necelých 16 % sledovaných územních celků, což bylo způsobeno nízkým počtem týmů hrajících nejvyšší soutěže a také poměrně silnou dominancí Prahy, ve které hrálo průměrně každou sezonu 2,9 mužských (hlavně Bohemians, Dukla a Slavia) a 3,8 ženských družstev (hlavně Bohemians, Slavia, Sparta a Střešovice). I z důvodu snížení dominance Prahy (která má výhodu počtu obyvatel) a větší možnosti porovnání územních jednotek, bylo použito relativních vážených hodnot v okresech a k těm nejpočetnějším patřily Plzeň-město, Vsetín a Gottwaldov. Naopak k těm, které se v prvních ligách ve sledovaném období objevily, ale ne nadlouho a ne v takovém počtu, nebo byly znevýhodněny vysokým počtem obyvatel, byly okresy Brno-město, Tábor a Přerov, kdy hranice dosáhly pouze na jednosezonní zkušenost.

5.4.2 70-tá léta

V dalším desetiletí nedošlo na nejvyšší úrovni k žádným zásadním změnám. V první soutěži mužů bojovalo dvanáct týmů, v případě ženské první ligy nepřesáhl počet družstev deset. Tato dekáda popisuje stav soutěží mezi sezonami 1971/72 – 1980/81. V této době se vrcholová házená odehrává ve třinácti okresech, z nichž každý se vyskytuje pouze v jedné obci okresu. Celkem ve čtyřech okresech (obcích) soutěžili jak muži, tak i

ženy, jednalo se o Gottwaldov, Olomouc, Ostravu a Prahu. Pouze mužská nejvyšší soutěž se v tomto období hraje na osmi místech v osmi okresech. K nim patří Brno-město, Karviná, Náchod, Plzeň-město, Rokycany, další tři okresy nemají své zástupce ze svých centrálních měst okresů, jedná se o Hranice (z okresu Přerov), Kopřivnice (Nový Jičín) a Lovosice (Litoměřice). Z výčtu tak vyplývá, že muži hráli ve dvanácti okresech. Ženy hrály ve výše zmíněných obcích společně s muži a navíc jediným samotným okresem s ženským týmem byl Frýdek-Místek.

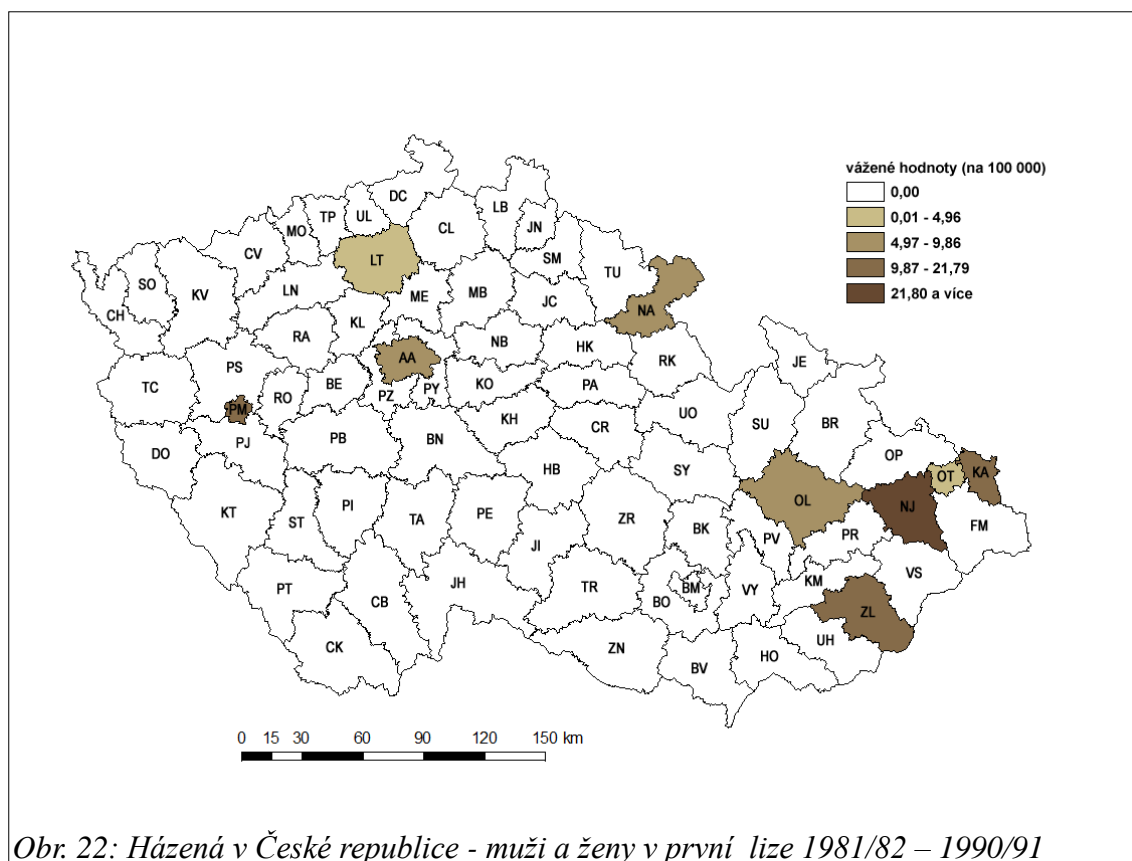
Obr. 21: Házaná v České republice - muži a ženy v první lize 1971/72 – 1980/81

Dominance Prahy mírně poklesla, byť za sledované desetiletí měla 21 účastí (hlavně Dukla a Slavia), ale ženy se zúčastnily pouze pětkrát (3x Střešovice a 2x Sparta). Pokud opět zohledníme počty obyvatel okresů a váhu jednotlivých lig, pak nejvyšších hodnot dosahoval okres Gottwaldov, následují okresy Plzeň-město, Olomouc a Náchod. Na druhém konci pomyslného pořadí okresů, jež se soutěží zúčastnily, zůstávají okresy Přerov, Ostrava-město, Brno-město a Frýdek-Místek. V případě posledních dvou okresů byla zaznamenána jejich jediná účast, v případě Brna v lize mužů a v případě Frýdku-Místku v lize žen.

5.4.3 80-tá léta

V osmdesátých letech, respektive v období, jež je popisováno v dekádě sezon 1981/82 –

1990/91, došlo k drobnému zúžení počtu soutěžících v nejvyšší soutěži na 10 mužských a 8 ženských týmů mezi sezonami 1983/84 – 1985/86, aby se po tříletém období vrátili k původnímu počtu dvanácti a deseti startujících. V této době se na našem území provozuje házená v celkem devíti městech, která se nalézají v devíti okresech. Tento nízký počet je dán převahou slovenských zástupců v nejvyšší soutěži, kdy v případě mužů byl počet českých a slovenských mužstev přibližně vyrovnaný, naopak v případě žen byla dominance slovenských hráček ještě vyšší a v sezoně 1983/84 zastupoval českou část pouze Gottwaldov. Tři okresy se mohou v tomto desetiletí pochlubit účastí mezi ženskou i mužskou elitou republiky. Byly jimi okresy Gottwaldov, Ostrava-město i hlavní město Praha. Pouze mužskou účast v elitní kategorii si připsaly Karviná, Náchod, Plzeň-město, dále pak dva okresy díky zástupcům, kteří však nejsou centry svých okresů, a to Kopřivnice (okres Nový Jičín) a Lovosice (Litoměřice). Posledním a prozatím nejmenovaným okresem byla Olomouc, která se zúčastnila v tomto období šesti sezon v nejvyšší soutěži žen.

Obr. 22: Házená v České republice - muži a ženy v první lize 1981/82 – 1990/91

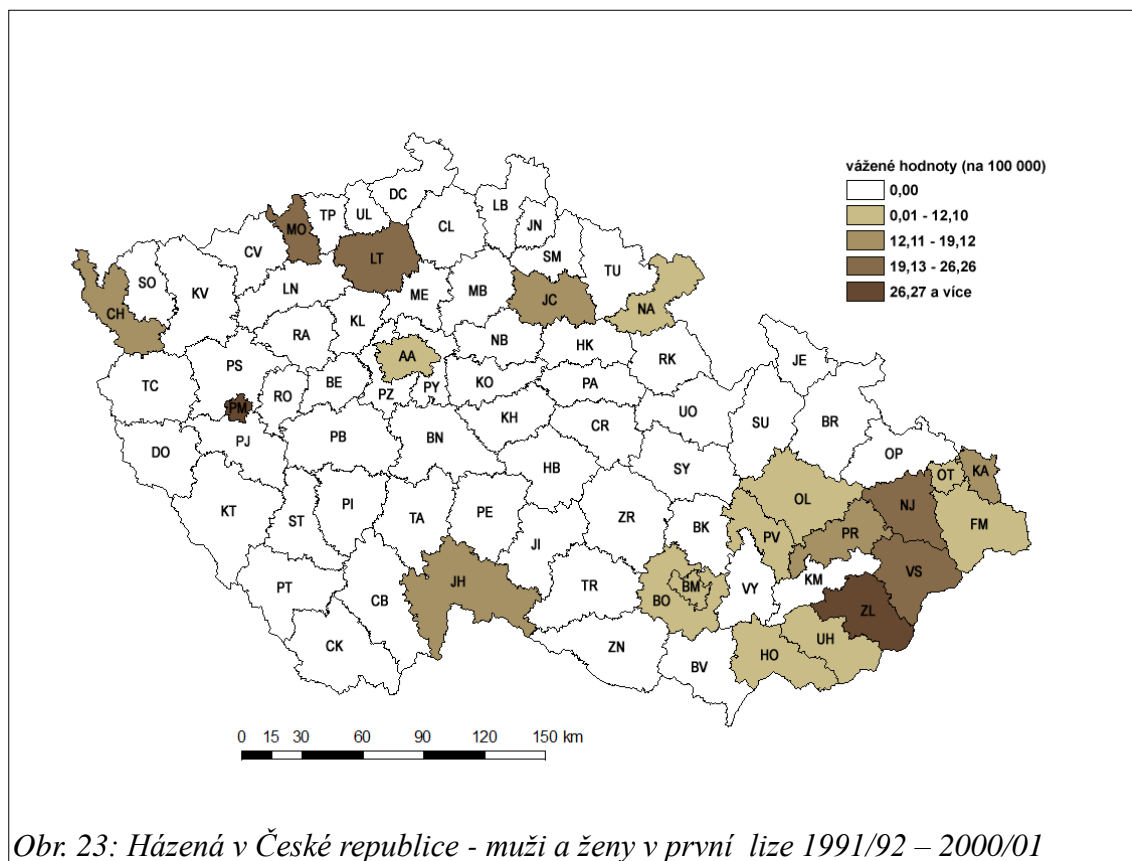
Ačkoli dosáhla Praha nejvyšších absolutních hodnot, kdy za deset let měla celkem 20 mužských a 9 ženských účastí, tak v relativních hodnotách dělí pomyslné pořadí relativních hodnot na dvě, co do počtu okresů, rovnocenné kategorie. Nejvyšších hodnot dosáhl okres Nový Jičín, za ním následovaly Plzeň-město, Zlín a Karviná, naopak za

Prahou se umístily okresy Náchod, Olomouc, Litoměřice a vůbec nejnižší hodnotu měl okres Ostrava-město, z důvodu vysokého počtu obyvatel a pouze dvou účastí mužů a jedné žen.

5.4.4 90-tá léta

Další sledovaná dekáda popisující stav nejvyšších soutěží mezi sezonami 1991/92 až 2000/2001 je ovlivněna změnami, které způsobil rozpad federace na Českou a Slovenskou republiku v roce 1993. Stejně jako v ostatních sportech byla sezona 1992/93 dohrána s týmy z českých zemí a ze Slovenska, následující sezona byla doplněna družstvy z nižších soutěží. Zatímco počet mužských zástupců se nezměnil a zůstal v počtu dvanácti, počet ženských týmů v nejvyšší soutěži se často měnil a pohyboval se mezi dvanácti a osmi týmy. V poslední sezoně se systém vrátil k mezinárodnímu měření sil v Česko-slovenské lize házené.⁶¹ V tomto desetiletí byla házená k vidění na nejvyšší úrovni v 26 obcích, které spadají do 21 okresů republiky. Mezi okresy s více než jedním zástupcem patřil Cheb (kde se hrálo kromě samotného Chebu i v Lubech), Most (Most a Litvínov), Plzeň-město (Plzeň a Starý Plzenec), Jindřichův Hradec (Jindřichův Hradec a Třeboň) a Zlín (Zlín a Otrokovice). Celkem šest okresů mělo své zástupce jak mezi muži, tak mezi ženami. Okresy Most, Ostrava-město, Plzeň-město, Praha a Zlín byly takto zastoupeny v samotných centrech příslušných okresů, posledním okresem byl Jindřichův Hradec, kde v samotném Jindřichově Hradci hrály ženy, kdežto v Třeboni muži. Pouze ženy soutěžily v okresech Cheb, Uherské Hradiště, Olomouc a Hodonín. Ve zbývajících okresech (Brno-město, Brno-venkov, Frýdek-Místek, Přerov, Jičín, Karviná, Náchod, Nový Jičín, Prostějov a Vsetín) soupeřili ve svých zápasech jen muži. Zajímavostí je celkem souvislé rozmístění výskytu házené podél slovenských hranic, naopak ve zbytku republiky je toto rozmístění poměrně řídké.

⁶¹ *Liga.cz*. Česká republika: vyber ligu. [online]. 2004-2011

Obr. 23: Házená v České republice - muži a ženy v první lize 1991/92 – 2000/01

Byť i v tomto období nejvyšších absolutních čísel dosáhla Praha, z pohledu relativních hodnot se opět ocitla zhruba v polovině výčtu okresů té doby. K těm nejvíce zastoupeným okresům patřil Zlín, Plzeň-město, Nový Jičín, Vsetín a Litoměřice. Naopak okresy s nejnižším hodnocením se staly Náchod (se dvěma účastmi mezi muži), Brno-venkov (kde Ivančice nastoupily do dvou sezon mužů), Prostějov (muži zde hráli pouze jeden ročník), Uherské Hradiště (dvě sezony žen) a Brno-město (dva ročníky mezi mužskou elitou).

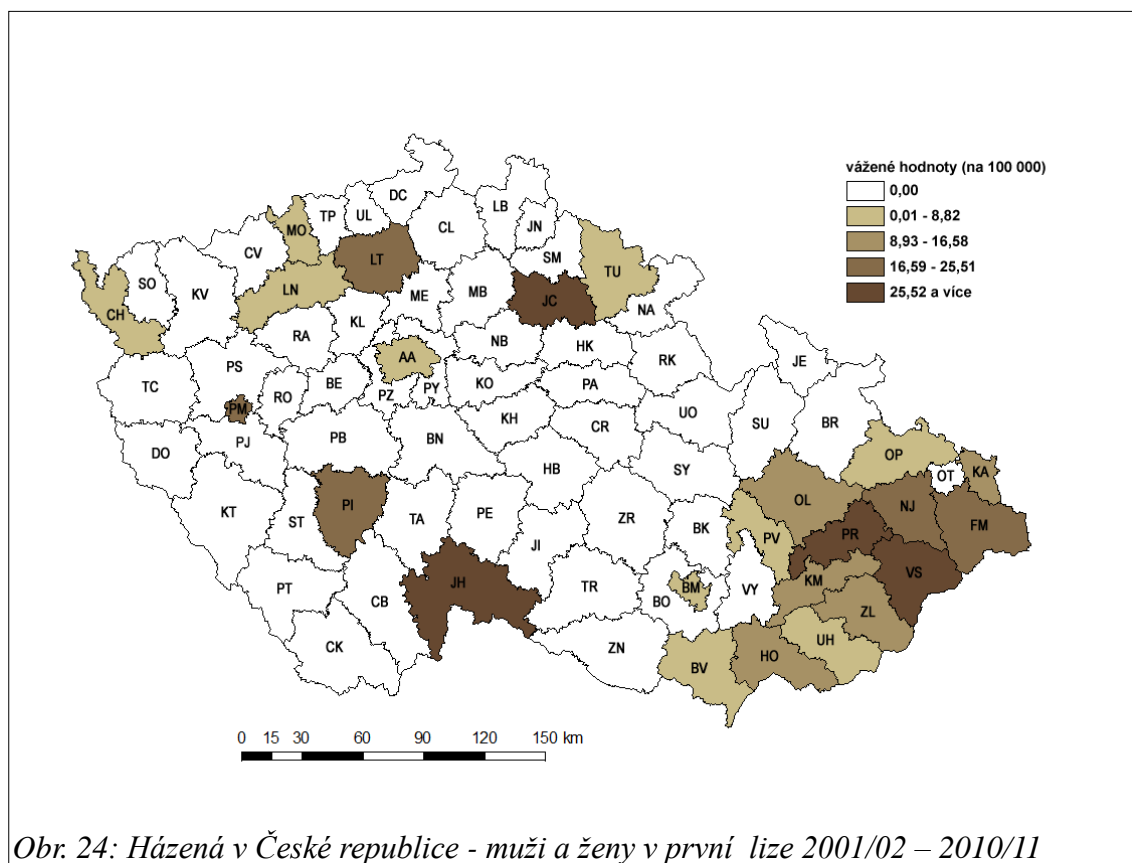
5.4.5 21. století

V posledním sledovaném desetiletí popisujícím období sezon 2001/02 až 2010/11 je ukázán stav v nejvyšších soutěžích mužské a ženské házené. Ten je i po rozdělení ovlivněn účastí klubů ze zahraničí. Do sezony 2004/05 měřili své síly čeští muži se Slováky.⁶² Naopak ženy se od sezony 2002/03 začaly střetávat se svými soupeřkami ze Slovenska v interlize, kde v prvním ročníku nastupoval dokonce i rakouský Hypo Niederösterreich.⁶³ V posledních třech ročnících docházelo k častým změnám v počtu soutěžících v ročníku, avšak nejčastěji se pohyboval kolem 12 družstev v obou kategoriích. Během této dekády se házená hrála v 26 obcích, jež spadají do 23 okresů.

⁶² Liga.cz. Česká republika: vyber ligu. [online]. 2004-2011

⁶³ DHK ZORA Olomouc. Starší ročníky. [online]. 2009

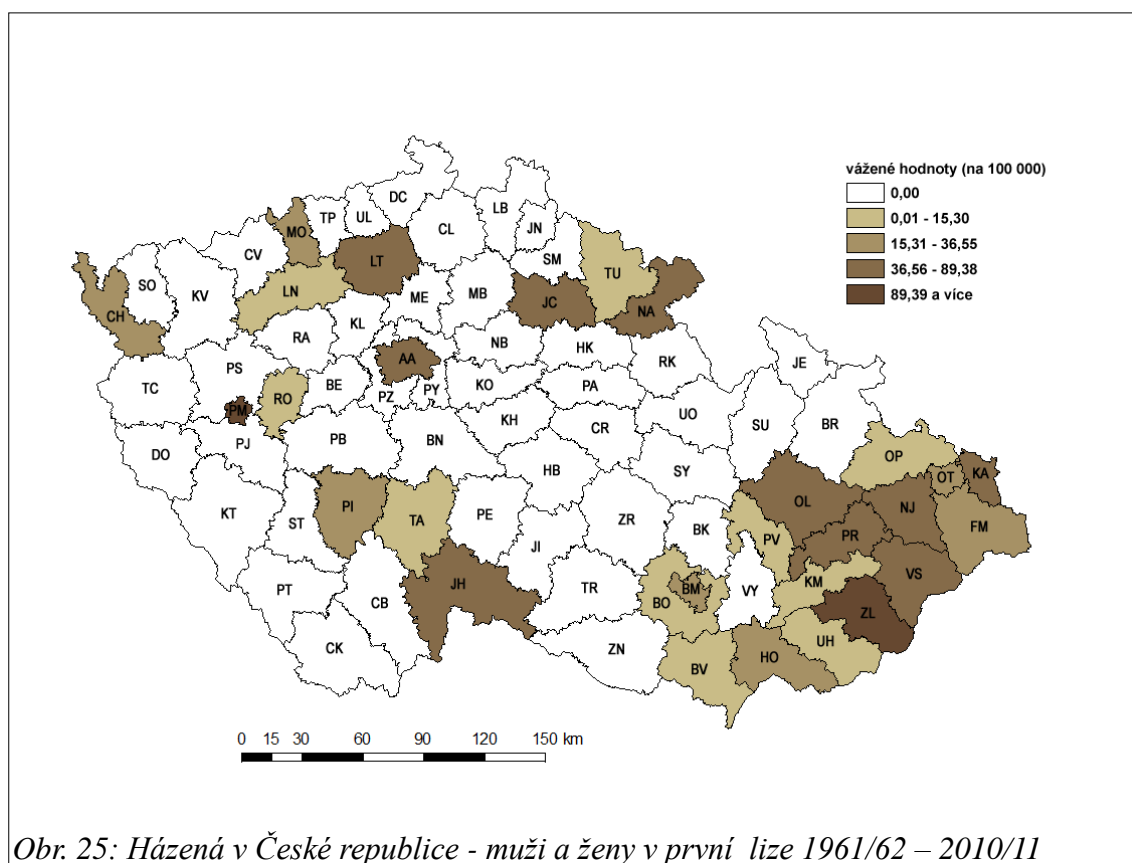
Mezi okresy, které v této dekádě zastupovala více než jedna obec účastníci se nejvyšších soutěží v házené, se prezentoval Jindřichův Hradec, zde v samotném Jindřichově Hradci hrály ženy a také v Třeboni, kde hráli muži, dále okres Přerov, kde probíhala utkání ještě v Hranicích a poslední okres Zlín s ženskou účastí byl navíc doplněn muži z Napajedel, kteří zde nastupovali ke svým zápasům na jednu sezonu. Kromě již zmíněných okresů Jindřichův Hradec a Zlín se účastnily nejvyšší soutěže ještě okresy Brno-město, Plzeň-město a hlavní město Praha. V nejvyšší soutěži žen nastupovaly, kromě obcí (okresů), které byly účastníky již v minulém desetiletí, nově okresy Most a Písek, celkem se jich předvedlo sedm. Ve zbývajících okresech nastupovali ke svým utkáním pouze muži, a to v obcích (okresech): Louny, Lovosice, Jičín, Dvůr Králové nad Labem (Trutnov), Frýdek-Místek, Hustopeče (Břeclav), Bystřice pod Hostýnem (Kroměříž), Kostelec na Hané (Prostějov), Olomouc, Kopřivnice (Nový Jičín), Frýdek-Místek a Zubří (Vsetín). Hustá koncentrace je ve sledovaném období při hranicích ještě zřetelnější, avšak nejvyšší soutěž z tohoto celistvého území opustila Ostrava-město.

Není výjimkou, že i nyní nejvyšších absolutních hodnot dosahuje hlavní město. Po přepočtu na relativní hodnoty je nejvýše hodnocen okres Jindřichův Hradec, dále pak Jičín, Přerov a Vsetín. Nejméně úspěšné se jevily okresy Louny, Trutnov a vůbec nejnižší hodnoty dosáhl okres Most.

5.4.6 50 let házené

V nejvyšších házenkářských soutěžích mužů a žen docházelo v sezonách 1961/62 až 2010/11 k jistým změnám v počtu startujících týmů a také k jejich obměně. V sezonách 1961/62 až 1992/93 hrálo nejvyšší soutěže 16 okresů, v období po rozdělení republiky se již nehrálo ve třech okresech a naopak přibylo dvanáct nových, z těchto důvodů vzrostl počet okresů na 25 okresů, což bylo způsobeno vysokým počtem slovenských týmů v době Československa. Celkem se hrála házená v 36 městech, jež spadají do 28 okresů. V devíti městech se hrála jak soutěž mužů, tak i žen. V sedmi okresech se vyskytovalo více zástupců z více měst. Jednalo se o okresy Brno-venkov (kde hrály Telnice a Ivančice), Cheb (Cheb a Luby), Jindřichův Hradec (Jindřichův Hradec a Třeboň), Most (Litvínov a Most), Plzeň-město (Plzeň a Starý Plzenec), Přešov (Přešov a Hranice) a Zlín, kde se hrálo na třech místech v Napajedlech, Otrokovicích a samotném Zlíně.

Obr. 25: Házená v České republice - muži a ženy v první lize 1961/62 – 2010/11

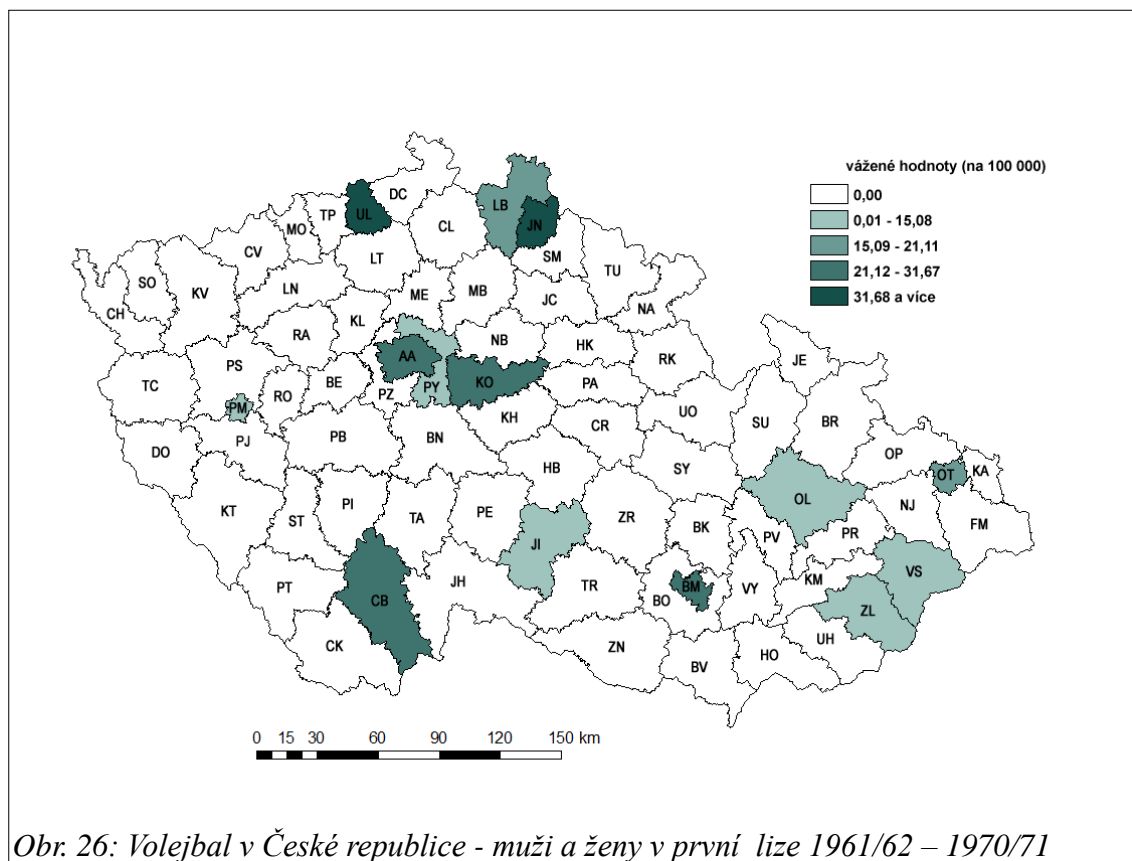
Mezi muži dosáhly nejvyššího počtu účastí okresy Praha (99), Plzeň-město (47) a Karviná (46), mezi ženami uspěly okresy Praha (89), Olomouc (44) a Zlín (41). Pokud budou do statistik zapojeny vážené relativní hodnoty, pak na jejich základě je nejvýše hodnocen okres Plzeň-město, dále okresy Zlín, Nový Jičín, Vsetín a Karviná, naopak nejnižšího hodnocení dosáhly okresy Rokycany, Břeclav, Louny, Tábor a Trutnov.

5.5 Volejbal

5.5.1 60-tá léta

Pro potřeby prostorové analýzy byli v případě volejbalu započtení účastníci z českých zemí v nejvyšších soutěžích mužů a žen. Počáteční sledované desetiletí hodnotí období mezi sezonami 1961/62 až 1970/71. První ligu mužů prezentovalo v prvních dvou ročnících čtrnáct týmů z Čech i Slovenska, následující ročník tento počet snížil na dvanáct a od sezony 1964/65 na deset mužstev. V případě ženské nejvyšší soutěže probíhaly první tři sledované ročníky s počtem dvanácti a od sezony 1964/65 deseti družstev.⁶⁴ V obou prvních ligách tvořily týmy z Čech značnou převahu oproti slovenským. Celkově se volejbal v první dekádě hrál v šestnácti městech, jež spadaly do čtrnácti okresů. Z toho vyplývá, že dva okresy měly po více než jednom městě, kde se konala utkání. Těmito okresy byly Praha-východ se zástupci z Čelákovic a Odolene Vody a okres Vsetín se zástupci z Rožnova pod Radhoštěm a Valašského Meziříčí. Osm okresů se zapojilo jak do soutěže mužů, tak i soutěže žen. K nim patřily Brno-město, Jablonec nad Nisou, Liberec, Olomouc, Ostrava-město, Plzeň-město, Praha a Ústí nad Labem. Čistě mužské účastníky měly okresy České Budějovice, Gottwaldov, Jihlava, Kolín a Praha-východ, kde se první liga prezentovala v obou výše jmenovaných městech, jinak všechna ostatní města byla správními centry daných územních jednotek. Ženská první liga byla zastoupena pouze v okrese Vsetín v obou výše zmíněných městech.

⁶⁴ *Volejbalová metodika : Volejbal u nás* [online]. 2010

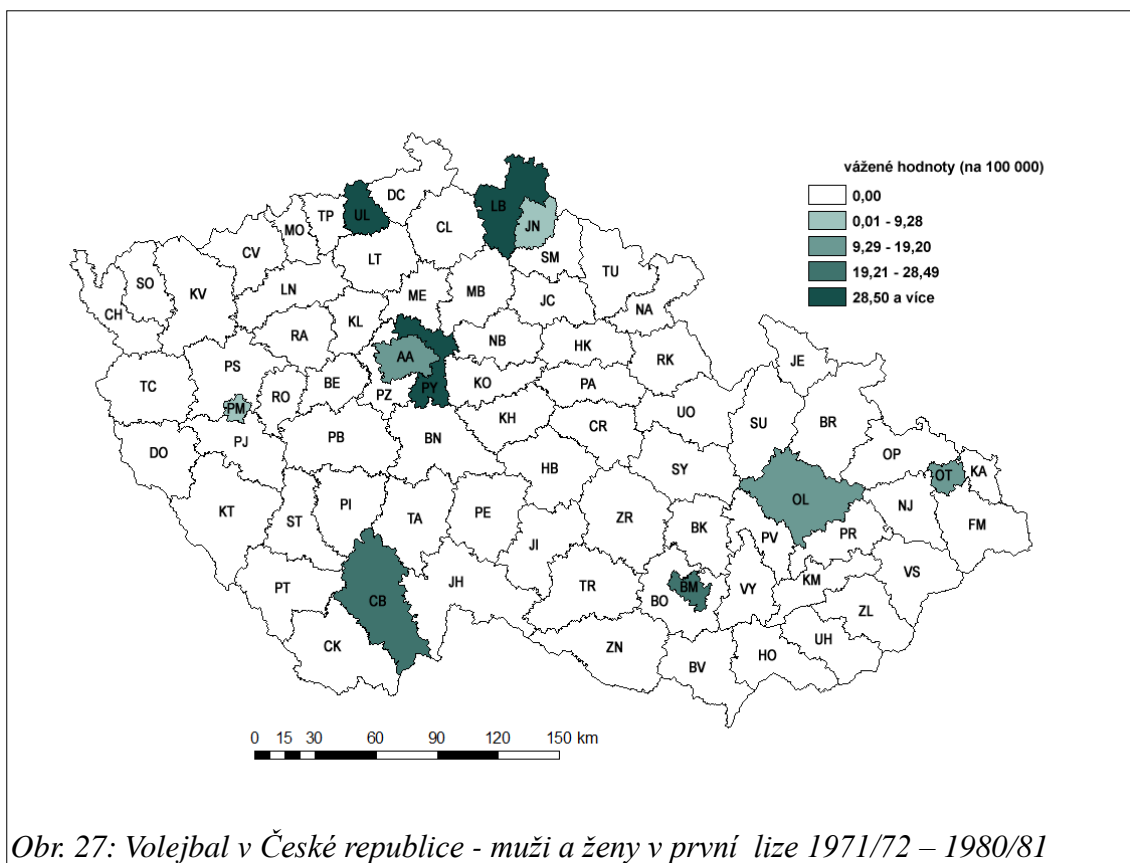

I ve volejbale platila Praha za nejvýznamnějšího účastníka, co se týče celkového počtu soutěžících. V průměru za deset let hrálo 3,4 mužských a 4,3 ženských týmů, v sezoně 1962/63 patřilo do nejvyšší soutěže dokonce šest mužských a pět ženských družstev. Po započtení vážených relativních koeficientů byl nejúspěšnějším Jablonec nad Nisou následovaný okresy Ústí nad Labem, České Budějovice, Brno-město a Kolín. Na opačném konci pomyslného pořadí se nacházely okresy s poměrně nízkou účastí svých týmů. Náležely k nim Jihlava, Praha-východ, Vsetín, Plzeň-město a Olomouc.

5.5.2 70-tá léta

V dalších sledovaných deseti letech nedošlo v případě první ligy mužů k žádné úpravě počtu startujících týmů a i nadále po celé období nastupovali v počtu deseti účastníků. Mezi ženami došlo pouze k jedné administrativní úpravě, kdy od sezony 1975/76 se počet startujících klubů v jednom ročníku snížil na osm. Tato dekáda ukazuje stav českých týmů v nejvyšších soutěžích mezi sezonami 1971/72 až 1980/81. V tomto období se soupeřilo ve sledovaných soutěžích celkem v deseti okresech, v každém se zúčastnili zástupci jednoho města. Bylo zaznamenáno celkem pět okresů, kde se hrála nejvyšší liga mužů i žen, k těmto územním celkům patřily Brno-město, Liberec, Olomouc, Ostrava-město a hlavní město Praha. Čtyři okresy byly ve této dekádě

účastníky pouze první ligy mužů a těmi byly České Budějovice, Jablonec nad Nisou, Ústí nad Labem a Praha-východ, kde se hrálo v Odolene Vodě. Ta byla jedinou obcí, která není správním centrem příslušného okresu. Jediný okres, kde se provozovala pouze nejvyšší liga žen, byl Plzeň-město, který se ale v tomto období zúčastnil pouze jediného ročníku 1973/74.

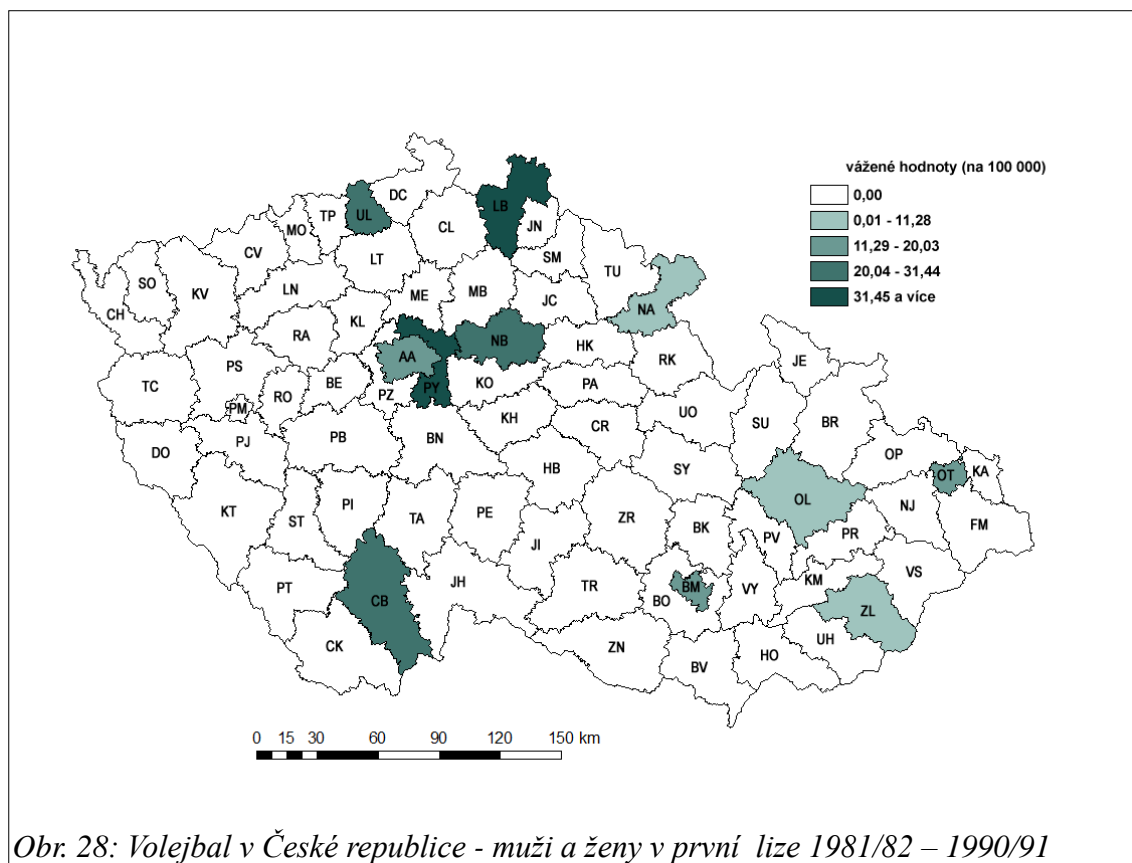
Obr. 27: Volejbal v České republice - muži a ženy v první lize 1971/72 – 1980/81

I nadále měly české týmy oproti slovenským početní výhodu. Stejně tak měla převahu v absolutním počtu účastí Praha i přes skutečnost, že se její celkový součet snížil na 22 účastí v případě mužů a 34 v případě žen. Po přepočtu na vážené relativní údaje dosahoval nejvyšších hodnot okres Liberec, následovaný okresy Ústí nad Labem, Praha-východ, České Budějovice a Brno-město, naopak hodnocení uzavíraly okresy Ostrava-město, Olomouc, Jablonec nad Nisou, který se tak z nejméně úspěšného (co se účastí týče) okresu propadl na deváté místo, když se jeho celkem třináct účastí snížilo na jedinou v sezoně 1975/76. Vůbec nejnižších hodnot však dosáhl okres Plzeň-město s jedinou účastí v první lize žen.

5.5.3 80-tá léta

V období osmdesátých let, neboli v dekadě mezi lety 1981/82 až 1990/91 nedošlo mezi muži ke změnám v počtu soutěžících, mezi ženami došlo k jediné změně až v poslední

sezoně tohoto období, kdy se počet týmů v nejvyšší soutěži vrátil po patnácti letech k počtu deset. V tomto období má volejbal stále poměrně větší zastoupení v počtu týmů z českých zemí oproti soutěžícím ze Slovenska. Celkem se provozuje v jedenácti městech, která se nacházejí v jedenácti městech. Ve většině případů se jedná o zástupce z měst, jež tvoří správní centrum příslušného okresu, jedinou výjimkou tvoří opět Odolena Voda, která náleží okresu Praha-východ. Čtyři okresy v tomto období měly své účastníky jak v první lize mužů, tak i v nejvyšší soutěži žen. K těmto okresům řadíme Brno-město, Liberec, Ostrava-město a hlavní město Praha. Bylo dále zaznamenáno, že v pěti okresech – České Budějovice, Gottwaldov, Nymburk, Praha-východ a Ústí nad Labem ke svým zápasům na nejvyšší úrovni nastupovaly pouze mužské týmy a ve dvou případech – okresy Náchod a Olomouc - naopak pouze ženské celky.

Obr. 28: Volejbal v České republice - muži a ženy v první lize 1981/82 – 1990/91

V součtu všech účastníků i nadále měla své výsadní postavení Praha s celkem 19 účastmi mužů a 24 žen, což znamenalo další úbytek oproti minulé dekádě. Po přepočtu na vážené relativní hodnoty byl ale nejlépe hodnoceným okresem Liberec, který se zúčastnil všech deseti sezon jak mužskými, tak i ženskými družstvy. Na dalších místech se nacházely okresy Praha-východ, České Budějovice, Nymburk a Ústí nad Labem. Naopak nejniže byly hodnoceny okresy Ostrava-město, Praha, Olomouc, Gottwaldov. Vůbec nejnižší hodnoty dosáhl okres Náchod, který se zúčastnil v lize žen pouze

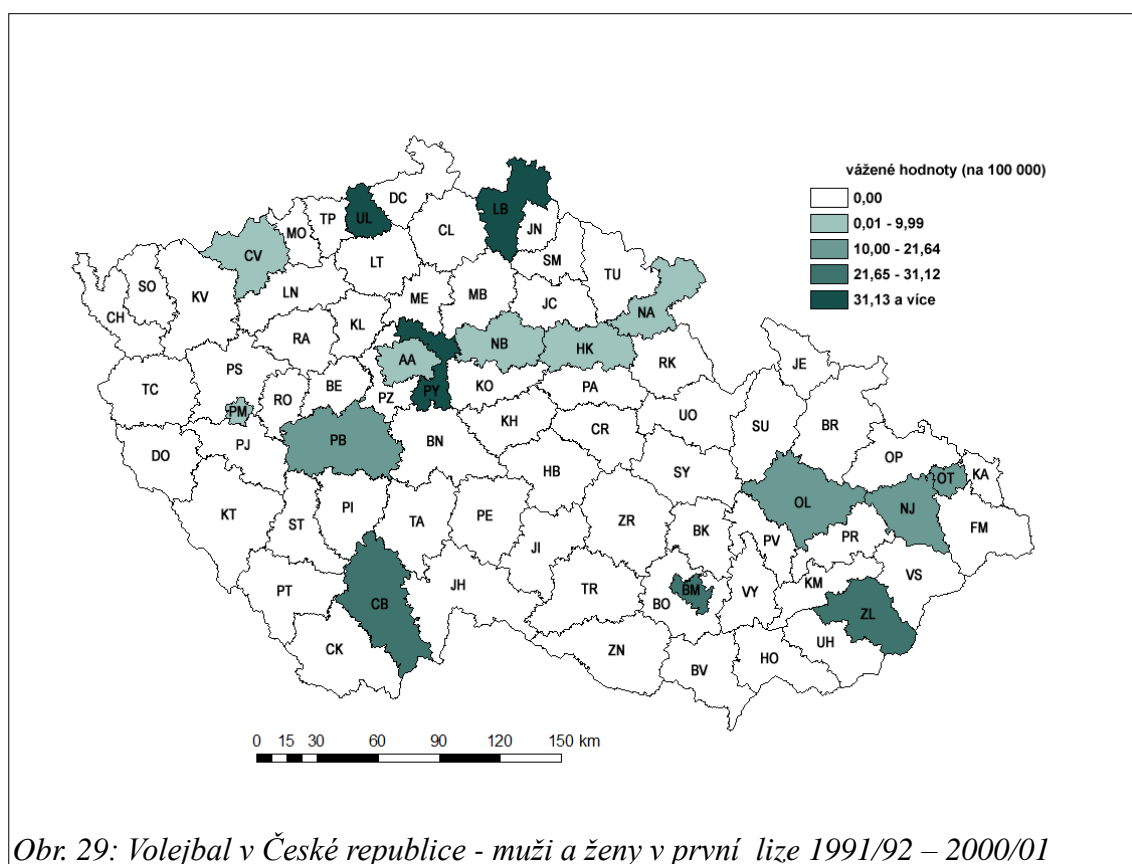
jediného ročníku 1990/91.

5.5.4 90-tá léta

V dalším období byly sledovány obě nejvyšší soutěže v sezonách 1991/92 až 2000/2001. Tato dekáda byla ovlivněna hlavně rozpadem federace na dva samostatné státy v roce 1993, ale také účasti čtyřech (2 mužských a 2 ženských) rakouských družstev v sezoně 1991/92⁶⁵, a následné dvouleté účasti předních českých mužstev v superlize (složené z týmů ČR, SR, Rakouska a býv. Jugoslávie) v sezonách 1992/93 až 1993/94. Po osamostatnění České republiky hrálo nejvyšší soutěž mužů i žen po osmi týmech. Celkem se ve sledovaném období konaly zápasy v sedmnácti obcích, které náleží do šestnácti okresů. Podle získaných statistik z dobového tisku se vyskytuje v nejvyšší lize mužů v sezonách 1993/94 až 1995/96 tým Prabos Slavičín. Ve Slavičíně v roce 1992 oddíl mužů ale zanikl.⁶⁶ Pod názvem Prabos Slavičín nastupoval celek Zlína. Jak ve svém vyjádření potvrdil i PaedDr. Roman Macek, člen realizačního týmu VSC Fatra EkoSolar Zlín: ... „ve zmiňovaném období hrál nejvyšší soutěž právní subjekt VSC Zlín(jako v období předešlém a následujícím až do dnešní doby). Prabos Slavičín byl používán jako sponzorský název v raném období rozvoje komercializace sportu.“ Jediným okresem, kde se pěstoval vrcholový volejbal ve více než jednom městě, zůstal pouze Nový Jičín, ve Frenštátě pod Radhoštěm soutěž žen a v Kopřivnici nastupovali ke svým zápasům muži. Mezi dalších pět okresů, které splňovaly tuto podmínku, se řadí Brno-město, Liberec, Ostrava-město, Praha a Ústí nad Labem. V tomto desetiletí podporovaly další čtyři okresy ženský volejbal (Hradec Králové, Náchod, Olomouc a Plzeň-město) a šest okresů mužský volejbal (České Budějovice, Zlín, Chomutov, Nymburk, Praha-východ a Příbram), všech těchto deset okresů mělo s výjimkou Prahy-východ, kde hrála Odolena Voda, své zástupce ze správních sídel příslušných okresů.

⁶⁵ *Volejbalová metodika : Volejbal u nás* [online]. 2010

⁶⁶ *Volejbal SK Slavičín. Historie.* [online]. 200?

Obr. 29: Volejbal v České republice - muži a ženy v první lize 1991/92 – 2000/01

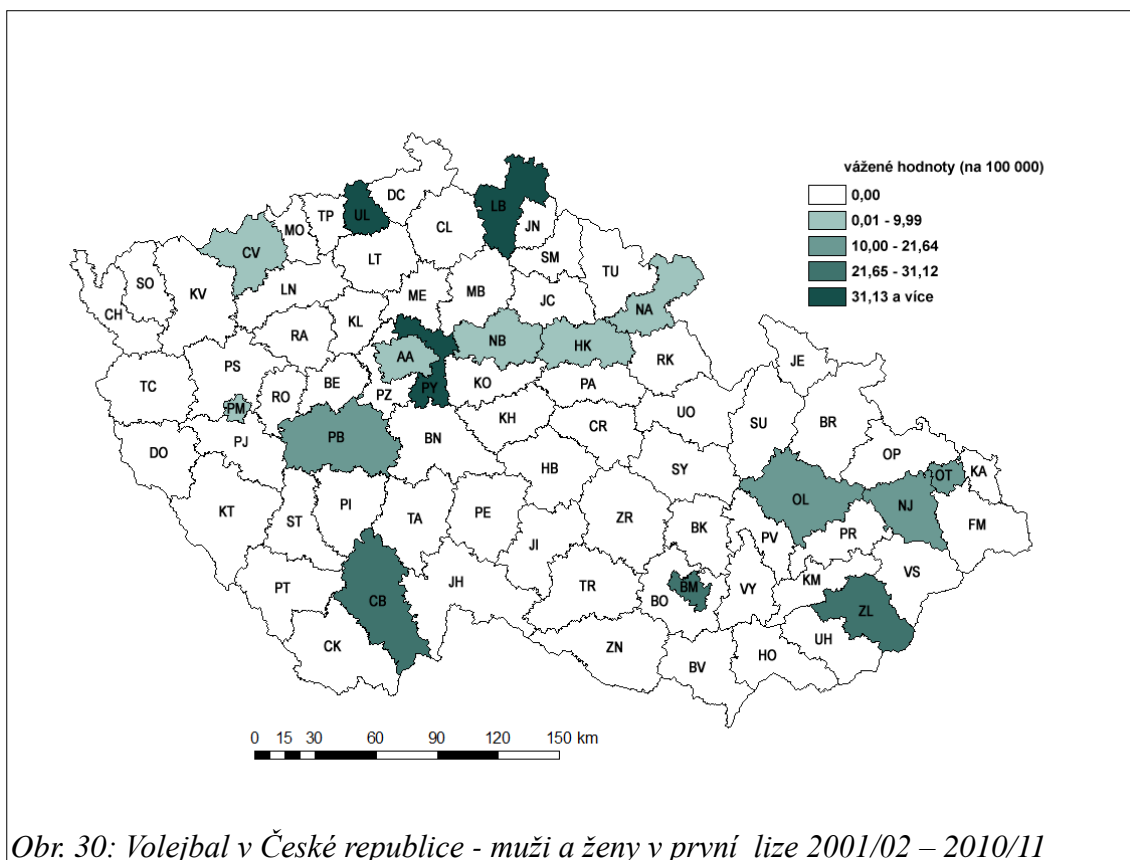
Ačkoli je Praha v absolutním počtu týmů dominantní, je tomu tak díky družstvům žen, v případě mužů je celkem šest okresů na tom lépe. Po přepočtu na vážené relativní hodnoty je nejdominantnějším okresem Praha-východ následována okresy Ústí nad Labem, Liberec, České Budějovice a Brno-město. Na opačném konci hodnocení se nacházejí okresy Chomutov, Nymburk, Náchod, Hradec Králové a Plzeň-město, které se zúčastnilo pouze sezony 1997/98 v nejvyšší lize žen.

5.5.5 21. století

V posledním období je sledován vývoj v nejvyšších soutěžích mužů a žen ve volejbale v sezonách 2001/02 až 2010/11. V úvodních ročnících se nastupovalo v obou kategoriích v počtu osmi družstev, tento počet se postupně zvýšil na deset v případě žen a na dvanáct v případě mužů. Do statistik nebyly zohledněny účasti juniorů a juniorek v sezoně 2008/09, protože se jednalo pouze o přípravu, která měla dle usnesení ČVS zajistit⁶⁷: dlouhodobou tréninkovou a herní přípravu mládežnických reprezentantů a reprezentačních týmů. Činnost těchto družstev byla koncipována jako celoroční, se zaměřením na zajištění herní přípravy, jež spočívá v zařazení výběru juniorů a juniorek: do základní části Extraligových soutěží mužů a žen. Celkem se volejbal prosadil ve

⁶⁷ Volejbal.cz. Podmínky startu SCM-ČVS v soutěžích ČVS. [online]. 2007

dvaceti obcích, které spadají do 19 okresů. V tomto období se vyskytl jediný okres se dvěma zástupci z různých měst. Tím byl okres Olomouc, ve kterém se kromě Olomouce hrálo i ve Šternberku, což bylo způsobeno i rozdělením širokého kádru hráček Univerzity Palackého v Olomouci.⁶⁸ Obě nejvyšší soutěže (mužů i žen) byly zaznamenány v okresech Brno-město, Liberec, Ostrava-město a Praha. Pouze mužskou účast měly okresy České Budějovice, Zlín, Chomutov, Kladno, Opava, Příbram, Ústí nad Labem a další tři obce, které neměly své zástupce ze správních center příslušných okresů, mezi ně počítáme Benátky nad Jizerou (okr. Mladá Boleslav), Havířov (okr. Karviná), a Odolenu Vodou (okr. Praha-východ). Naopak ženská účast byla, v kromě již zmiňované Olomouce, v okresech Frýdek-Místek, Prostějov, Přerov a Nový Jičín, kde se hrálo ve Frenštátě pod Radhoštěm.

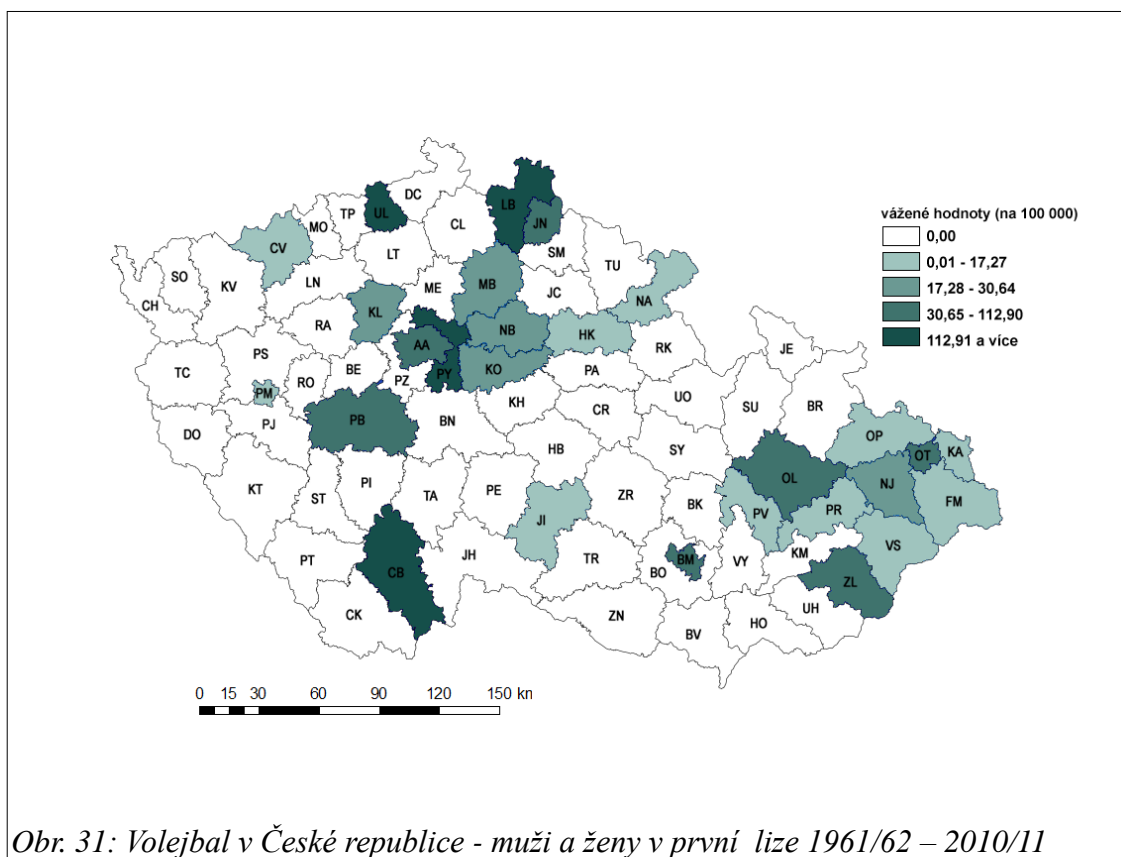
Obr. 30: Volejbal v České republice - muži a ženy v první lize 2001/02 – 2010/11

Co do absolutního počtu není výjimkou ani zde, že nejvyšší hodnoty dosáhla Praha. Bylo to díky 24 účastem celků žen, muži reprezentující Prahu se zúčastnili pouze šesti ročníků. Poměrně vysoké hodnoty dosáhl Liberec, který měl 10 mužských a 10 ženských účastí a po přepočtu na vážené relativní hodnoty dosáhl nejvyššího čísla. Dalšími vysoce postavenými regiony byly okresy Příbram, České Budějovice, Kladno a Zlín, naopak k nejméně úspěšným okresům, které se v tomto desetiletí nejvyšší lize

⁶⁸ Volejbalistky se rozdělily: na olomoucké a šternberské [online]. 2010

objevily, patřily Prostějov, Chomutov, Praha, Karviná a Nový Jičín.

5.5.6 50 let volejbalu

Obr. 31: Volejbal v České republice - muži a ženy v první lize 1961/62 – 2010/11

Během posledních padesáti let došlo mezi sezonami 1961/62 až 2010/11 k několika změnám. Vyplynuly z rozdílného počtu soutěžících během celého období, ale hlavně z rozdílných míst původu těchto týmů. Do rozdělení státu se hrálo v 17 okresech, po osamostatnění České republiky zmizely z mapy prvoligového volejbalu čtyři okresy, naopak se objevilo deset nových a celkový počet okresů, kde po rozdělení volejbal podporovali, dosáhl počtu 23. Za celé sledované období na soupiskách nejvyšších lig figurovalo 31 míst, které spadají do 27 okresů. V osmi městech se hrála nejvyšší liga mužů i žen. Ve čtyřech okresech se volejbal provozoval ve více než jednom městě, jednalo se o okres Nový Jičín, kde se nejvyšší soutěž hrála ve Frenštátě pod Radhoštěm a Kopřivnici, dále v okresech Olomouc (Olomouc a Šternberk), Praha-východ (Čelákovice a Odolena Voda) a okres Vsetín (Rožnov pod Radhoštěm a Valašské Meziříčí).

Nejvíce celkových účastí mezi muži zaznamenala Praha (88 účastí), dále okres Brno-venkov (54) a okresy Ostrava-město a České Budějovice, jež měly shodně po 46 účastech. Mezi ženami dominovala rovněž Praha (153 účastí) následována okresy Brno-

město (53) a Liberec (43). Po započítání vážených relativních údajů jsou nejlépe hodnoceny okresy Liberec, Ústí nad Labem, Praha-východ, České Budějovice a Brno-město. K nejslabším okresům, které alespoň jednu sezonu hrály jednu ze soutěží, patří okresy Frýdek-Místek, Prostějov, Náchod, Karviná. Nejnižšího výsledku dosáhl okres Hradec Králové.

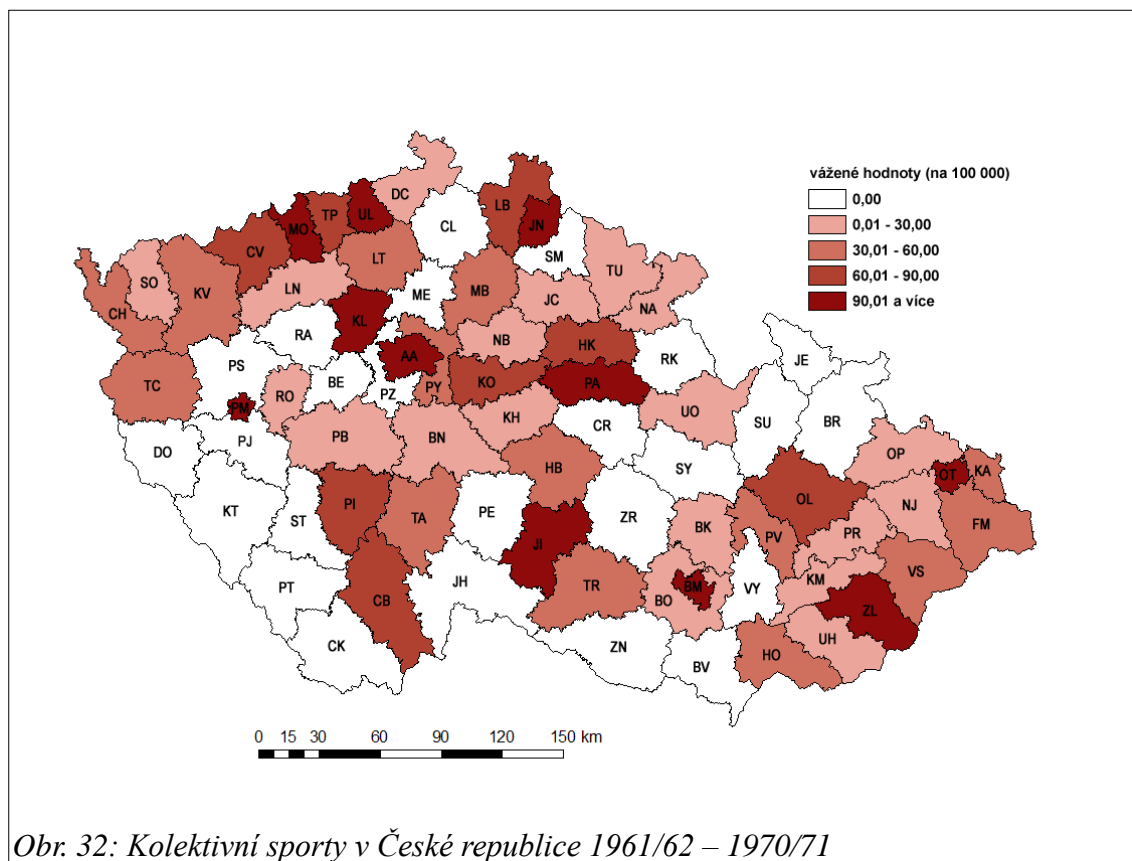
6 ČASOPROSTOROVÝ VÝVOJ KOLEKTIVNÍCH SPORTŮ (SYNTÉZA)

6.1 Časoprostorový vývoj v desetiletích

V průzkumech bylo sledováno pět sportů – fotbal, lední hokej, basketbal, házená a volejbal, přičemž v případě prvních dvou byla započítána první a druhá nejvyšší soutěž mužů a v případě zbylých tří nejvyšší soutěž mužů i žen.

6.1.1 60-tá léta

V případě prvního zkoumaného desetiletí (tedy mezi sezonami 1961/62 až 1970/71) se ve statických hodnoceních objevilo 67 obcí, které náleží do 52 okresů. K okresům s dvěma obcemi, kde se sledované soutěže hrály, patřily Cheb, Teplice, Ústí nad Labem, Kladno, Praha-východ, Tábor, Přerov a Karviná. Další dva okresy zastupovaly tři obce a byl to Hodonín a Zlín (tehdy ještě Gottwaldov). Nejvíce obcí v jednom okrese vykazoval okres Vsetín. Kromě druholigových hokejistů Vsetína hráli ještě házenkáři Zubří, volejbalistky Rožnova pod Radhoštěm a Valašského Meziříčí. Poměrně vysokou koncentraci sportů najdeme ve východní části Moravy při hranici se Slovenskem, v oblastech České tabule a oblasti pod Krušnými horami.

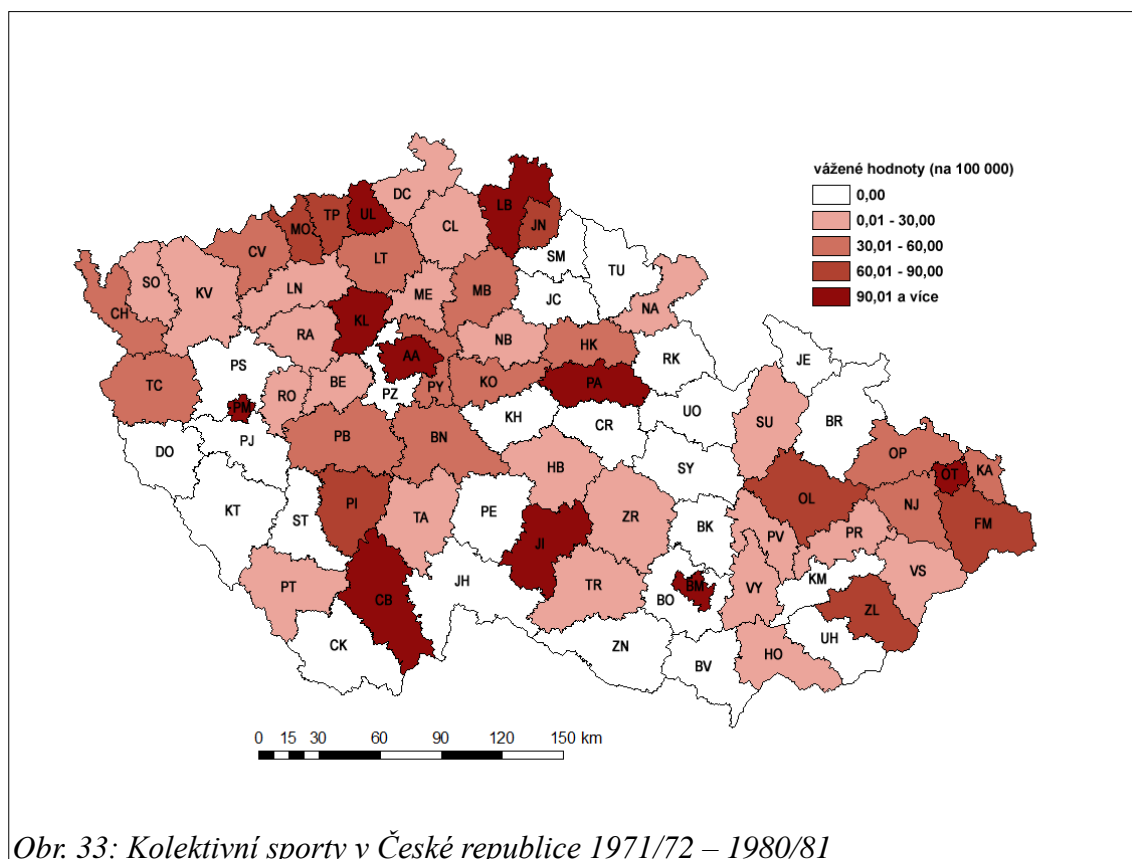

Ve sledovaném období má stále vysoký počet startujících týmů Praha, kde se zakládaly jedny z prvních sportovních spolků a na tento počet má do jisté míry vliv i počet obyvatel hlavního města republiky. Celkově Praha vykázala za deset let 331 účastí, což v průměru znamená více než 3 účasti ročně v každé ze sledovaných soutěží. Pro srovnání okres Brno-město měl 102 a Ostrava-město 70 účastí. Vidíme, že nejvyšších hodnot dosahují pochopitelně okresy s vysokou koncentrací obyvatelstva. Tento fakt je třeba zohlednit společně s váhou sportů a jejich jednotlivých lig. V tomto ohledu se v šedesátých letech nejúspěšnějším stal okres Zlín následovaný okresem Brno-město, Plzeň-město, hlavní město Praha a Ostrava-město. Nejnižších hodnot dosáhly okresy, které nijak zvlášť hlubokou stopu v historických tabulkách nezaznamenaly a zúčastnily se pouze jediné sezony v sledovaných soutěžích. K těmto okresům patřily Kutná Hora, Jičín, Louny, Příbram, Trutnov, Ústí nad Orlicí, Nymburk a Kroměříž.

6.2.2 70-tá léta

Během druhého zkoumaného desetiletí (tedy mezi sezonami 1971/72 až 1980/81) bylo zaznamenáno dle statistického hodnocení 61 obcí, které se nalézají v 52 okresech. Mezi okresy, kde byly sledované soutěže hrány ve více než jednom městě, patřily Most, Litoměřice, Benešov, Písek, Hodonín, Přerov a Frýdek-Místek. Nejvíce městských

zástupců v tomto období zaznamenal okres Karviná. Zde se kromě samotné házenkářské Karviné hrál fotbal v Bohumíně a druhá nejvyšší soutěž ve fotbale a hokeji v Havířově. Zajímavostí na rozmístění sportu v sedmdesátých letech je linie, tvořena okresy bez výskytu sportu, táhnoucí se od Rychnova nad Kněžnou na jih až k okresu Břeclav. Jediným ostrůvkem na tomto území byl okres Brno-město. Tato linie tak vytváří jakousi hranici mezi moravskými a převážně českými okresy.

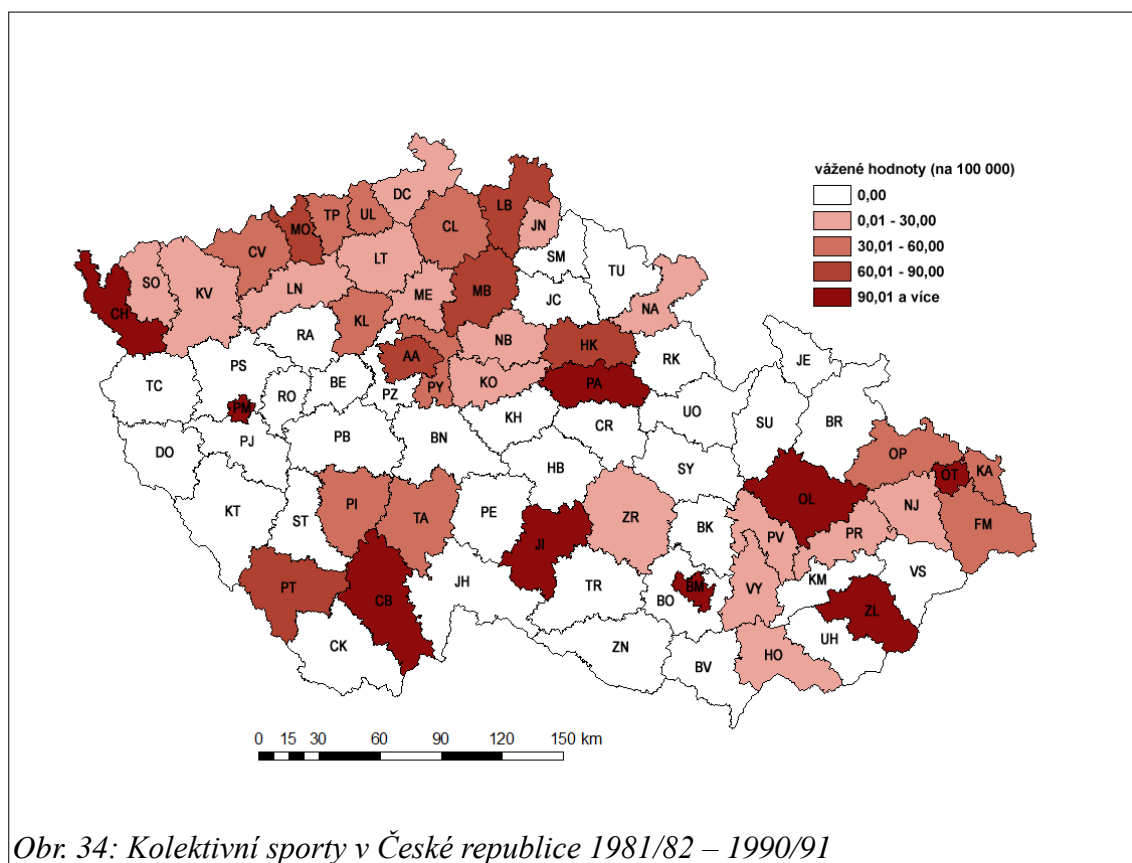

Obr. 33: Kolektivní sporty v České republice 1971/72 – 1980/81

I nadále má v tomto desetiletí dominantní postavení Praha se 198 účastmi ve sledovaných soutěžích, ale znamená to značné snížení výsadního postavení vůči ostatním městům, kdy u okresu Brno-město sice došlo také ke snížení na 82, ale v případě Ostravy-město již byl zaznamenán nárůst na 80 účastí. Aby mohlo být srovnání okresů spravedlivější, zohlednily se počty obyvatel okresů a váhy jednotlivých soutěží a na základě toho se jako nejúspěšnějším okresem v sedmdesátých letech stala Ostrava-město, následována okresy Brno-město, Jihlava, Plzeň-město a Ústí nad Labem. Naopak k nejméně úspěšným zúčastněným okresům patří Žďár nad Sázavou díky dvou sezonám ve druhé nejvyšší hokejové lize, dále Beroun, kde se na jedinou sezonu ve ČNL objevil Králův Dvůr, okres Třebíč s jedinou hokejovou sezonou, stejně jako okres Šumperk a okres Nymburk díky basketbalistkám z Poděbrad.

6.2.3 80-tá léta

Třetí zkoumané období (mezi sezonami (1981/82 až 1990/91) je ze všech pěti desetiletí tím s nejmenším počtem účastí jednotlivých měst a okresů. Bylo to dáno jednak snižováním počtu možných účastníků v nejvyšších soutěžích a také zvýšením počtu slovenských družstev na úkor českých. V této dekádě se v hodnocení objevilo 52 obcí, které se nacházejí v 42 okresech. Osm okresů mělo zástupce ve dvou městech. Byly okresy Louny, Litvínov, Mělník, Praha-východ, Tábor, Vyškov, Zlín a Frýdek-Místek. Jediným okresem se třemi zúčastněnými městy byl stejně jako v minulé dekádě okres Karviná s karvinskými házenkáři a hokejisty v I. ČNL (druhá liga) a druholigovými fotbalisty z Havířova a Bohumína. Vzhledem ke sníženému počtu zúčastněných okresů se na mapě vyskytlo několik oblastí. Ta největší zahrnovala většinu okresů České tabule a oblasti Krušných hor.

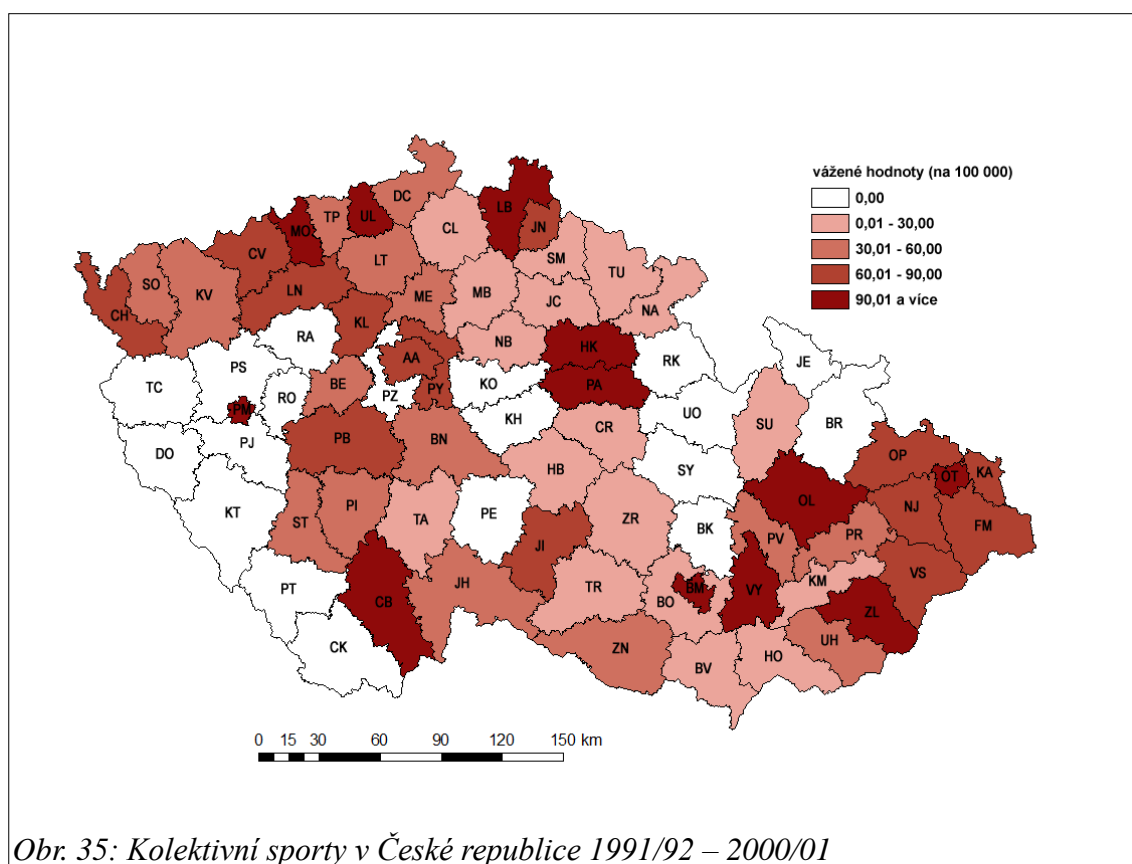
Obr. 34: Kolektivní sporty v České republice 1981/82 – 1990/91

Není výjimkou, že v tomto třetím desetiletí mají nejvíce zástupců okresy se třemi největšími městy, avšak jejich dominance se nadále snižuje. Praha získala za deset let 190, Brno-město 74 a Ostrava-město 65 celkových účastí. Pro lepší srovnání se využilo vážených relativních hodnot, ze kterých dosáhl nejvyšší hodnoty okres Ostrava-město, dalšími silnými okresy byly České Budějovice, Cheb, Zlín a Jihlava. Nejnižších hodnot dosáhly opět okresy, které ve svých sportech v nejvyšších ligách dlouho nezůstaly.

Těmito okresy byly Kolín, Děčín, Žďár nad Sázavou, které se zúčastnily dvou ročníků. Vůbec nejnižší hodnoty zaznamenaly okres Hodonín, s jedinou účastí v hokejové ČNL, a okres Karlovy Vary, s jednou účastí mezi nejlepšími basketbalistkami.

6.2.4 90-tá léta

Čtvrté období (mezi sezonami 1991/92 až 2000/01), jež bylo zkoumáno, značně ovlivnil rozpad Československa. V nově vzniklém státě tak pozice v nejvyšších soutěžích týmů ze Slovenska nahradila družstva z Čech. To mělo za následek nárůst počtu míst a zároveň i okresů, ve kterých se sledované soutěže hrály. Celkem se soutěžilo v 86 městech, která spadají do 58 okresů. Územních jednotek se dvěma městy se objevilo celkem 15. K okresům, ve kterých se konaly soutěže ve třech obcích, patřily okresy Karviná a Zlín. Dále se ve statistikách našly dva okresy, u nichž se sice vyskytly čtyři obce, ale ve skutečnosti soutěže probíhaly pouze ve třech. Prvním byl okres Uherské Hradiště, kde k zápasů nastupovali sportovci v Kunovicích, Uherském Brodě, Starém Městě a Uherském Hradišti. Poslední dvě jmenovaná města byla pro potřeby statistik brána jako jedno dvojměstí, neboť došlo ke sloučení obou fotbalových družstev a následným změnám v pořádání zápasů na obou stadionech v uvedených městech. Druhým okresem je Nový Jičín. Zde se kromě samotného správního střediska hrálo i ve Frenštátě pod Radhoštěm a Kopřivnici. Označení basketbalového týmu Mlékárna Kunín byl pouze název současného Geofinu Nový Jičín. Větší oblastí sledovaných sportů je opět oblast Česko-slovenského pomezí.

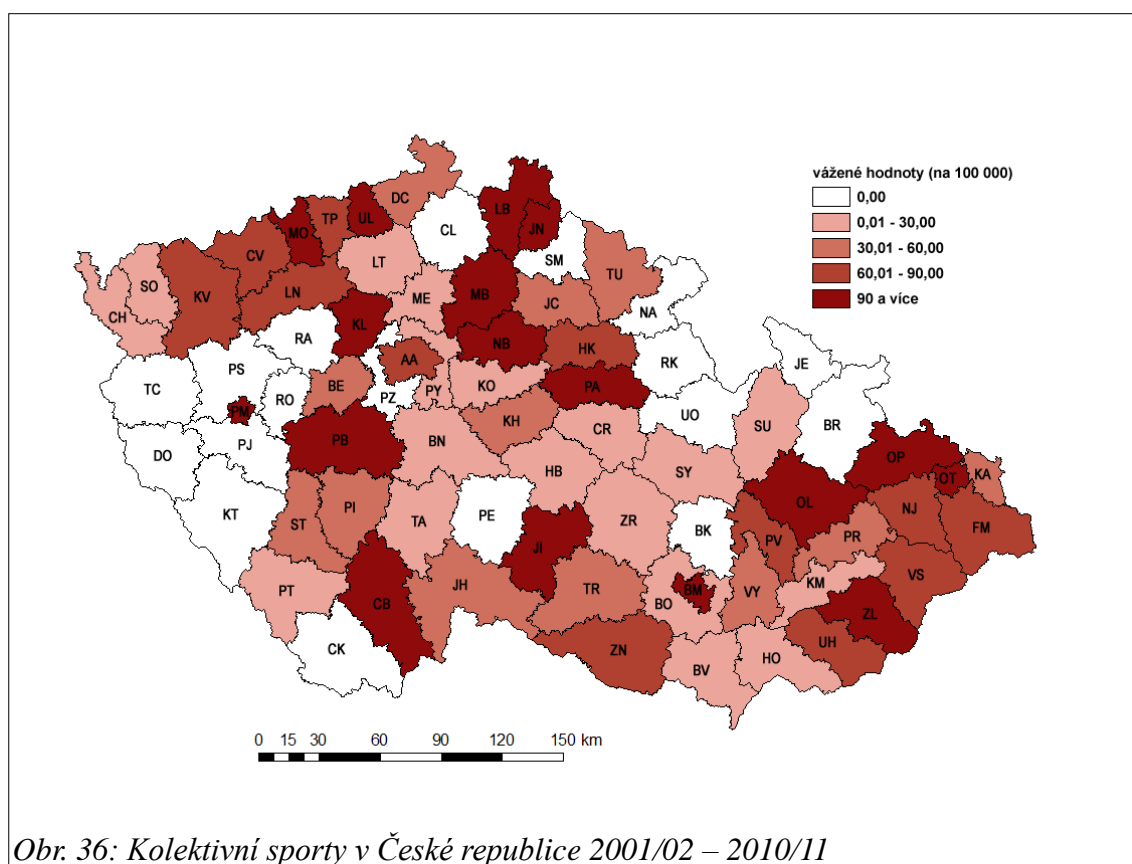

Obr. 35: Kolektivní sporty v České republice 1991/92 – 2000/01

Města s největším počtem zástupců byla opět ta nejlidnatější a vykázala podobné, i když mírně zvýšené počty účastníků: Praha 200, Brno 88 a Ostrava 71. Následkem zohlednění vážených relativních hodnot patřily k okresům s nejvyšší mírou sportu okres Zlín, České Budějovice, Plzeň-město, Pardubice a Ústí nad Labem. Nejnižších hodnot v tomto desetiletí dosáhly okresy Nymburk, Brno-venkov, Kroměříž a Šumperk, které se objevily pouze ve dvou ročnících, a Náchod, který se zúčastnil čtyř ročníků.

6.2.5 21. století

Páté desetiletí zaznamenává poslední část (mezi sezonami 2001/02 až 2010/11), která byla ve statistikách sledována. V tomto období byly zjištěny oddíly z 86 obcí, které náleží do 59 okresů. Dvacet jedna z nich mělo své zástupce z více než jednoho města. V okrese Trutnov se hrálo na třech místech a to basketbal v Trutnově, házená mužů ve Dvoře Králové nad Labem a hokej ve Vrchlabí. Vůbec největší rozptýlení bylo v okrese Nový Jičín, kde kromě basketbalistů Nového Jičína hráli také házenkáři Kopřivnice, volejbalistky Frenštátu pod Radhoštěm a své období úspěchu zaznamenali také druholigoví fotbalisté Fulneku a Jakubčovic nad Odrou. Stále patří k oblastem s vysokou intenzitou výskytu sportu oblasti Česko-slovenského pomezí a oblasti Krušných hor.

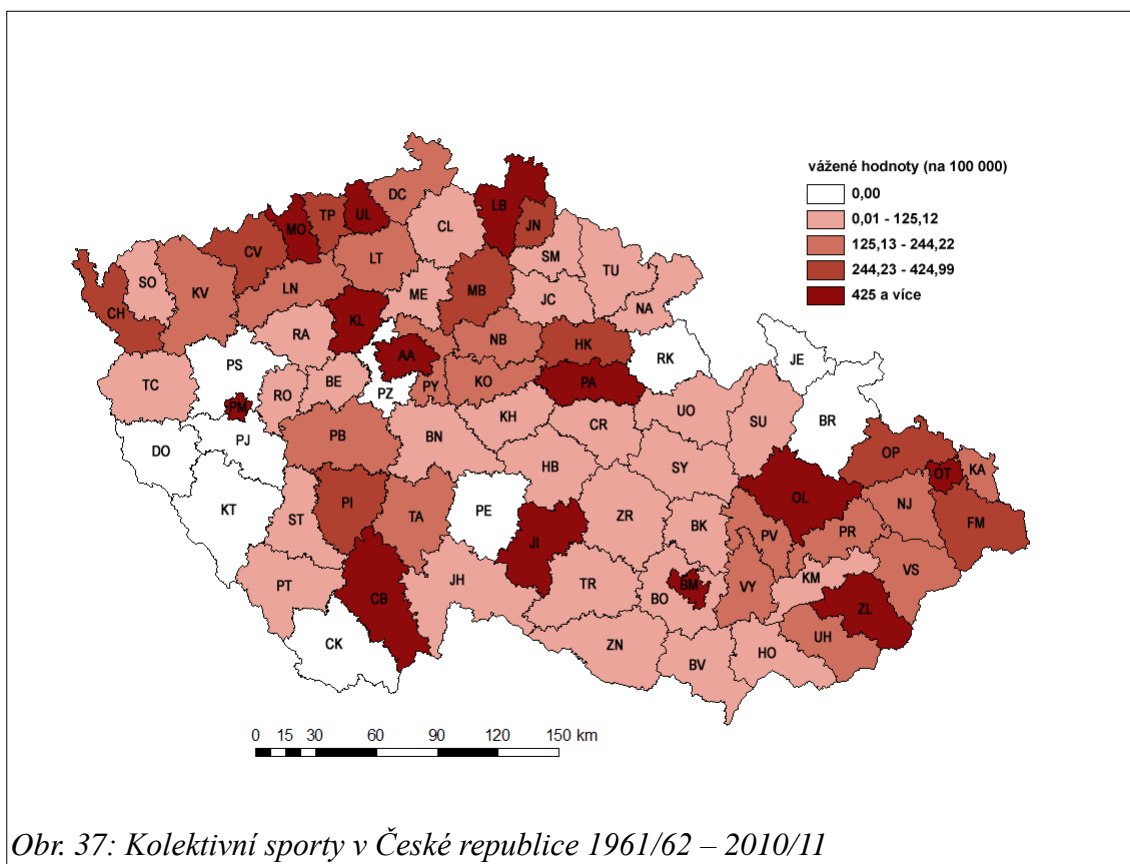
Obr. 36: Kolektivní sporty v České republice 2001/02 – 2010/11

Ani v posledním desetiletí není výjimkou, že nejvíce účastníků pochází z největších měst, ale oproti minulému desetiletí tato města opět zaznamenala snížení počtu účastníků. Praha má na svém kontě 176, Brno 81 a Ostrava 63 účastí. S ohledem na vážené relativní hodnoty byl v 21. století nejúspěšnějším okresem Liberec, následovaný okresy Mladá Boleslav, Most, Ústí nad Labem a Příbram. Nejnižších hodnot dosáhly okresy, které příliš dlouho mezi elitou nezůstaly. Patří k nim okres Břeclav, Cheb, Brno-venkov, Svitavy a Žďár nad Sázavou, přičemž poslední dva se zúčastnili pouze jediného ročníku.

6.2.6 50 let profesionálního sportu

Celé padesátileté období docházelo k větším či menším změnám spojenými s administrativními úpravami počtu startujících týmů, jejich skladbě, ve které postupně docházelo ke snižování dominance největších měst, hlavně Prahy. Svou roli na rozložení profesionálního kolektivního sportu v České republice měl zejména rok 1993, kdy došlo k rozdělení Československa na dva samostatné státy a tím i uvolnění pozic, jež do té doby byly obsazeny týmy ze Slovenska. Důležitou roli pro vstup do elitní soutěže hrají v dnešní době i finance, proto se mohly ve statistikách objevit i týmy z menších měst, či dokonce vesnic, kde se našel bohatý sponzor místního sportu. V

období padesáti let zasáhlo do nejvyšších soutěží množství týmů ze 124 měst a obcí, které patří do 67 okresů. Znamená to, že okresů, v nichž se za sledované období neobjevil žádný zástupce, který by splňoval kritéria, bylo deset. Těmito okresy byly Bruntál, Jeseník, Rychnov nad Kněžnou, Pelhřimov, Praha-západ, Plzeň-sever, Plzeň-jih, Domažlice a Klatovy. Nejvíce úspěšným okresem podle počtu míst odkud pocházeli jeho zástupci, byl Nový Jičín s pěti obcemi – Frenštát pod Radhoštěm, Fulnek, Jakubčovice nad Odrou, Kopřivnice a Nový Jičín. Všechny pět sledovaných sportovních odvětví se hrálo v deseti okresech – Plzeň-město, Praha, Brno-město, Zlín, Prostějov, Přerov, Olomouc, Nový Jičín, Ostrava-město a Karviná.

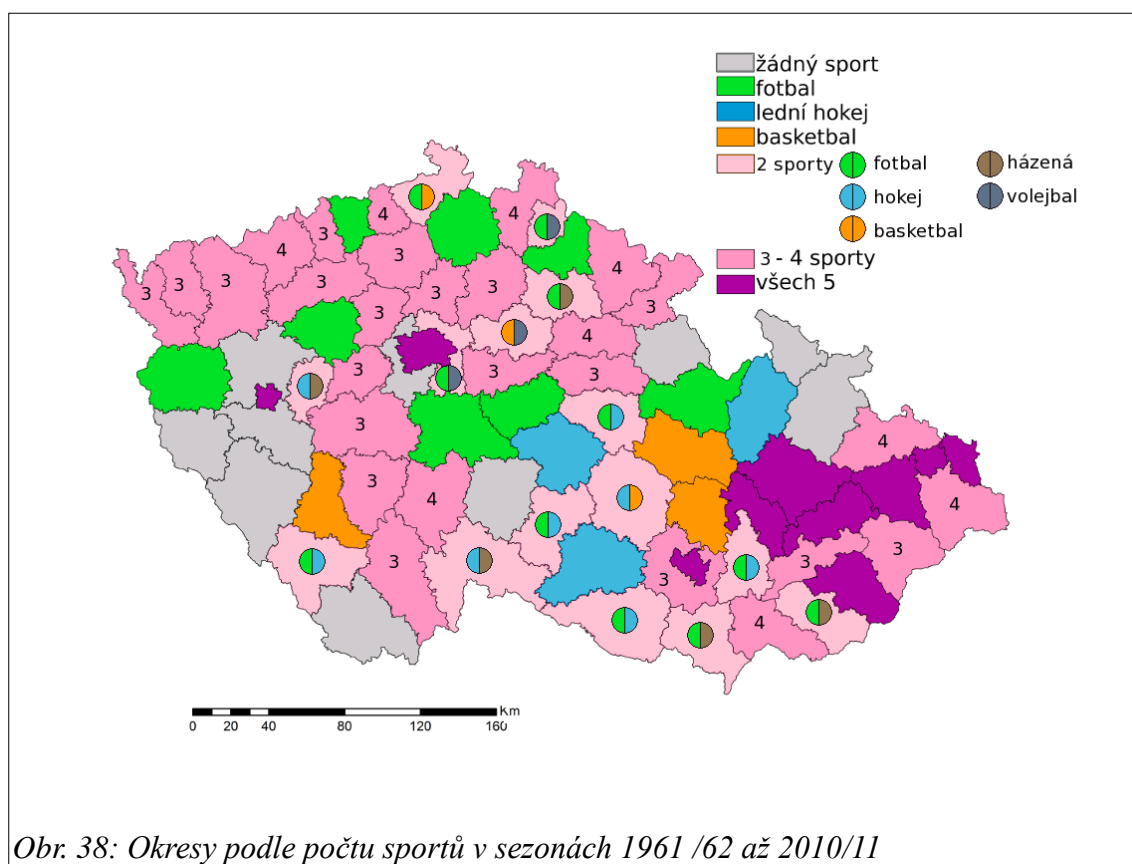
Obr. 37: Kolektivní sporty v České republice 1961/62 – 2010/11

Nejvíce účastí získala podle očekávání Praha, kterých bylo 1095, což činí více než dvojnásobný počet proti druhému Brnu s 428 účastmi. Řečí vážených relativních hodnot patří mezi nejlepší okresy Ostrava-město, Zlín, Plzeň-město, Brno-město a Pardubice. Naopak nízko hodnocenými okresy jsou Blansko, Šumperk, Semily, Svitavy a Ústí nad Orlicí, jejichž zástupci se objevily v nejvyšších soutěžích na velmi krátké období.

6.3 Prostorová diferenciacce dle počtu sportů v okrese

Na území České republiky se nacházely během sledovaného období okresy, mezi sezonami 1961/62 až 2010/11, s různým počtem sledovaných sportovních odvětví.

Registrujeme zde okresy, kde se na vrcholové úrovni nevyskytl žádný ze sportů až po okresy se všemi pěti sledovanými odvětvími. Okresů bez výskytu profesionálního sportu, dle sledovaných kritérií, je deset. Poměrně celistvá oblast se nachází kolem Plzně, zahrnující okresy Domažlice, Klatovy, Plzeň-sever a Plzeň-jih. Nulový výskyt pravděpodobně způsobuje nízké zalidnění okresů a možnost spádovat do blízké Plzně. Následují okresy Český Krumlov, Pelhřimov, Praha-západ, Rychnov nad Kněžnou, Jeseník a Bruntál. Rovněž u těchto okresů je možným důvodem v neúčasti sportů malá tradice a nízký počet obyvatel. Ve středních stavech žádný z nich nedosahuje 100 000 obyvatel.

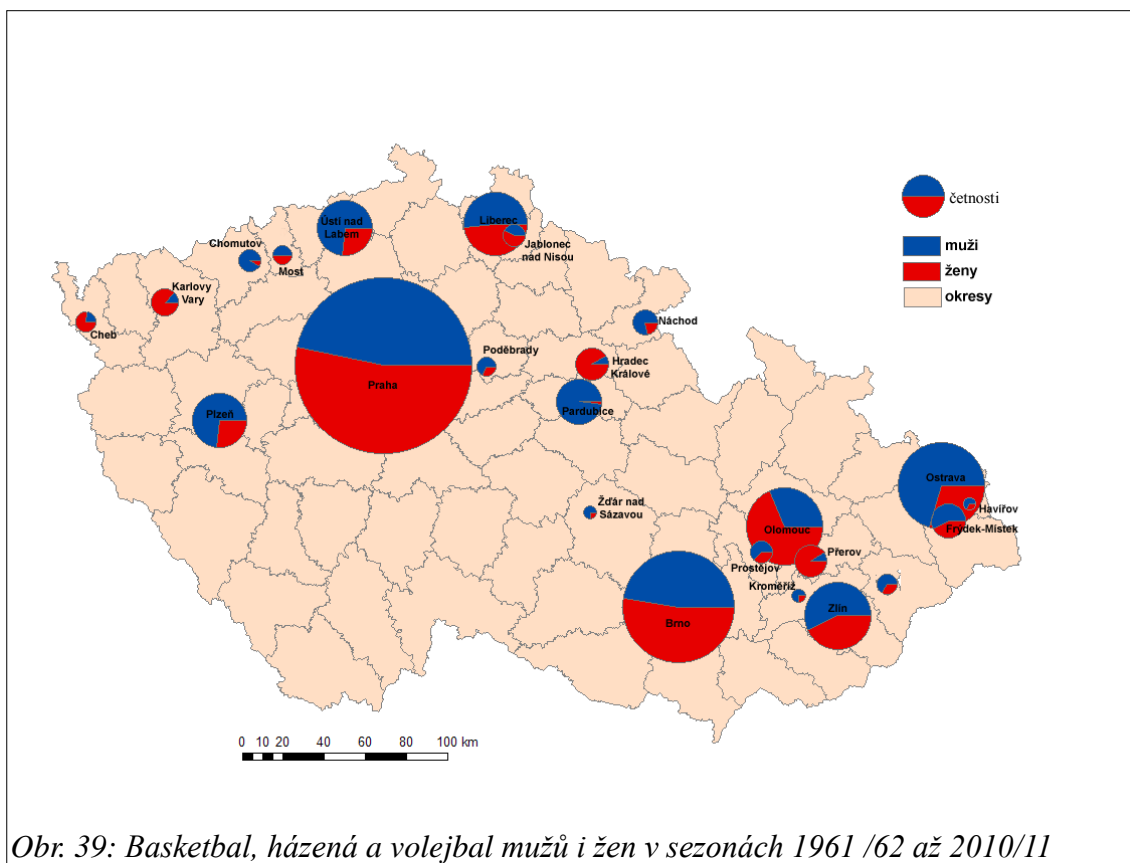
Obr. 38: Okresy podle počtu sportů v sezonách 1961 /62 až 2010/11

Na území ČR se nachází 14 okresů, které jsou charakteristické jediným sledovaným sportem. Tyto oblasti by se daly rozdělit do dvou (až tří) kategorií. Jedny okresy se objevily v nejvyšší lize na krátkou dobu, jako například Svitavy, Ústí nad Orlicí, Rakovník, Semily a Šumperk, nebo mají naopak dlouhodobou tradici právě jednoho sportu, jako jsou Havlíčkův Brod a Třebíč v hokeji nebo Teplice ve fotbale. V sedmi z těchto okresů se hrál pouze fotbal, ve třech lední hokej a ve třech basketbal, zbývající dva sporty se už vyskytly v okresech spolu s alespoň jedním dalším sportem. V kategorii okresů se dvěma sporty se jich celkem objevilo patnáct (11x fotbal, 8x lední hokej, 5x házená, 3x basketbal a 3x volejbal). Nejčastější kombinací byl fotbal-hokej,

kteřou najdeme v šesti okresech, dvojnásobné kombinace byly fotbal-házená, fotbal-volejbal a hokej-házená. Poslední tři kombinace (fotbal-basketbal, hokej-basketbal a basketbal-volejbal) se vyskytly vždy jen v jednom z okresů. Kombinace tří sportů se objevila v 19 okresech a kombinace čtyř v 9 okresech. Našlo se i deset okresů, které zaznamenaly účast ve všech pěti sledovaných sportech. Převážně tyto okresy vykazovaly vysoký počet obyvatel a do této kategorie patřily Plzeň-město, hlavní město Praha, Brno-město, Zlín a kompaktní oblast zahrnující okresy Přerov, Prostějov, Olomouc, Nový Jičín, Ostrava-město a Karviná.

6.4 Prostorová diferenciace dle pohlaví

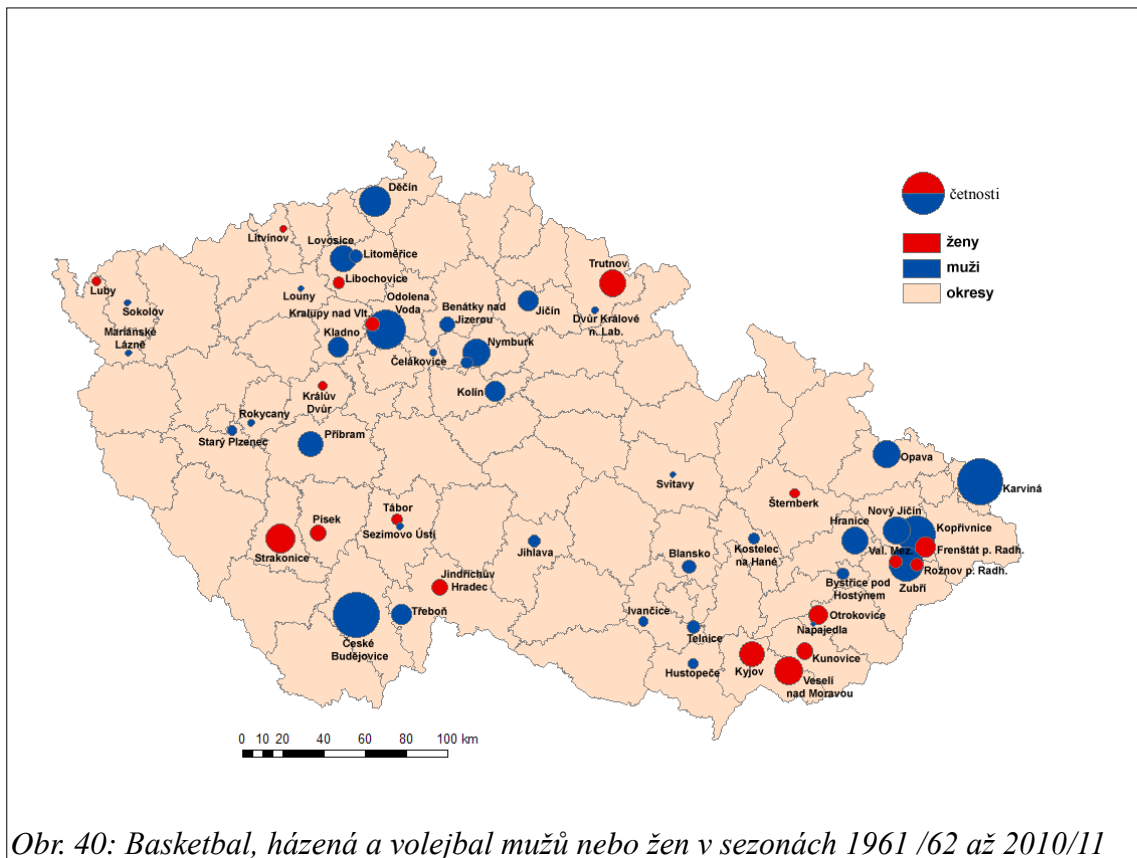
V této kapitole se zabýváme i prostorovým rozdělením podle pohlaví v basketbale, házené a volejbale, protože v období padesáti let, tedy mezi sezonami 1961/62 až 2010/11, byly sledovány nejvyšší soutěže mužů a žen v těchto třech sportech. Do analýzy nejsou započítány nejvyšší soutěže ve fotbale a hokeji, jelikož se nesledovaly z důvodu nízkého zájmu a propagace v médiích a zahrnutí mužů, by velmi negativně ovlivnilo rovnoměrné srovnání mužů a žen. V tomto případě není prostorové hodnocení bráno primárně z hlediska zastoupení v okresech, ale bylo zaměřeno přímo na rozmístění v jednotlivých obcích České republiky, aby se dosáhlo co nejlepšího přehledu v rozmístění profesionálního sportu mužů a žen. Zohledňovaly se absolutní počty výskytů všech tří sportů v rámci obce.

Obr. 39: Basketbal, házená a volejbal mužů i žen v sezonách 1961 /62 až 2010/11

Celkově se sledované tři sporty vyskytovaly v 78 městech, které se nacházejí v 53 okresech. Z toho muži hráli v 60 městech a ženy v 41 městech. Obcí, kde se objevila jak nejvyšší soutěž mužů, tak nejvyšší soutěž žen, bylo 23. Celkový počet, který udává součet všech účastí, byl z pochopitelných důvodů v obcích s nejvyšším počtem obyvatel. Nepřekvapí proto, že nejvíce účastí dosáhla Praha, která získala celkem 694 účastí. Tento počet by teoreticky znamenal, že každý rok v šesti kategoriích (nejvyšší soutěž mužů i žen v basketbale, házené a volejbale) hrála v průměru 2,3 pražská družstva. Za padesátileté období Praha zaznamenala 324 mužských a 370 ženských účastí. Celkově se vyskytly účasti obou pohlaví ve 23 městech. Po Praze nejvyšší účast mělo Brno, se 130 u mužů a 143 u žen, celkem 273. V obou největších městech mírně převahovala ženská družstva. Následovala Ostrava s celkovým počtem 168 účastí (117 muži a 51 ženy), Olomouc 131 účastí (41 muži a 90 ženy) a Zlín 100 účastí (57 muži a 43 ženy). První čtyři z těchto měst zaznamenaly svou účast ve všech šesti kategoriích. V případě Zlína se nevyskytla nejvyšší soutěž basketbalu mužů a volejbalu žen. Nejnižšího počtu účastí mezi městy s podílem obou pohlaví zaznamenaly Most 8 (4 muži a 4 ženy), Poděbrady 4 (2 + 2), Kroměříž 4 (3+1), Žďár nad Sázavou 4 (3+1) a Havířov 3 (2+1). Zajímavostí jsou Pardubice, které dosáhly sice hodnoty 46, hlavně díky basketbalistům, kteří hráli 45 sezon a ženy pouze jednou (2010/11). Z pohledu

měst, kde se hrála pouze nejvyšší soutěž mužů ve sledovaných sportech, bylo zaznamenáno celkem 35 obcí. V přehledu již nehrála takovou roli velikost obcí dle počtu obyvatel, ale spíše sportovní tradice, o čemž napovídá i postavení na předních místech. V přehledu nejvíce mužský sport zaznamenaly České Budějovice a Karviná. Obě tyto obce měly v padesátiletém období, které je sledováno, měly shodně 46 účastí. Následovala města Odolena Voda 34, Kopřivnice 32 a Zubří 27 účastí. V žádném z měst splňujících kritérium pouze účasti mužů se nehrály všechny tři sporty, avšak ve čtyřech byly k vidění dva - v Kopřivnici (házená a volejbal), Opavě, Nymburce a Kolíně, se hrála nejvyšší soutěž v basketbale a volejbale. Jediné účasti v nejvyšší lize mužů ve sledovaných sportech zaznamenalo devět měst, a to konkrétně: Čelákovice, Dvůr Králové nad Labem, Louny, Mariánské Lázně, Napajedla, Rokycany, Sezimovo Ústí, Sokolov a Svitavy.

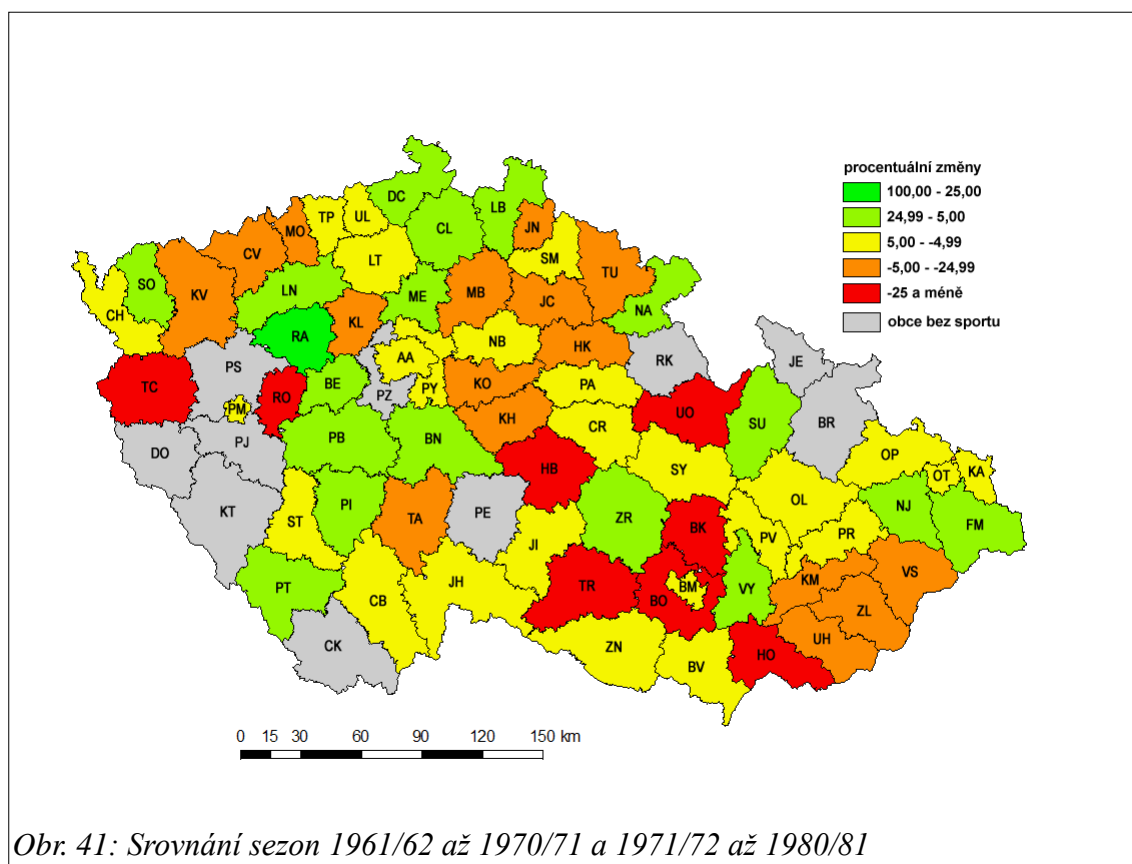
Obr. 40: Basketbal, házená a volejbal mužů nebo žen v sezonách 1961 /62 až 2010/11

;V padesátiletém období, se v nejvyšší lize nastupovalo v basketbale, házené a volejbale v 18 městech. Zde se hrála pouze nejvyšší soutěž žen. Rovněž mezi těmito městy již nefigurují ta s nejvyšším počtem obyvatel, neboť ve většině případů jsou obsaženy v přehledu, kde hrají svoji soutěž i muži. Nejvyšší hodnoty dosáhly Strakonice s 19 účastmi, následovala města Veselí nad Moravou (17), Trutnov (16), Kyjov (14) a Frenštát pod Radhoštěm (9). V žádném z těchto měst se nevyskytl více než jeden ze

sportů. K obcím s nejnižší účastí patřily: Libochovice, Rožnov pod Radhoštěm a Tábor se třemi účastmi, Králův Dvůr a Šternberk se dvěma a Litvínov s jedinou účastí v nejvyšší soutěži žen v sezoně 2000/01.

6.5 Srovnání kolektivních sportů mezi desetiletími

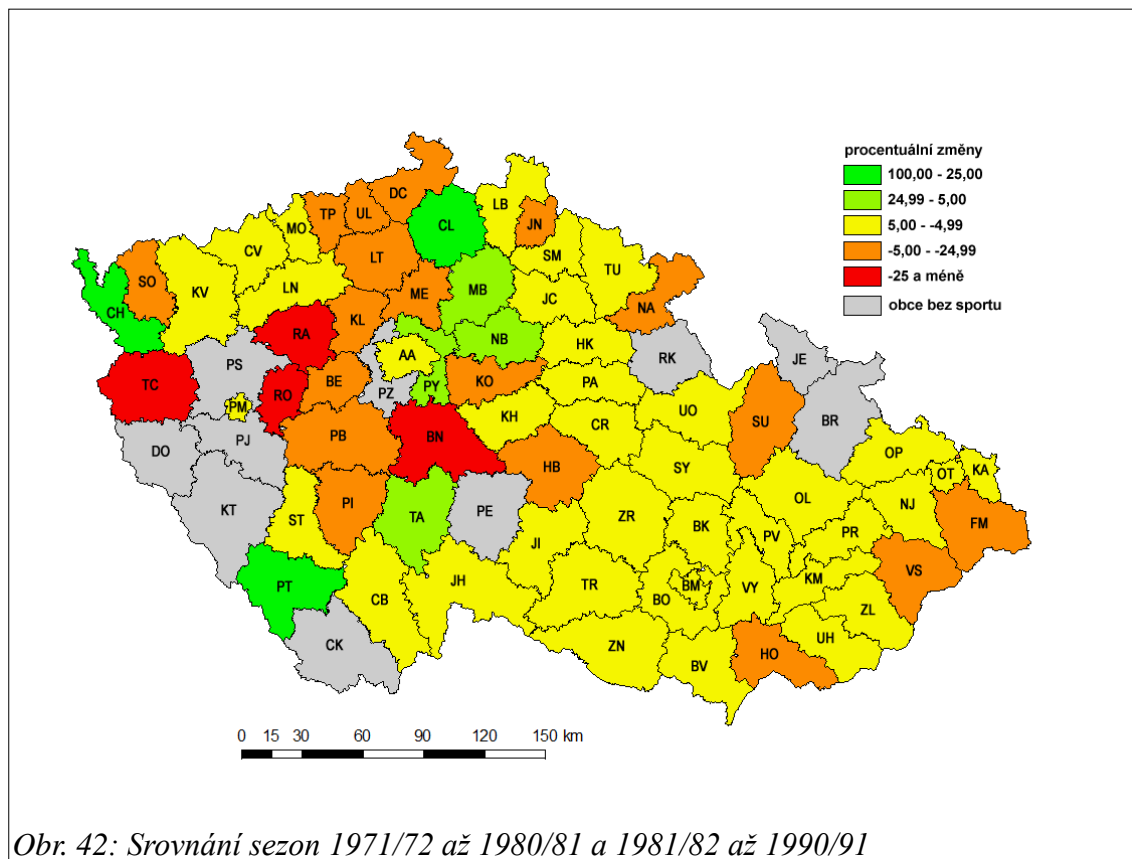
Provozování sportu procházelo během let řadou změn, které byly zaznamenány i na nejvyšší úrovni, co se sledovaných sportovních odvětví týče. Padesátiletá historie byla rozdělena na pět desetiletí, mezi nimiž docházelo k výměnám týmů, a s tím spojené i změny okresů působících ve sportu v příslušné dekádě. Vzhledem k použité metodice nejsou v mapách ukázány absolutní změny v sousedních desetiletích, ale změny, k nimž docházelo dle rozložení během celých padesáti let.

Obr. 41: Srovnání sezon 1961/62 až 1970/71 a 1971/72 až 1980/81

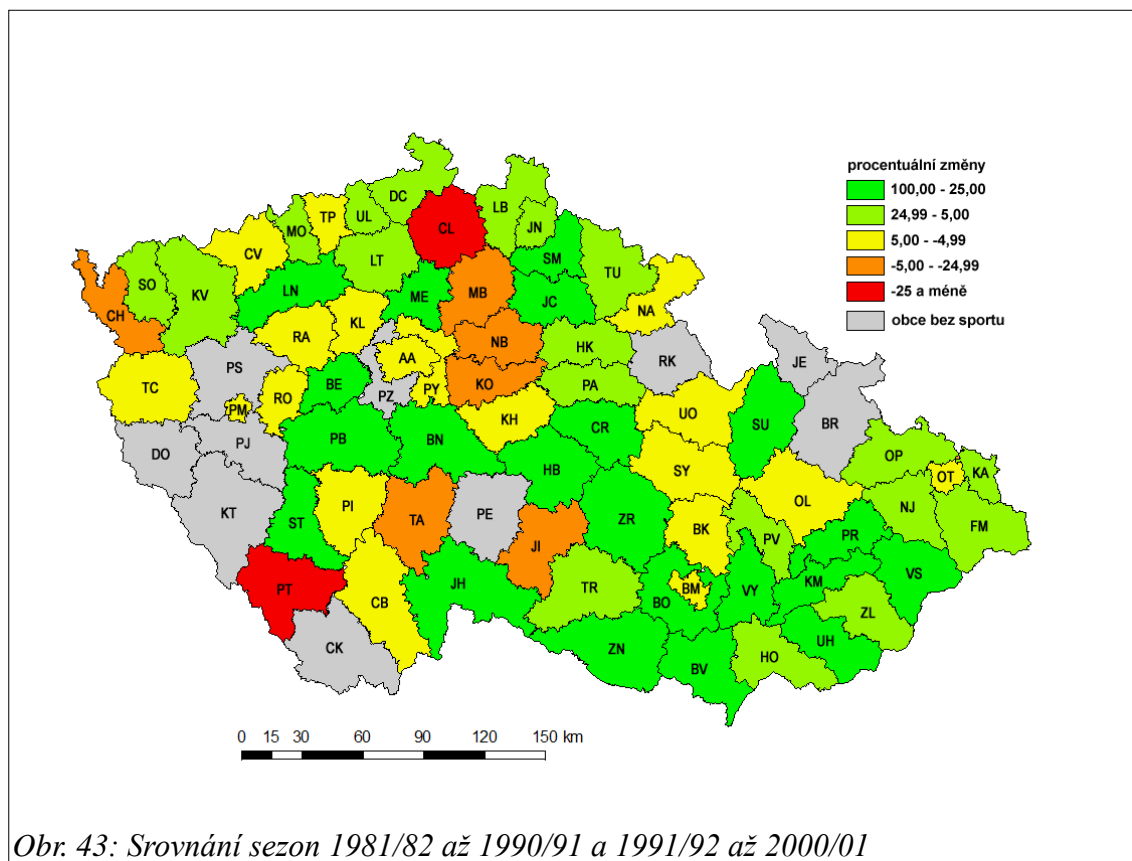
V prvním i druhém desetiletí byly zaznamenány týmy z celkového počtu 52 okresů. Avšak probíhající obměna účastníků nejvyšších soutěží měla za následek to, že oproti šedesátileté řadě opustilo hlavní soutěže celkem osm okresů a ty nahradilo jiných osm okresů. Ve dvou případech odešly definitivně. V případě okresu Ústí nad Orlicí, Lokomotiva Česká Třebová v sezoně 1961/62 obsadila ve skupině B druhé fotbalové ligy poslední dvanácté místo a sestoupila do krajského přeboru, ve druhém případě šlo o okres Blansko, kdy tamní basketbalisté po čtyřech ročnících v nejvyšší lize sestoupili po

sezoně 1968/69. Nejvyšší přírůstek podle sledované metody zaznamenaly okresy Rakovník, Benešov, Žďár nad Sázavou, Česká Lípa a Mělník. Okresy, které dosáhly nejvyššího procentuálního poklesu, byly kromě již zmiňovaného Blanska a Ústí nad Orlicí také Rokycany, Brno-venkov a Třebíč.

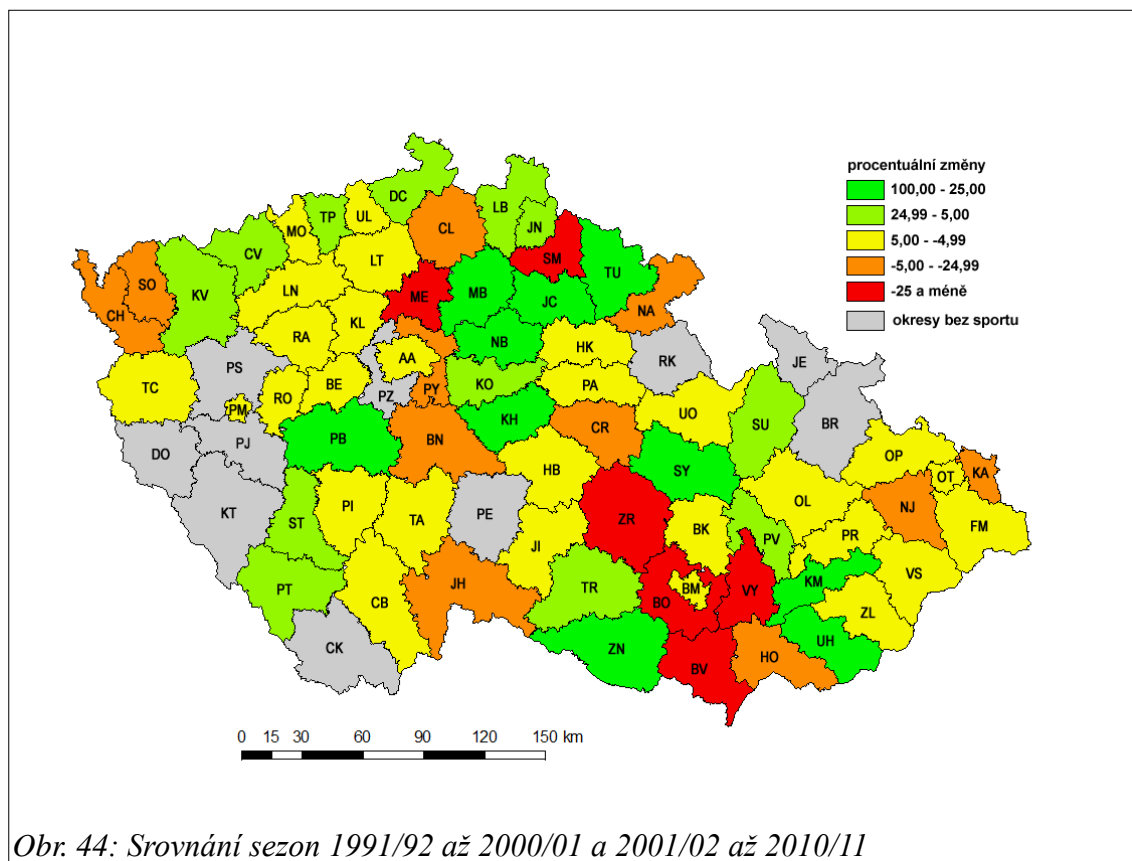
Obr. 42: Srovnání sezon 1971/72 až 1980/81 a 1981/82 až 1990/91

Srovnání druhé a třetí desetileté řady nám ukazuje zajímavý fakt, že mezi nimi došlo k úbytku z 52 okresů na 42. Žádný nový okres se neobjevil. Tento fakt může být do jisté míry ovlivněn i snižováním počtu soutěžících v některých ligách. Mezi okresy, které na období osmdesátých let opustily nejvyšší soutěže, patřily Benešov, Beroun, Havlíčkův Brod, Příbram, Šumperk, Třebíč, Vsetín. Pro okresy Rokycany (Holoubkov - hokej a Rokycany - házená), Rakovník a Tachov (oba fotbal) to znamenalo definitivní odchod z nejvyšších soutěží. K okresům, které dosáhly nejvyššího přírůstku, náležely Prachatice, Česká Lípa, Cheb, Nymburk a Tábor. Mezi okresy, v kterých došlo k nejvyšším úbytkům, patřily Kolín, Rokycany, Tachov, Benešov a Rakovník.

Obr. 43: Srovnání sezon 1981/82 až 1990/91 a 1991/92 až 2000/01

Změny, které proběhly mezi třetí a čtvrtou dekadou, jsou značně ovlivněny rozpadem Československa na dva samostatné státy v roce 1993 a s tím souvisí i fakt, že došlo k poměrně značnému nárůstu vyskytujících se okresů v nejvyšších soutěžích. Oproti minulému desetiletí přibýlo 18 okresů, z toho okresy Břeclav, Chrudim, Jindřichův Hradec, Semily, Strakonice a Znojmo se objevily v nejvyšších soutěžích poprvé za sledované období. Naopak vypadly okresy Kolín a Prachatice. Celkově se tak v devadesátých letech hrálo v 58 okresech, což je o šestnáct více než v předchozí dekádě. Nejvyšší procentuální nárůst v mezidobí zaznamenaly okresy Semily, Břeclav, Vyškov, Jindřichův Hradec a Chrudim. Nejvyšší úbytky byly zaznamenány v okresech Mladá Boleslav, Tábor, Cheb, Česká Lípa a Prachatice.

Obr. 44: Srovnání sezon 1991/92 až 2000/01 a 2001/02 až 2010/11

Poslední změny popisují změny mezi desetiletími v ročnících 2001/02 až 2010/11. Celkově v posledním desetiletí k výraznějším změnám příliš nedocházelo, avšak narostl počet účastníků se okresů na 59, přičemž okresy Semily, Česká Lípa a Náchod nejvyšší soutěže opustili a naopak se vrátily okresy Kutná Hora, Kolín a Prachatice. Jediným okresem, který se ve statistikách objevil úplně poprvé, byly Svitavy, na které v sezoně 2010/11 převedl licenci basketbalový klub z Poděbrad⁶⁹. Nejvyšší procentuální nárůst tak zaznamenal okres Svitavy, dále okresy Kutná Hora, Nymburk, Trutnov a Kroměříž, naopak okresy s největším úbytkem byly Žďár nad Sázavou, Mělník, Vyškov, Břeclav a Semily.

⁶⁹ IDNES/Basketbal. Místo Sadské budou hrát NBL Poděbrady. [online]. 2008

7 ZÁVĚR

V diplomové práci bylo zjištěno, že profesionální sport byl během posledních padesáti let provozován téměř po celém území České republiky. Nejvíce účastí klubů s profesionálními hráči a hráčkami pocházelo z měst s vysokým počtem obyvatel. Všechny sledované sporty byly zaznamenány v okresech Plzeň-město, Praha, Brno-město, Zlín a v oblastech Olomoucka a Ostravska. Každý sport měl svůj specifický vývoj a místa, kde se těšil největšímu zájmu. V případě fotbalu můžeme registrovat několik oblastí: Prahu a okolí, krušnohorské pohraničí, ostravskou aglomeraci, čtyřúhelník Brno-Olomouc-Zlín-Uherské Hradiště. Napínavé byly i souboje dvou blízkých měst Liberec-Jablonec a Pardubice-Hradec. Hokej i vzhledem k nárokům na kvalitní ledovou plochu byl soustředěn především do velkých měst, své tradiční útočiště našel především v Praze, Brně, Ostravě, Zlíně, Jihlavě, Pardubicích Českých Budějovicích, Plzni, Kladně a Litvínově. Basketbal se hrál převážně ve velkých městech, ale objevily se i místa, kde si brzy našel své fanoušky, jako byl Nový Jičín, Strakonice, nebo střední Čechy s Nymburkem, Poděbrady, či Kolínem. Házená má své těžiště na Moravě, převážně v příhraničních okresech se Slovenskem. V Čechách stojí za zmínku snad jen Praha a Plzeň. Pátým sportem, který byl zkoumán byl volejbal. Tento sport je situován hlavně do velkých měst. Jediné malé městečko, které zanechalo znatelnou stopu nejen 7 mistrovskými tituly je Odolena Voda. Profesionální sport nadále prochází svým osobitým vývojem a ten následující nám může ukázat za další půlstoletí třeba úplně jiné výsledky. Objevily se i okresy bez sportovní účasti, způsobené patrně i nízkou koncentrací obyvatel, nebo blízkostí velkých center jakými je třeba Plzeň. Jednalo se o oblasti Šumavy a okolí (okresy Český Krumlov, Klatovy a Domažlice), Plzně (Plzeň-sever a Plzeň-jih) Jesenicka (Bruntál a Jeseník) a tři izolované okresy – Rychnov nad Kněžnou, Pelhřimov a Praha-západ.

8 SUMMARY

The spatio-temporal development of collective sports in the Czech Republic, on instance of a selective professionally branch of sport, has been affected by several factors during last fifty years. Each sport has its own development, which was affect by many factors. Profesional sport has been run at almost whole territory.

The main reason of placenent belongs to the size of settlement and their location in space. Another reason of placement clear from economic background of teams and existence of sport influenced also by tradition, in the case of a sports branch itself, or a particular team.

9 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

TIŠTĚNÉ DOKUMENTY

- ADAMÍK, Jiří. Rozdílná specifika vnímání profesionálního sportu v České republice a Velké Británii. Brno, 2006. 35 s. Bakalářská práce. Masarykova Univerzita.
- BALE, James. Sports geography. New York : Routledge Taylor & Francis, 2003. 200 s.
- BRYCHTA, Pavel. *Právní aspekty sportu na příkladu fotbalu*. Olomouc, 2010. 70 s. Diplomová práce. Univerzita Palackého.
- Československý sport. Československý sport : ústřední orgán Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport. 1960 - 1992, 1/1960 – 306/1992.
- Československý sport. Sport. 1992 - 2003, 1/1992 – 305/2003.
- DOVALIL, Josef. Výkon a trénink ve sportu. Praha : Olympia, 2005. 331 s.
- GIERCUSZKIEWICZ, Jakub. *Historie třineckého hokeje od roku 1929 do roku 2009*. Olomouc, 2010. 62 s. Diplomová práce. Univerzita Palackého.
- GUT, Karel. Světový hokej. Praha, Olympia, 1990. 593 s.
- HORÁK, Jindřich; KRÁL, Lubomír. Encyklopedie našeho fotbalu : Sto let českého a slovenského fotbalu. Praha : LIBRI, 1997. 703 s.
- CHOUTKA, Miroslav: Sport a společnost. Olympia, Praha 1978. 168 s.
- JANÁČEK, Petr. Sport a masová média. Brno, 2010. 36 s. Bakalářská práce. Masarykova Univerzita.
- KRÁTKÝ, František. Dějiny tělesné výchovy. Praha : Olympia, 1974. 258 s.
- KUBIŠOVÁ, Hana. *Kompenzační cvičení v odbíjené*. Brno, 2006. 60 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.
- LEITNER, David. *Budoucí vývoj sportu : Lední hokej - minulost, současnost a budoucnost*. Brno, 2006. 40 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.
- LUKÁŠEK, Robin. *Srdeční frekvence jako odraz zatížení ve volejbalu*. Brno, 2010. 46 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.

- MACHO, Milan. Fotbal vášeň 20. století : historie fotbalu ve faktech, názorech a obrazech. Praha : Brána, 1996. 428 s.
- SEKOT, Aleš. Sport a společnost. Brno : Paido, 2003. 191 s.
- SVĚŘÁKOVÁ, Nela. *Sport a televize*. Brno, 2007. 39 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.
- 80 let basketbalu v Nymburce : 1929-2009. Nymburk : ČEZ Basketball Nymburk, 2009. 38 s.
- VÍT, Jaroslav, et al. 80 let organizovaného volejbalu v České republice : 1921-2001. Brno : Zdeněk Novotný, 2001. 158 s.
- VÍT, Jaroslav, et al. ČVS ...od roku 1921. Praha : ČVS, 2006. 96 s.
- VITÁKOVÁ, Jana. *Sport a právo*. Brno, 2010. 66 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita.
- ZUBÍK, Martin. Tradice basketbalu v Ústí nad Labem : 1946-2006. Ústí nad Labem : Město Ústí nad Labem, 2006. 76 s.
- ZUBRICZKÝ, Gabriel. Príspevok k analýze regionálnej diferenciacie Slovenska na príklade profesionálneho športu. Acta facultatis rerum naturalium Universitatis Comenianae. 1996, Geographica 39, s. 247 – 253.

ELEKTRONICKÉ DOKUMENTY

- HRNČÍK, Tomáš. IPrávník [online]. 2003 [cit. 2011-02-22]. Význam kolektivních pracovních vztahů při výkonu profesionální sportovní činnosti . Dostupné z WWW: <http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/pracovni-a-socialni-zabezpeni/art_3704/vyznam-kolektivnich-pracovnich-vztahu-pri-vykonu-profesionalni-sportovni-cinnosti.aspx>.
- HORÁČKOVÁ, Jana. *Basketbal* [online]. 2005-2006 [cit. 2011-03-16]. Basketbal u nás. Dostupné z WWW: <<http://web.vscht.cz/horackoj/unas.html>>.
- KRÁTKÝ, Jiří. *Vznik basketbalu a jeho historie v Kolíně v letech 1935 až 1946* [online]. Kutná Hora, 2007. 28 s. Seminární práce. Kutná Hora. Dostupné z WWW: <http://www.bckolin.cz/resources/pdf/historie_bckolin.pdf>.

- KUČERA, Václav. Sportovní citáty [online]. 2011 [cit. 2011-04-18]. José Mourinho - pohled na kolektivní sport. Dostupné z WWW:
<<http://www.vasekkucera.estranky.cz/clanky/ostatni/jose-mourinho.html>>.
- NOVÁK, Martin. Aktuálně.cz [online]. 2009 [cit. 2011-02-24]. Před 60 lety zmizel Zlín z mapy. Zrodil se Gottwaldov. Dostupné z WWW:
<<http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=626076%22>>.
- PĚCHA, Petr. *Fotbal - historie této hry*. Brno, 2005. 9 s. Seminární práce. Masarykova univerzita.
- TÁBORSKÝ, František. *Český svaz házené* [online]. 200? [cit. 2011-03-16]. Historie házené. Dostupné z WWW:
<<http://www.svaz.chf.cz/content.aspx?contentid=2693>>.
- 1. FC Slovácko* [online]. 2009 [cit. 2011-03-05]. Historie. Dostupné z WWW:
<<http://www.fcslovacko.cz/historie.asp?mode=nahled&zalozka=c>>.
- 1. FC Slovácko* [online]. 2009 [cit. 2011-03-05]. Úvodní esej. Dostupné z WWW:
<<http://www.fcslovacko.cz/historie.asp?mode=nahled&zalozka=b>>.
- Asociace krajů České republiky [online]. 2005 [cit. 2011-04-18]. Zákon č. 36_1960 Sb., o územním členění státu. Dostupné z WWW:
<http://www.asociacekrajy.cz/vismo5/dokumenty2.asp?id_org=450022&id=79498>.
- Basketball* [online]. 200? [cit. 2011-03-16]. Historie. Dostupné z WWW:
<<http://www.basketbal-jirka.kvalitne.cz/historie.html>>.
- Basketballworld* [online]. 2007 [cit. 2011-03-14]. Historie BASKETBALU. Dostupné z WWW: <<http://www.basketballworld.estranky.cz/clanky/basketbal/historie-basketbalu.html>>.
- Český statistický úřad. *Historický lexikon obcí*. Praha : 200?.
- Český statistický úřad. *Obyvatelstvo* [online]. 2010 [cit. 2011-02-25]. Demografická ročenka ČR 2009. Dostupné z WWW:
<[http://czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/BC0030BE96/\\$File/401910ra01.pdf](http://czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/BC0030BE96/$File/401910ra01.pdf)>.

- DHK ZORA Olomouc* [online]. 2009 [cit. 2011-03-18]. Starší ročníky. Dostupné z WWW: <http://www.dhkzoraolomouc.cz/interliga_starsi-rocniky.html>.
- Evropská charta sportu (1994). [online]. Praha: MŠMT. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/Files/PDF/ECHS.PDF>>.
- FK Dukla Praha* [online]. 2009 [cit. 2011-03-06]. Novodobá historie po roce 2000. Dostupné z WWW: <<http://www.fkdukla.cz/Legandy/Historie/Novodoba-historie-po-roce-2000-FK-Dukla-Praha/2Av-d-K.article.aspx>>.
- Fotbal-trenink.cz [online]. 2006-10 [cit. 2011-02-24]. Historie fotbalu žen. Dostupné z WWW: <http://www.fotbal-trenink.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=316:3-historie-fotbalu-en&catid=47:specifika-treninku-en&Itemid=136>.
- Foundation, [cit. 2011-02-20]. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Team_sport>.
- Házená.ecviky* [online]. 200? [cit. 2011-03-16]. Historie házené. Dostupné z WWW: <<http://hazena.ecviky.cz/historie-hazene>>.
- Hokej.cz - redakce. *Historie českého hokeje : domácí soutěže* [online]. 200? [cit. 2011-03-08]. Dostupné z WWW: <<http://historie.hokej.cz/>>.
- IDNES/Basketbal* [online]. 4. 6. 2008 [cit. 2011-03-11]. Místo Sadské budou hrát NBL Poděbrady. Dostupné z WWW: <http://basket.idnes.cz/misto-sadske-budou-hrat-nbl-podebrady-dwh-/nbl.asp?c=A080604_200428_nbl_rou>.
- Jakubčovice fotbal* [online]. 2008 [cit. 2011-03-06]. Historie Jakubčovické kopané. Dostupné z WWW: <<http://jakubcovicefotbal.cz/historie-jakubcovicke-kopane/>>.
- Liga.cz* [online]. 2004-2011 [cit. 2011-03-18]. Česká republika: vyber ligu. Dostupné z WWW: <<http://www.liga.cz/hazena/ceska-republika/>>.
- Obec Holoubkov* [online]. 2010 [cit. 2011-03-08]. Historie. Dostupné z WWW: <<http://www.obecholoubkov.cz/showpage.php?name=historie>>.
- Sčítání lidu domu a bytu [online]. 2009-11 [cit. 2011-02-25]. Historie sčítání. Dostupné z WWW: <http://info.scitani.cz/cz/info_o_scitani/historie_scitani.html>.

- Sensagent [online]. 2010 [cit. 2011-02-24]. Okresy v Česku. Dostupné z WWW: <http://dictionary.sensagent.com/okresy+v+cesku/cs-cs/#anchor_wiki>.
- SK Slavia [online]. 2010 [cit. 2011-03-01]. Historie zápasů, ročník 1964 . Dostupné z WWW: <<http://www.slavia.cz/Historie-1964?menuid=707>>.
- Sociálně prostorová diferenciacie a její vliv na kvalitu života ve městech a obcích České republiky [online]. 2007 [cit. 2011-02-12]. Sociálně prostorová diferenciacie: úvod výzkumného projektu. Dostupné z WWW: <http://everest.natur.cuni.cz/akce/socp_diferenciacie/2_definice_socpro_diferenciacie.html>.
- Sokol Brno [online]. 200? [cit. 2011-03-16]. Košíková. Dostupné z WWW: <<http://www.sokolbrno.cz/index.php?menu=kosikova>>.
- Sport.iHNed [online]. 9. 3. 2010 [cit. 2011-03-11]. Nymburk bude hrát v Jadranské lize, v české soutěži chce výjimku. Dostupné z WWW: <<http://sport.ihned.cz/c1-41084150-nymburk-bude-hrat-v-jadranske-lize-v-ceske-soutezi-chce-vyjimku>>.
- Stránky o VHK VSETÍN [online]. 2009 [cit. 2011-03-09]. Valašský hokejový klub. Dostupné z WWW: <<http://shakaar.wz.cz/html/hokej%20klub.htm>>.
- Team sport. In Wikipedia : the free encyclopedia [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia
- Volejbal SK Slavičín [online]. 200? [cit. 2011-03-25]. Historie. Dostupné z WWW: <<http://volslav.webzdarma.cz/>>.
- Volejbal.cz [online]. 2007 [cit. 2011-03-25]. Podmínky startu SCM-ČVS v soutěžích ČVS. Dostupné z WWW: <www.volejbal.cz/prilohy/1539/07_Start-SCM-CVS-v-soutezich_200809.doc>.
- Volejbalistky se rozdělily: na olomoucké a šternberské [online]. 2. 10. 2010 [cit. 2011-03-27]. Šternberk.org. Dostupné z WWW: <<http://www.sternberk.org/view.php?cislocclanku=2009100202>>.
- Volejbalová metodika : Volejbal u nás [online]. 2010 [cit. 2011-03-22]. Dostupné z WWW: <<http://historie.volejbal-metodika.cz/vyvoj-doma/>>.

Výsledkový server Lidových novin [online]. 2008 [cit. 2011-03-09]. 1. liga východ + západ 2007/08. Dostupné z WWW: <http://vysledky.lidovky.cz/hokej/hokej_soutez.php?id_soutez=469&id_session=a985f884887c2701e5db712940fb6306>.

Zákon o podpoře sportu (2001). [online]. Praha: MŠMT. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/sport/zakon-o-podpore-sportu>>.

Zaniklé obce a objekty [online]. 2006 [cit. 2011-03-01]. Hrdlovka. Dostupné z WWW: <<http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=370>>.

Zaniklé obce a objekty [online]. 2008 [cit. 2011-04-18]. Hrdlovka - historie. Dostupné z WWW: <<http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=1451081>>.

ZenskyHokej.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-24]. Počátky ženského hokeje v naší zemi. Dostupné z WWW: <<http://www.zenskyhokej.cz/cz/spodni-menu/historie/historie-zh/pocatky-zenskeho-hokeje-v-nasi-zemi.aspx>>.

10 PŘÍLOHY

Příloha 1 Obce profesionálního fotbalu mezi sezonami 1961/62 až 2010/11

Příloha 2 Obce profesionálního hokeje mezi sezonami 1961/62 až 2010/11

Příloha 3 Obce profesionálního basketbalu mezi sezonami 1961/62 až 2010/11

Příloha 4 Obce profesionální házené mezi sezonami 1961/62 až 2010/11

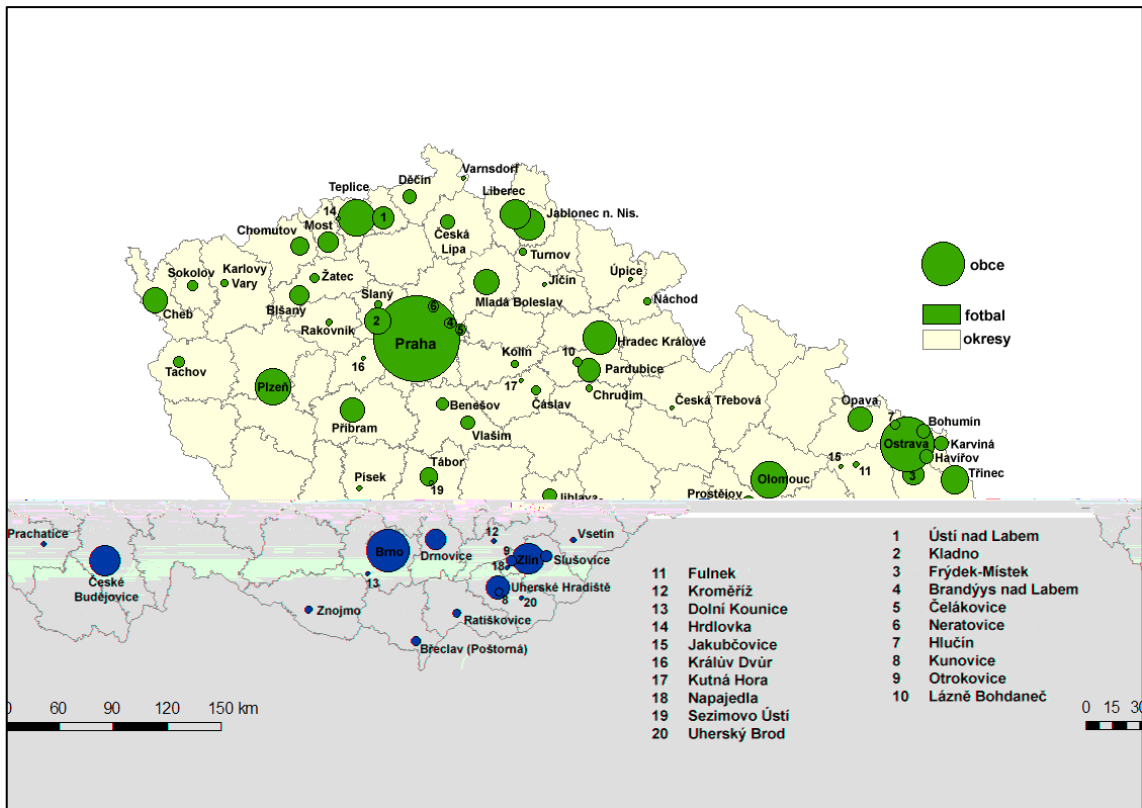
Příloha 5 Obce profesionálního volejbalu mezi sezonami 1961/62 až 2010/11

Příloha 6 Obce profesionálního sportu mezi sezonami 1961/62 až 2010/11

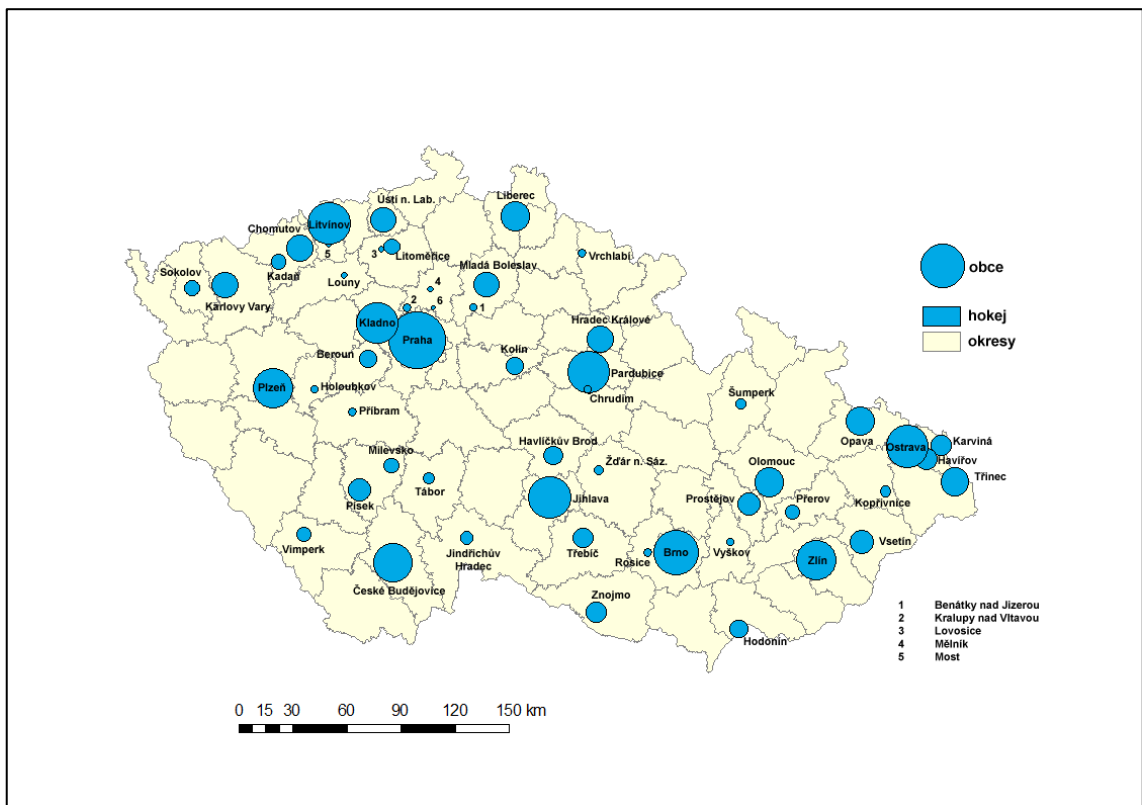
Příloha 7 Srovnání sezon 1981/82 až 1990/91 a 1991/92 až 2000/01 (měřítko stejné jako v ostatních srovnávacích mapách)

Příloha 8 Srovnání sezon 1981/82 až 1990/91 a 1991/92 až 2000/01 (měřítko různé od ostatních srovnávacích map pro lepší znázornění příbytku okresů ovlivněné rokem 1993)

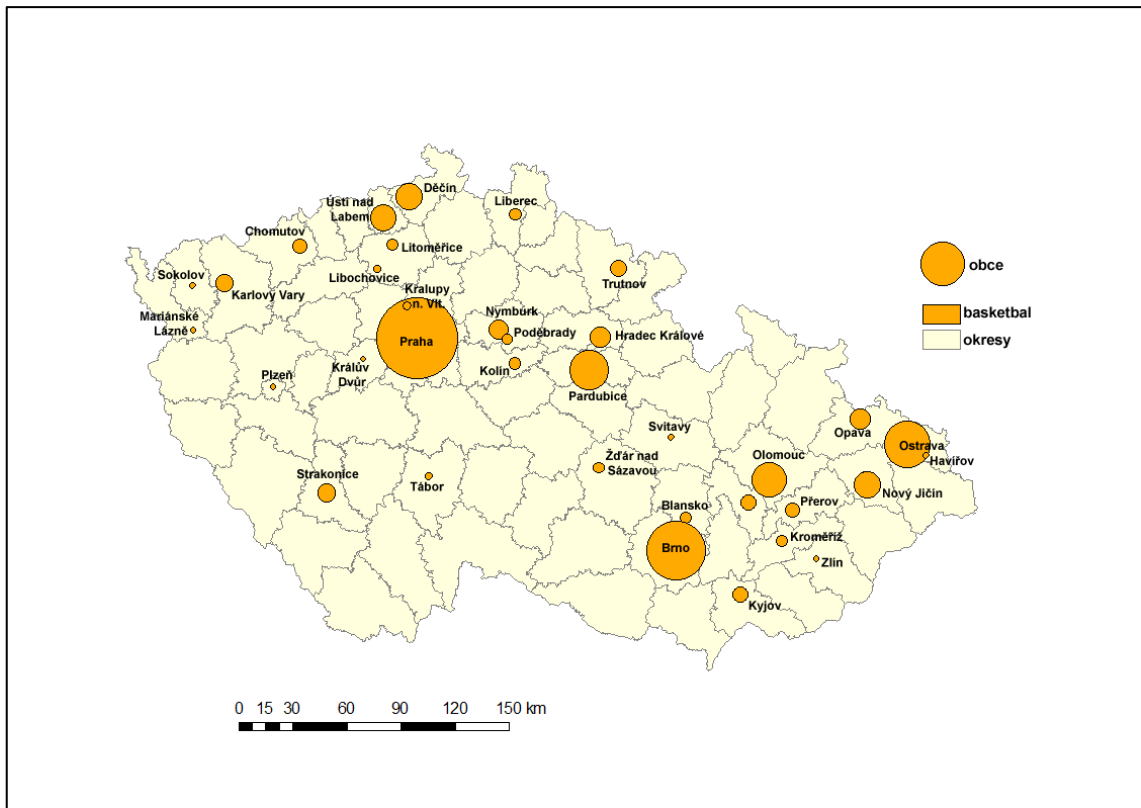
Příloha 9 Zkratky okresů

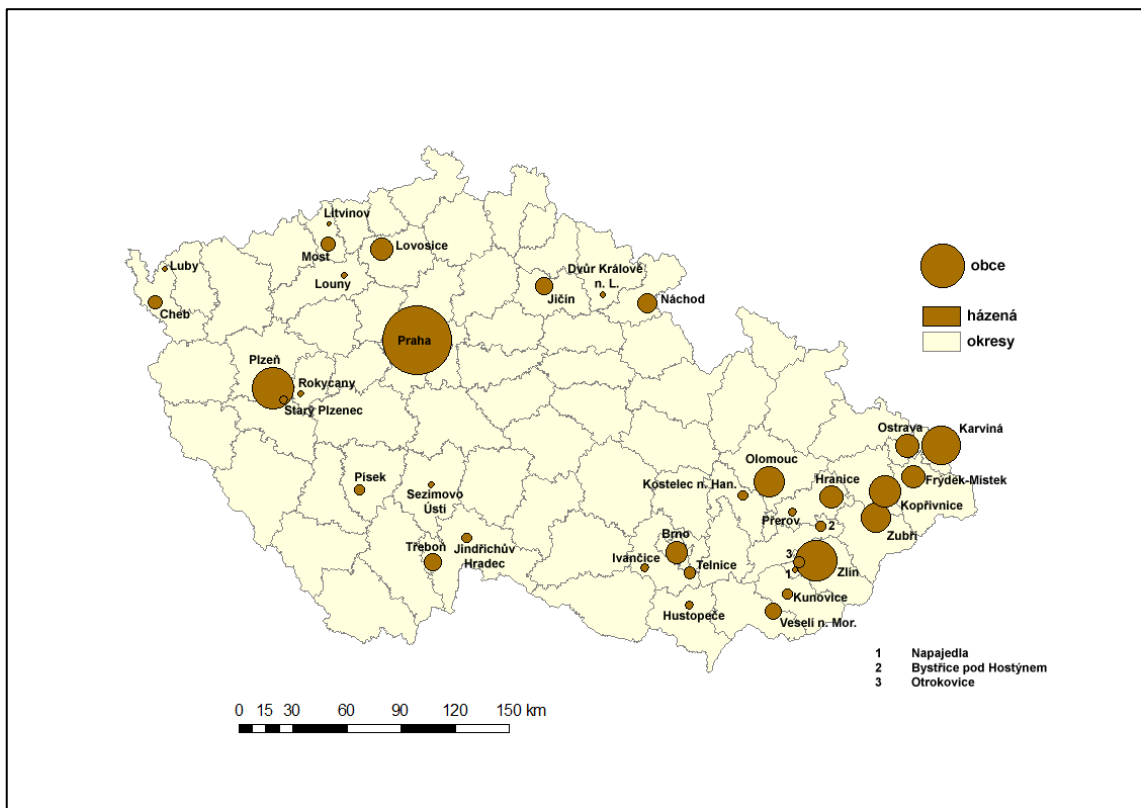
Příloha 1 Obce profesionálního fotbalu mezi sezonami 1961/62 až 2010/11

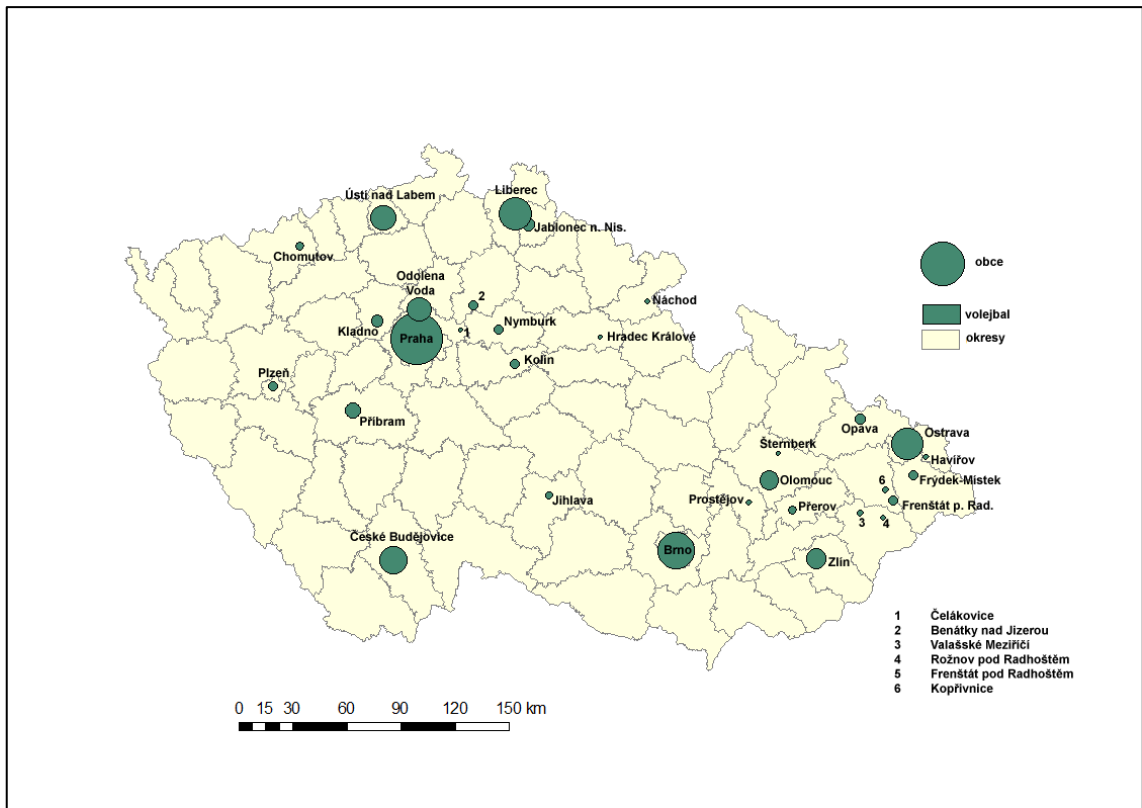
Příloha 2 Obce profesionálního hokeje mezi sezonami 1961/62 až 2010/11

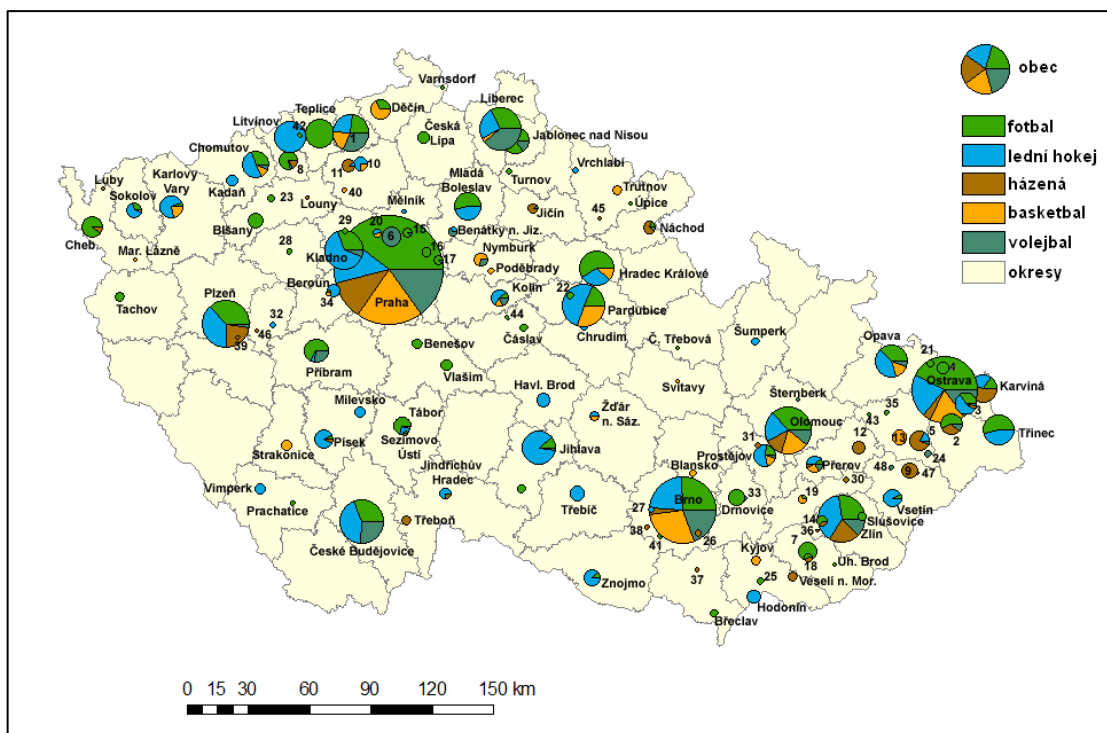
Příloha 3 Obce profesionálního basketbalu mezi sezonami 1961/62 až 2010/11

Příloha 4 Obce profesionální házené mezi sezonami 1961/62 až 2010/11

Příloha 5 Obce profesionálního volejbalu mezi sezonami 1961/62 až 2010/11

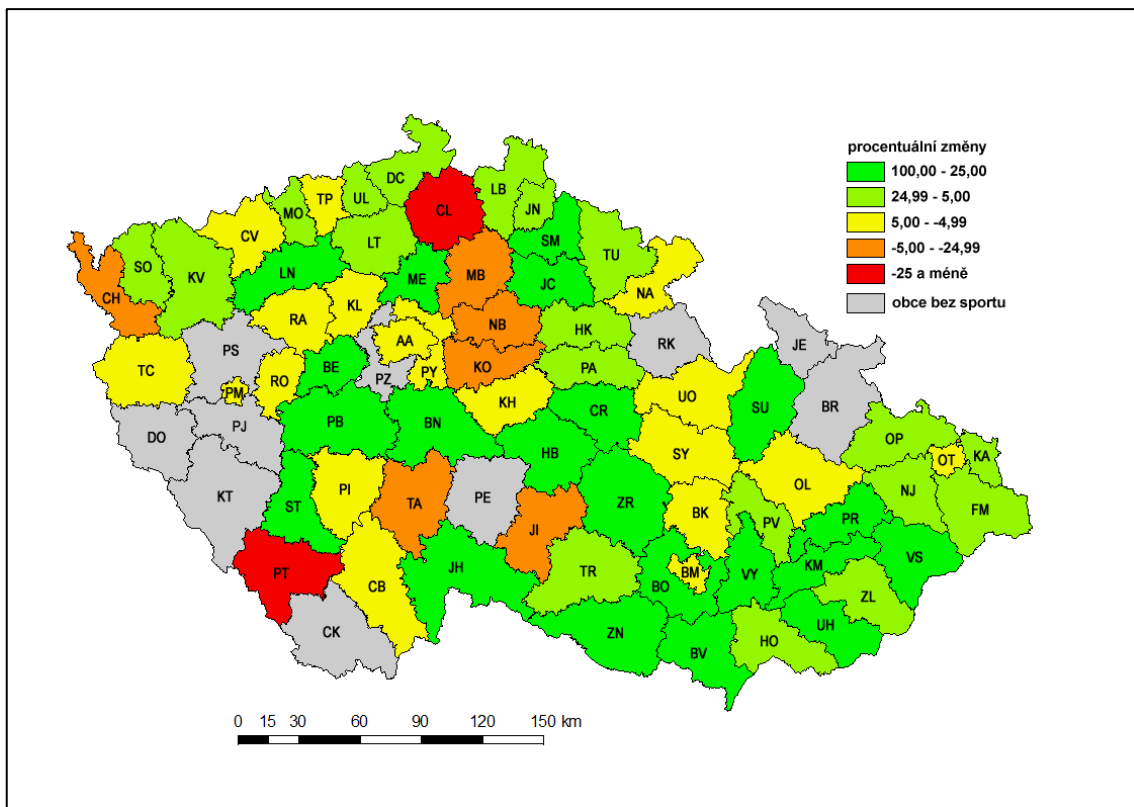

Příloha 6 Obce profesionálního sportu mezi sezonami 1961/62 až 2010/11

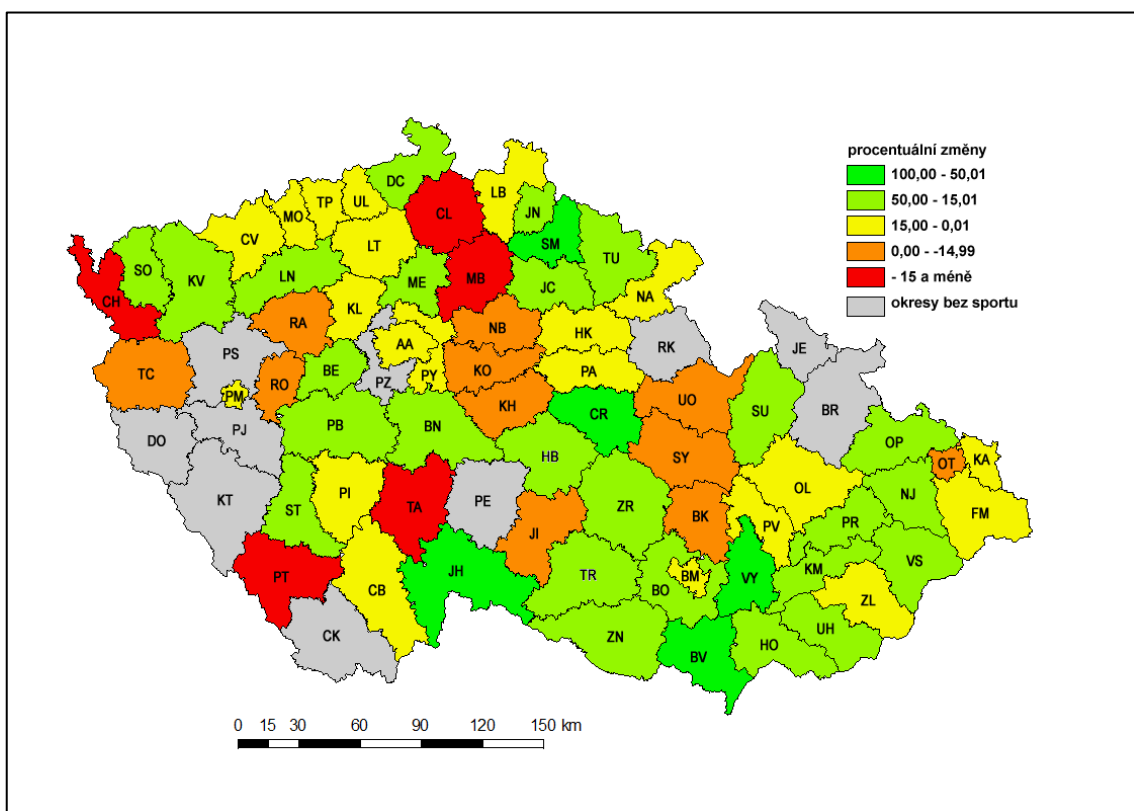
1	Ústí nad Labem
2	Frýdek-Místek
3	Havířov
4	Bohumín
5	Kopřivnice
6	Odolena Voda
7	St. Město-Uh. Hradiště
8	Most
9	Zubří
10	Litoměřice
11	Lovosice
12	Hranice
13	Nový Jičín
14	Otrokovice
15	Neratovice
16	Brandýs nad Labem

17	Čelákovice
18	Kunovice
19	Kroměříž
20	Kralupy nad Vltavou
21	Hlučín
22	Lázně Bohdaneč
23	Žatec
24	Frenštát p. Radhoštěm
25	Ratíškovice
26	Telnice
27	Rosice
28	Rakovník
29	Slaný
30	Bystřice p. Hostýnem
31	Kostelec na Hané
32	Holoubkov

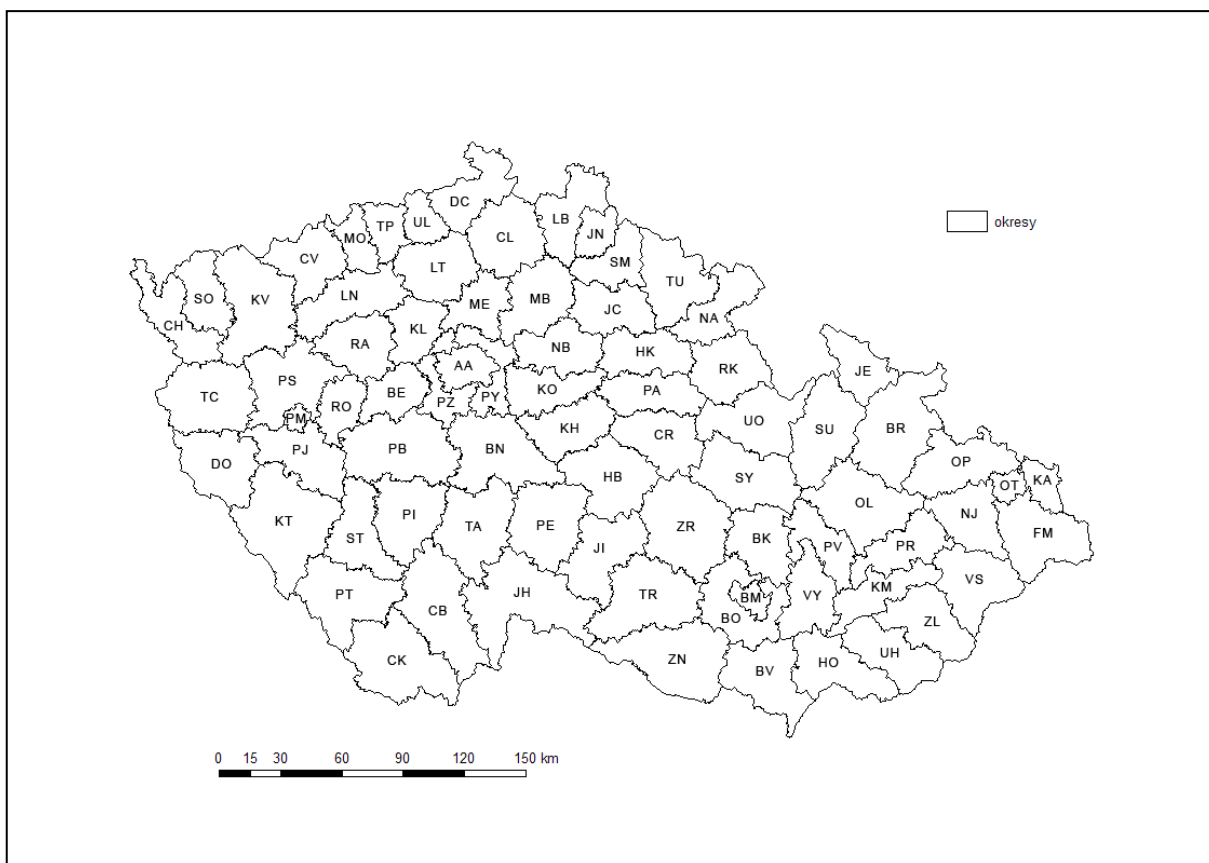
33	Vyškov
34	Králův Dvůr
35	Fulnek
36	Napajedla
37	Hustopeče
38	Ivančice
39	Starý Plzenec
40	Libochovice
41	Dolní Kounice
42	Hrdlovka
43	Jakubčovice
44	Kutná Hora
45	Dvůr Králové nad Labem
46	Rokycany
47	Rožnov pod Radhoštěm
48	Valašské Meziříčí

Příloha 7 Srovnání sezon 1981/82 až 1990/91 a 1991/92 až 2000/01 (měřítko stejné jako v ostatních srovnávacích mapách)

Příloha 8 Srovnání sezon 1981/82 až 1990/91 a 1991/92 až 2000/01 (měřítko různé od ostatních srovnávacích map pro lepší znázornění příbytku okresů ovlivněné rokem 1993)

Příloha 9: Zkratky okresů

AA	hlavní město Praha	TA	Tachov	PE	Pelhřimov
BE	Benešov	CH	Cheb	TR	Třebíč
BN	Beroun	KV	Karlovy Vary	ZR	Žďár nad Sázavou
KL	Kladno	SO	Sokolov	BK	Blansko
KO	Kolín	DC	Děčín	BM	Brno – město
KH	Kutná Hora	CV	Chomutov	BO	Brno – venkov
ME	Mělník	LT	Litoměřice	BV	Břeclav
MB	Mladá Boleslav	LN	Louny	HO	Hodonín
NB	Nymburk	MO	Most	VY	Vyškov
PY	Praha - východ	TP	Teplice	ZN	Znojmo
PZ	Praha – západ	UL	Ústí nad Labem	JE	Jeseník
PB	Příbram	CL	Česká Lípa	OL	Olomouc
RA	Rakovník	JN	Jablonec nad Nisou	PV	Prostějov
CB	České Budějovice	LB	Liberec	PR	Přerov
CK	Český Krumlov	SM	Semily	SU	Šumperk
JH	Jindřichův Hradec	HK	Hradec Králové	KM	Kroměříž
PI	Písek	JC	Jičín	UH	Uherské Hradiště
PT	Prachatice	NA	Náchod	VS	Vsetín
ST	Strakonice	RK	Rychnov nad Kněžnou	ZL	Zlín
TA	Tábor	TU	Trutnov	BR	Bruntál
DO	Domažlice	CR	Chrudim	FM	Frýdek – Místek
KT	Klatovy	PA	Pardubice	KA	Karviná
PJ	Plzeň – jih	SY	Svitavy	NJ	Nový Jičín
PM	Plzeň – město	UO	Ústí nad Orlicí	OP	Opava
PS	Plzeň – sever	HB	Havlíčkův Brod	OT	Ostrava
RO	Rokycany	JL	Jihlava		